

CHAYEINU

Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת קדושים תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12	Shabbos Halachah Initiative
13-14	Halachah Q&A
15-22	Rav Kalman Krohn Stories
23	Comic Story
24-30	Nefesh Shimshon
	גליונות
31-32	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
33	הלכות לסעודת שבת
34-37	הגר"ד פוברסקי שליט"א
38	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
39	הג"ר שמואל גריינמן זצ"ל
40-41	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
42-43	הג"ר דוב לנדא שליט"א
44-45	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
46-47	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
48-49	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת קדושים תשפ"ד

Hashem Can Do Anything

It was the height of World War II and young Chaim Yossel Ganz was out after curfew, again. What other option did he have? He lived in the ghetto in a one room apartment that housed his own family as well as two others, and there was no food for anybody. At all. The only way his family could survive was if someone would sneak out at night and go through the garbage bins for any edible leftovers. That someone was almost invariably the brave Chaim Yossel. But even the bravest of men fear death.

Chaim Yossel snuck through the dark alleys of Warsaw, looking for sustenance for his family. At the same time, he kept his eyes and ears open, on the lookout for the Nazis that were swarming the streets, looking for anyone who dared transgress the 8:30 compulsory curfew. Every step brought Chaim Yossel closer to life-giving food, or a horrible death.

A sound, nearby, caught Chaim Yossel's attention, but it was too late. Chaim Yossel turned around, and found himself staring right into the eyes of a Nazi officer! Was this the end?

The Nazi looked at Chaim Yossel, and motioned him to follow after him. Chaim Yossel was brought to an open-air market where he saw a small gathering of Jews, lined up against a wall at the far side of the market. Chaim Yossel was motioned to do the same. Realizing where this was leading, Chaim Yossel began to daven, preparing to die *al kiddush Hashem*.

A Nazi holding a large gun got into position in front of them. As he began to raise his gun, he said "Tell me what your G-d can do for you now! Do you think he is going to save you? I am standing in front of you with the gun that is about to end your lives! Can your G-d stop me?!"

Upon hearing this, Chaim Yossel could not remain silent. He stepped forward, and in a strong voice, he told the Nazi, "There is nothing my G-d cannot do! If it is his will that I and the rest of the Jews are to die right now, then that is what will happen. But if it is NOT his will? Then even now, you will not be able to kill us! I believe this completely and absolutely!"

At that moment, everyone became aware of a buzzing sound that began getting stronger and stronger. They looked up and saw a whole fleet of Allied dive bombers swooping down towards their location! The Nazi took one look, dropped his gun and fled! Everyone who had been lined up against the wall for execution ran for their lives and were, *boruch Hashem*, saved!

In the *zechus* of his *emunah*, Chaim Yossel was saved from certain death and survived the war. He eventually ended up in Eretz Yisroel where he taught Torah, *emunah*, and *yiras shomayim* to *cheder* children for the rest of his life.

SEUDAH STORIES

פרשת קדושים תשפ"ד

Learning Till the Last Minute

Rav Avraham Burstein was the *rav* of the city of Tevrig in Lithuania. During World War I. there was a curfew placed on the city. No one was allowed to have any lights in their homes lest the enemy be able to spot their homes and attack. Rav Avraham disregarded the warning and left on a very small light, enough to enable him to see the page he was learning. Nevertheless, the soldiers noticed it and barged into his home, accusing him of being a spy. Rav Avraham tried to explain that he was only using the light to study, but the soldiers would hear none of it. They demanded that he admit to his crime. Rav Avraham stood by his story and would not admit to any wrongdoing. The soldiers, determined that he must be a spy, prepared to shoot him. But just before they did, Rav Avraham asked for one last wish: 15 minutes. In those 15 minutes, Rav Avraham opened a *Rambam*, explaining to the soldiers that he had been studying something and had not figured it out, so he needed a bit more time with it. This was his dying wish. A few moments later, a siren sounded to call the soldiers together; they needed to move on to the next village. They immediately left, leaving Rav Avraham alive to figure out his *Rambam*.

When Your House Burns Down

In a *shiur* on the laws of *Shabbos*, Rav Ben Tzion Abba Shaul mentioned the *halachah* that if a house is burning down, one may not desecrate the *Shabbos* to save it. Someone from the crowd said, "What? Just sit and watch your house burn down?" He replied, "I didn't say you should sit and watch. You shouldn't just sit and watch. You should sing and dance for the opportunity to fulfill the *mitzvah* of loving Hashem 'with all your money.'"

The Steipler Buys a Lulav

Rav Yaakov Yisroel Kanievsky, the Steipler zt"l went shopping for a *lulav* with his grandson. He went into one *mocher* and looked through the *lulavim*, but did not find any to his liking. He turned to walk out, but as he was leaving, he turned around and went through the *lulavim* again. He picked one and bought it. Of course, as he was going home his grandson asked him to explain his actions.

The Steipler said that he realized as he was leaving that if he does not buy a *lulav* from this *mocher* that he would cause the *mocher* a tremendous loss. Everyone will say that the Steipler went there and could not find a *lulav*; so don't waste your time to shop there. The sensitivity of the Steipler for someone else was once again demonstrated.

Saved By a Honk

Yonah Kaufman was driving in his car one day, listening to a Torah tape as he often enjoyed doing. He was going along on his way, when suddenly he heard a loud honk. He turned to see a swerving pickup truck

SEUDAH STORIES

פרשת קדושים תשפ"ד

careening toward him from out of nowhere. Fortunately, he was able to react just in time to avoid a serious, possibly fatal collision. Although his car was fine, he was a wreck. He pulled over to catch his breath and compose himself.

As he played the scene over in his mind, something didn't make sense. Who honked the horn? It sounded a bit different than a regular horn sound. Eventually he figured it out. He replayed the Torah tape and just at that point, there was the sound of a loud horn honking in the background. Apparently, when the lecturer, Rav Dan Segal, delivered the presentation, a truck driving past the building honked its horn just at that moment.

Yonah's dedication to Torah learning saved his life. The *mitzvah* saved his life.

Rav Segal delivered this lecture ten years prior to this near accident. Presumably, at the time when the loud truck drove by, people considered it an annoying distraction, interrupting a wonderful Torah lecture. Little could anyone have suspected at the time, that Hashem was masterfully orchestrating events so that ten years later a Jew's life would be spared.

The Number of Disagreements

Once the Chofetz Chaim and the Rav of Charkov needed to speak to Rav Chaim, who was then living in Warsaw. The two arrived at the home of R. Chaim when he was in the middle of *shemoneh esrei*. They stood in the corner of the room, waiting for him to finish.

In the meantime, a *yid* entered who did not seem to be in full possession of his wits. "*Rebbe*," he called out, "why are there so many disagreements in *shas*?" Rav Chaim was just finishing his *shemoneh esrei*. He took three steps back, thought for a moment and then turned to the man, "That is incorrect! In comparison to the many statements in *shas* that are not disputed, the number of disagreements is fewer!"

The Chofetz Chaim began his discussion with Rav Chaim, and upon its conclusion he left with the Rav of Charkov to get the train that would take them back to Radin. Normally the Chofetz Chaim was very talkative — he would constantly say *divrei Torah* and discuss the state of *yiddishkeit* in the world and the possibilities of improving things — however, on this journey he was silent. To the surprise of the Rav of Charkov, for the entire way back to Radin the Chofetz Chaim was deep in thought. For many hours, he said almost nothing. Finally, as the train was about to arrive at their station, he awoke from his trance and exclaimed, "Rav Chaim is a giant" Only then did the Rav of Charkov realize that for the entire trip, the Chofetz Chaim had been reviewing all of *shas* in his mind, and had now finally come to the conclusion that Rav Chaim was correct. The number of disagreements is indeed fewer than the number of places where there is no argument.

PARSHA CHALLENGE

פרשת קדושים

1. How are פרשת קדושים and רבי עקיבא, הלל connected?
2. Which מצוה in this week's פרשה involves burning an item?
 - a. List three מצוות in last week's פרשה that involve burning an item.
 - b. List five other מצוות in the תורה that require the burning of an item.¹
3. Which phrase is used in פרשת קדושים approximately 20 times?
4. List three מצוות in this week's פרשה regarding a father.
5. Which two עבירות in this week's פרשה, does the תורה state explicitly create a חילול ה'?
6. What do animals, plants and clothing have in common?
7. Regarding me, there are three מצוות in the תורה,
All three are in פרשת קדושים,
Two are done to a person,
One is on a field.
Who am I?
8. I am used in four completely different contexts in the תורה,
Once to describe an inability,
Once to describe the heart of a sinner,
Once regarding a מצוה to remove me,
Once regarding an איסור to use me,
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ One is just outside the בית המקדש, one is just outside ירושלים, one has a connection to a יום טוב, two have a connection to עבודה זרה,

Answers

1. פרשת קדושים - ואהבת לרעך כמוך
אמר רבי עקיבא ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה (ספרא קדושים וירושלמי נדרים פ"ט).
הלל- אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה (שבת לא).
2. נותר
 - a. קטורת, קרבנות, חטאת פנימי
 - b. פסולי מקדשים, פרה אדומה, חמץ, עיר הנדחת, ועצי אשרה, (והמנורה)
3. אני ה' (אלקיכם)
4. איש אמו אביו תראו, לא תקלל אביו ואמו, אשת אביו וכו'.
5. שבועת שקר, יתן זרעו למלך
6. They all have the איסור כלאים.
7. פאה
8. Next week....

Last week's riddle

I was used to describe one of the **מכות**,

אצבע אלקים היא -

I was used to describe the forming of the **לוחות**,

כתובים באצבע אלקים -

I am used numerous times for the **עבודה** on **כפור** יום,

והזה עצבעו -

I am mentioned in this week's **פרשה**.

Who am I?

אצבע -

לרפ"ש רפאל יהודה בן אידל
שרה יוכבד בת חנה מאשה
לעי"נ ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה
יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, to subscribe or to submit your own **שאלה**, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – קדושים
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

If your father is debating someone, could there be anything wrong with announcing, “My father is right!”?

To do so in front of him demonstrates a lack of מורא (awe), by implying that your conclusion is more definitive than his. You can, however, address his opponent, and offer an argument in support of your father. (עי' ח"י אדם) (ס"ז ה' ה')

When can it BE כבוד אב to force your father to do difficult labor? When can it be a LACK of כבוד אב to feed him fancy food?

Once, an elderly man was summoned to serve the king – a terrible fate. The man's son, who was engaged in difficult work, switched places with his father, and thereby spared him from something much worse. On another occasion, while a son fed his father fancy food, his father asked, “Where did you get all of this from?,” to which the son disrespectfully replied, “What do you care?! Just chew and eat!” (רש"י קדושין ל"א:)

How many מצוות in פרשת קדושים involve “פאות”?

- Leaving the corner (פאה) of one's field for the poor. (י"ט ט')
- Not shaving the פאות of the head.
- Not shaving the פאות of the beard. (י"ט כ"ז)

What מצוה can YOU do to someone else, only after HE has failed to do it to you?

If someone misunderstood something you did and reacted negatively, you can be דן לכף זכות regarding why he wasn't דן לכף זכות. (עי' רש"י י"ט ט"ו)

Some מצוות are rewarded in עולם הזה, while remaining intact for עולם הבא, such as הכנסת אורחים, ובקור, חולים, והכנסת כלה, ולויית המת. Where does the Torah tell us to do these מצוות?

They are all part of, (רמב"ם הל' אבל י"ד א'). (י"ט י"ח) “ואבהת לרעך כמוך”.

How can one violate an עבירה with one eyebrow?

Using an eye gesture to communicate negatively about someone is considered הרע לשון חפץ. (רש"י י"ט ט"ז וס' חפץ) (חיים א' ה')

How can one violate wearing שטנטו WITHOUT wearing a garment made out of wool and linen?

If one wears a wool sock ON TOP of a linen sock (or vice versa), such that the bottom one can't be removed while wearing the top one, some hold that this (or any similar case) is a violation of wearing שטנטו (רמ"א י"ד ש') (ערה"ש ש' כ"ד). (ד', חכמ"א ק"ו ט"ז)

A tree's first 3 years of fruit are ערלה, and can't be eaten. When does one begin counting these 3 years?

When the tree is planted. (רש"י י"ט כ"ג)

How can one fulfill the מצוה of honoring the elderly, by acting appropriately as a child?

One can respect his OWN old age, by acting in his youth in a way that ensures that when he is an old man he will be proud of his past. (אורח"ח י"ט ל"ב ע"פ סוכה נ"ג.)

JUST CURIOUS

How do we fulfill the מצוה of, “קדושים Be”? Isn't that like, “Be the גדול הדור”?

- We fulfill this whenever we refrain from over-indulgence in physicality. (רמב"ן)
- We fulfill this whenever an opportunity for עבירה presents itself, and we decide to refrain. (אורח"ח)

What is bad about speaking inappropriately, with נבול פה?

The מצוה to be קדוש includes avoiding distasteful speech, where one speaks freely regarding inappropriate matters. (רמב"ן י"ט ב')

Hashem tells us, “Be קדושים, because I’m קדוש.” OK, but You’re Hashem! How can we possibly do that?

By keeping the מצוות and avoiding עבירות, we actually attempt to be as similar to Hashem as possible. We are, after all, made בצלם אלקים. (ספורנו)

We are told, “לפני עור לא תתן מכשול,” (י"ט י"ד), “Don’t place something in the path of someone who is blind, which could cause him to trip.” Explain that one who misguides another violates this עבירה. If one literally trips someone who is blind, he has done something terrible. Does he violate this פסוק?

- It is unclear if the אסור to misguide someone is in ADDITION to the simple explanation of the פסוק, or actually IS its simple, and only, explanation, which would NOT include tripping someone. (מנ"ח רל"ב ה')
- The literal translation teaches us that one is responsible for damage caused by a pit which he dug in a public area. In ADDITION, the פסוק includes the אסור of misguiding someone. (משך חכמה)

It is אסור to give someone bad advice. (רש"י י"ט י"ד) If someone asks you for advice, and you know that if you give him the best advice for HIM, it will wind up harming YOU – what are you supposed to do?

If you can somehow point this out to him so that he avoids harming you, do so; if not, excuse yourself from the situation and don't advise him at all. (מסילת ישרים פי"א) (This could get complicated – ask a שאלה.)

Many מצוות present groups of related פסוקים, such as, “Don’t withhold wages, and don’t steal” (י"ט י"ג), “Don’t curse someone who is deaf, and don’t trip someone who is blind” (שם י"ד), etc. In the פסוק, “Don’t speak הרע לשון, and don’t let your friend die” (שם ט"ז), what is the connection between these מצוות?

- (רמב"ם הל' דעות ז' א') can cause a degree of strife which could lead to murder.
- Sometimes, one is REQUIRED to speak הרע לשון, such as in order to save someone from a threat. (אוה"ח)

We must love others like ourselves. (י"ט י"ח) Is it OK to love some people more than others?

Yes, because even regarding OURSELVES we love some parts more than others. For example, one is willing to get his hands bruised to protect his head from injury. (ר' עובדיה יוסף בספר ענף עץ אבות על פרקי אבות (ב' ט"ו, ע' ק"ח) בשם ר' שמואל שמעלקא הורוויץ, אחי ההפלאה)

הלל summarized the whole Torah to a גר: “Whatever you don’t like, don’t do to your friend. The rest of the Torah will explain this concept – go learn it.” (שבת ל"א.) How does this general rule include the מצוות בין אדם למקום?

In this context, “Your Friend” includes Hashem: don't go against His מצוות, just like you don't appreciate when people ignore your wishes. (רש"י שם בפירוש א', ועיי"ש עוד)

If I say that someone did something bad, but I point out that I did it as well, is it considered לשון הרע?

Yes. (ס' חפץ חיים א' ט')

We must stand for a “שיבה,” even if he is not learned. (עי' י"ט ל"ב) At what age does one earn this title?

70. (יו"ד רמ"ד א', ועיי"ש בבהגר"א ממשנה אבות ה' כ"ה)

Should we try to develop “הלכה taste,” and consider non-כשר food “disgusting”?

We should say, “I want to eat that, but what can I do? Hashem said I can't.” (רש"י כ' כ"ו)

IN YOUR OPINION

Imagine that you meet someone on an airplane. He is Jewish, unfamiliar with his roots, and on his way to worship idols in India. You take the opportunity to share with him the beauty of Torah. Does it make sense to hope that one day he will be a big תלמיד חכם, and daven “ותיקין” every day? Or is it wiser to settle for basic observance?

The Torah addresses someone who needs to be told, “Don’t turn to the אלילים and explore עבודה זרה” (י"ט ד'), and in the same breath tells him, “קדושים תהיו” (י"ט ב'). As long as even a spark of recognizing, “אני ה' אלוקים” (אזנים לתורה י"ט ב') remains, there is great hope!

When sharing Torah, with which audience do you most naturally connect: people on a very high level of observance, average people, or those who are distant from Torah? How can you find ways to connect with people beyond your current comfort level?

Within a few sentences, משה tells the big צדיקים, “קדושים,” tells the average people, “Fear your parents and keep שבת,” and tells those on the brink of disaster, “Don’t do עבודה זרה.” (י"ט ב'-ד') A leader must be able to reach all types of people, and each group that he affects helps him affect the next group. (אזנים לתורה י"ט ב')

Can you think of anything which is, in reality, worthless, but for some reason is given great value?

We are warned not to turn to the “אלילים” (עבודה זרה). In reality, they are “אל” – nothing. Their attraction is only because PEOPLE attribute value to them. (רש"י י"ט ד')

If you see someone ח"ו mocking another person who is in a difficult situation, how can you help this insensitive individual change his attitude?

When instructing us to be sensitive to those who are deaf or blind, and to honor the elderly, the Torah adds, “אב"ע י"ט י"ד, ל"ב): recognize that Hashem could easily put YOU in a compromised situation. (אב"ע י"ט י"ד, ל"ב)

What would life be like if מותר was לשון הרע?

We would live anxious lives, unable to share personal matters with anyone at all, always fearing that the information would be shared without hesitation. By prohibiting לשון הרע, Hashem allowed us the ability to confide in others. (ר' שמשון רפאל הירש י"ט ט"ז)

If someone upsets you, when is it a good idea to let it go, and when is it better to discuss it with him?

We are told, “Don’t hate your friend; tell him he has done something wrong, and don’t sin because of him.” (י"ז)

- If your friend wronged you, don’t pretend everything is fine. Rather, discuss it with him, to bring true שלום. (רשב"ם)
- By discussing it with him, you may find out that you misunderstood, and your conversation will prevent you from erroneously harboring negative feelings. (אב"ע)
- Instead of harboring ill will, let him know you’re upset, and he may apologize. (רמב"ן)

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

The חתם סופר was a major defender of the קדושת התורה against the השפלה. When he was young *bachur* in the *Yeshiva* of the great צדיק Reb Nosson Adler, the terrible seeds of reform had begun to sprout. In Frankfort, an unheard-of dancehall was opened across the street from Rav Nosson Adler's *Yeshiva*, where ceremonies took place that were immodest to say the least.¹ To a certain degree, those reformers still had some *derech erez*. Perhaps this was a generation breaking away from תורה, but it was still a generation whose fathers showed respect for תורה. Respect for Torah was still somewhat in their blood. Because everyone knew that all Thursday night Reb Nosson Adler would be up learning with his תלמידים, they would not hold ceremonies in the dance hall on that night.

One Thursday night was an exception. There was a certain young man, we'll call him Arnold, who was having a pre-*chasuna* party. The dancing and music were wild, and Reb Nosson Adler and his תלמידים simply could not learn. Reb Nosson Adler sent two of his older, bigger *talmidim* to ask them to quiet down so they could learn. When these *talmidim* came back, they looked a bit ruffed up. Reb Nosson Adler now tried a different approach. He sent little Moshe, later to be the Chasam Sofer. Reb Moshe Sofer was perhaps Reb Nosson's greatest *talmid*, but he was his youngest and smallest.

Innocent little Moshe walked across the street, and he pleaded with them that their Rebbe could not learn so could they please lower the music, or at least close the windows. The *chassan* stepped up and began to mock young Moshe, and he threatened that if he would return again, he would feel the power of his fist! When Reb Moshe came back to the *yeshiva*, it seemed that the music was even louder than before, and now they were acting להכעיס, making noise just to disturb the learning. Once again, Reb Nosson sent his *talmid* Moshe to ask them in the most kind, gentle way, to please quiet down. Moshe did just that. When he returned he tried to keep his head down, because he did not want to tell his Rebbe what happened. He knew that if he picked up his head his Rebbe would notice. It didn't help. Even with his head down Reb Nosson Adler's quick glance caught the black eye. Enough was enough. This wasn't just an issue of being able to learn Thursday night, the *kedusha* and honor of the *Torah* were at stake. Reb Nosson Adler assembled his *talmidim*, and they opened up the *Aron Kodesh*. He blew his *shofar* and officially placed the *chassan in cherem*.

News of this ceremony traveled across the street. Some laughed and others were scared. Some laughed on the outside, but inside they were troubled by this and the party began to thin out. The *chasan* was roaring drunk. On his way home he was helped by two of his rather husky friends. The *chassan* did not see where he was going; he was dancing, he was screaming, he was singing, even as he fell into a construction pit. His two husky friends fell on top of him. By the time they pulled him out – it was the lifeless body of the *chassan*. He had suffocated. When the *kalla* heard of the fate of the person who was going to be her husband, she went mad, and she would spend the rest of her life in an insane asylum.

The father of the *chassan* was enraged and was determined to take revenge on Reb Nosson Adler. He went to the authorities.

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #18, Dial-A-Shiur

The judge said, “You are accusing the Rabbi of murder? How did he murder your son?” The father replied, “With a *shofar*!” “Did he hit him over the head with it?” asked the judge. “No, your honor,” the father responded, “He blew it! He blew the *shofar* and as a result my son fell into the construction pit!”

Everyone in the court smirked. The judge was able to hide his, and he said to the father, “Well sir, in that case I’m a bit hesitant to start up with this rabbi.” And with a twinkle in his eye he continued, “who is to stop him from blowing a *shofar* again, and I will fall into a construction pit.”²

Before we continue, let’s understand a little about Reb Nosson Adler זצ"ל. There was always controversy in the town because Reb Nosson Adler was a great מקובל, and many didn’t understand him. Some say that Reb Nosson Adler never learnt anything inside more than once, he was always *chazoring* בעל פה. When they asked him why, he explained that as we know תורה שבעל פה is supposed to be just that, “the oral law”. However, רבי יהודה הנשיא declared a state of emergency, and based on the *pasuk* of עת לעשות לה' הפרו תורתך said that תורה שבעל פה must be committed to writing even though officially it should only be oral. First the משניות, then the גמרא, the ראשונים, and then the שולחן ערוך were written down.

Reb Nosson Adler explained, that indeed תורה שבעל פה has to be written down, because if not חס ושלום it would be forgotten. But for me, he said, I know that when I see something once, I never ever forget it again. Therefore, I have no היתר to learn גמרא inside because once I learn something once, I remember it. So, Reb Nosson Adler would only see something once inside, and for the rest of his life he would be *chazoring* it בעל פה, which for him was as good as seeing it inside. When he would write תורה or *darshan*, all you saw on the paper were little dots, and he would be able to *darshan* for hours without end, citing sources from every single *medrash* and *Chazal*, and his own *chidushim*! He knew what every single dot meant.

The Chasam Sofer said that Reb Nosson Adler once made him a רוֹאֵה וְאֵינוֹ נִרְאֶה; a seer, but one who cannot be seen. Once there was a pogrom, Reb Nosson Adler told him to grab a סִפֵּר תוֹרָה and to sit in the middle of the room and not to worry about anything. The *goyim* burst into the room, Reb Moshe saw them, they did not see him.

Whenever you a person of this magnitude, you will always have people who don’t understand him. Given the controversy over the *cherem*, and the blowing of the *shofar*, and what happened to the *chassan* that night, Reb Nosson Adler left Frankfort. On his way, he dispersed his *talmidim* to different parts of the world and told them to learn, at least for a while, in different places.

When Moshe came to him and asked, “Where should I go?” Reb Nosson Adler told him to go to France to learn by a certain Shayaleh. The Chasam Sofer began to cry, “Rebbe, it’s bad enough that I am separated from you, but to a different country? And what about my mother who is all alone?! Aren’t there any *yeshivos* nearby?” But Reb Nosson Adler insisted and told him, “When the time will come for you to return, I will notify you.” Reb Moshe asked no questions. Although his heart bled from within, on the outside there was a tearful smile as he said goodbye to his mother and his Rebbe, and he was off to France.

B’ezeras Hashem we will continue this story next week, but we see from here how from the time he was young, the Chasam Sofer was being trained by his great Rebbe not to be afraid of anyone. Rav Nosson Adler himself was a master at gauging his actions by what Hashem thinks, and not worrying about people.

² Until here the story is מפי איש מפי איש from the סופר. Reb Fishel Schachter שליט"א heard it from the Skulier Rebbe ז"ל who heard it from the Broder Rav, from Rav Shimon Sofer, from his father the Chasam Sofer לברכה.

פרשת אחרי מות
Week #415

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to squeeze liquid from a fruit or other food?

One may not squeeze juice or any liquid from a food on *Shabbos*. However, this prohibition is applicable only if one is squeezing the food for the purpose of having the juice. Therefore, if one's intention is to remove the liquid from the food because the liquid is not desired (e.g. removing excess oil from cooked food), or if the juice is only incidentally extracted (e.g. while slicing a fruit) then it is permitted.¹

If a fruit is being squeezed so that its juice will enhance a solid food (e.g. lemon juice to enhance a slice of fish or a salad), the fruit may be juiced directly onto the food. Additionally, if one wishes to add lemon juice to another liquid (e.g. tea), the lemon may be squeezed onto a solid such as sugar (not honey) which is then added to the liquid, provided that the juice becomes mostly absorbed into the sugar.

Note: The following further restrictions included in the prohibition of sorting (*Borer*) are common with squeezing lemons:

- It is not permissible to use a net when squeezing the lemon to capture the pits.
- If one is squeezing a lemon onto sugar and a lemon pit falls onto the sugar, many *Poskim* forbid the removal of the pit even if a small amount of sugar is removed with it. Rather, the pit should be removed with a significant amount of sugar surrounding it, or one should remove the sugar from the pit.
- Squeezing an entire lemon may be a transgression of *Borer*. Therefore, this should only be done for immediate use (e.g. for a tea that will be drunk immediately or during the meal immediately following). Similarly, one should only squeeze an entire lemon for lemonade if the resulting drink will be completely finished immediately, or within the meal immediately following.

Is it permissible to hold a grape or olive in one's hand and suck out its juice?

In terms of squeezing, grapes and olives are in a unique category and it is therefore preferable not to do so. However, one may suck out the juice once the grape or olive is in one's mouth. The juice of all other fruits is permitted to be sucked even when the fruit is held in one's hand.

¹ Olives and grapes are an exception and may not be squeezed even if one's intention is for the olive or the grape and not for its juice (i.e. to make it less moist).

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 29

ע' שלחן ערוך ש"ב-ט', י'

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

One of my children spilled a cup of wine on my wooden floor, leaving it sticky even after it was wiped up. Can I spray it with a cleaning spray and then rub it with a paper towel?

QUESTION 2

He also got some wine on his shirt. Can I put some water on his shirt so the stain doesn't set?

QUESTION 3

When I take my contact lenses off, I keep it in a solution that cleans it and keeps it soft and lubricated. Can I put my contact lenses in this solution on שבת?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

Is there any way I'm allowed to take a shower on יום טוב?

Answer: There are two basic issues with showering on יום טוב. One may only do מלאכות on יום טוב that are שוה לכל נפש - equally enjoyed by all people. The משנה ברורה תק"א-י' brings from the ראשונים that bathing one's entire body is not שוה לכל נפש, as it isn't something that everyone did. Therefore, one may not heat up water on יום טוב for a shower, as it is the מלאכה of בישול for something that is not שוה לכל נפש. Although this seems to have changed nowadays, as everyone showers their entire body regularly, it is difficult for us to change a הלכה that is universally accepted and based on a גמרא, especially when dealing with an איסור תורה which this is. Also, even if one would be lenient on the בישול aspect, there is an additional איסור that חז"ל were גוזר on שבת and יום טוב that one may not bathe or shower even if the water was heated up in a permissible way, so that one shouldn't come to heat up water in an impermissible way. This is an independent איסור for one to bathe his entire body, and doesn't differentiate how the water was heated up, if it was heated on יום טוב.

Instead of a shower, one may turn on the hot water to wash their hands and face. Additionally, the די"ה אב"ל discusses if one may turn on hot water to wash any part of his body as long as it is less than half of his body altogether. Although the די"ה אב"ל doesn't come to a clear פסק on this, one can be lenient and shower less than half his body if there is a need.

continued....

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

The baby had a very dirty diaper and could use a bath. Is that allowed on יום טוב?

Answer: The same way one may not turn on the hot water for a shower, one may not turn on hot water for bathing a baby as it is not שוה לכל נפש, as mentioned in Answer 1. However, there is a leniency by a baby. If one has water that was heated up in a permissible way, one may bathe the baby in it if there is a need, as the גזירה that חז"ל made not to bathe was waived for the needs of a baby, such as a baby that is very dirty from a soiled diaper. Therefore, if one has the hot water running in the bath for permissible reasons (to bathe less than half of his own body), it can be left to run until there is a full bath for a baby that is very dirty. To give a baby a bath for regular cleanliness when the baby is not overly dirty is not allowed.

QUESTION 3

I recently changed from a regular boiler that holds a large amount of water, to a mechanism that heats up water as I run it. Can I run the hot water on יום טוב?

Answer: With a typical boiler, when someone turns on the hot water, it allows more cold water into the boiler which gets cooked, which is a מלאכה that is allowed on יום טוב. However, these new systems work with coils that heat up when someone turns on the hot water. This is the equivalent of creating a new fire on יום טוב which is not allowed, as it is מוליד. Therefore, hot water may not be used in the bath or by any sinks in the entire house

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

The Dowry Part IV

Recap: An uncle and nephew, both named R' Shaya, looked similar and lived in the same city. To differentiate between the two men, the uncle, a wealthy and childless businessman, was nicknamed R' Shaya Slutzker; and the nephew, a penniless talmid chacham, was nicknamed R' Shaya Chassid.

While fundraising for his daughter's dowry, R' Shaya Chassid finalized a shidduch with the son of the wealthy R' Shmuel, who confused him with R' Shaya Slutzker and thought he was wealthy. Despite his family's misgivings, R' Shaya Chassid

was confident that Hashem would send him the dowry his wealthy mechutan expected in time for the wedding. When the chassan's family sent gifts to R' Shaya Slutzker's home, he got angry that his nephew used his name to do a wealthy shidduch.

R' Shmuel alighted from his carriage with measured steps and walked up to the front entrance of R' Shaya Slutzker's lavish home. A brief round of knocking brought a uniformed servant to the broad oak door.

"How may I help you?" the servant inquired pleasantly.

"I'm here for R' Shaya," R' Shmuel responded. "You can tell him that Shmuel is here. He's expecting me."

"Please come in," the servant invited, stepping aside to allow the visitor to enter. He led R' Shmuel through the large foyer to a large room. A long table stood at its center, surrounded by eight chairs. "Please have a seat. R' Shaya will be here shortly."

R' Shaya's face twitched briefly when his servant informed him of his guest's arrival. His nephew's mechutan was here! For a moment, he panicked. What should he do? How could he break the news to him?

Calm down, he ordered himself. When R' Shmuel sees you, he might realize immediately that you are not the mechutan, and you won't have to do any explaining. Taking a deep breath, he walked into the dining room.

To his utter dismay, the man waiting for him there stood up with a wide smile, arm extended in greeting. "R' Shaya!" R' Shmuel cried, pumping his hand. "Mazel tov! Mazel tov!"

R' Shaya Slutzker slumped inwardly. *I look too similar to that nephew of mine*, he noted wryly. *Help! What do I do now?* "Mazel tov," he said aloud, with as much warmth as he could muster. "You must be tired and hungry. Would you care to join me for the midday meal? We can talk when you're feeling more refreshed."

"Thank you," R' Shmuel nodded, accepting the invitation. "I really am hungry."

"And if you'd like, I'll be glad to host you here, at least until your family arrives," R' Shaya continued. "Come, let's wash and start the meal."

"I can always find a hotel," R' Shmuel protested half-heartedly, following his host to wash.

"Nonsense! It would be an honor to host you," R' Shaya assured him. It was the best he could do, before he would have to break the news that would send the other man reeling.

Over the meal, they made small talk, with R' Shaya smoothly steering all conversation away from the upcoming wedding. Instead, they discussed business and market prices and the weather. R' Shaya was prepared with a number of neutral topics, and he quickly jumped to a new one when the last petered out.

At last, they concluded their meal, and R' Shaya knew he could postpone the uncomfortable revelation no longer. "R' Shmuel," he began, clearing his throat repeatedly, a habit that was reinforced whenever he felt uneasy.

"Yes?"

R' Shaya coughed. "There's something I have to tell you."

"You're making me worry," R' Shmuel chided with an uncomfortable chuckle. "Is everything okay? The kallah?"

"The kallah's fine and healthy, as far as I know," R' Shaya hurried to assure him. "It's just... it seems to me that there's been some sort of mix-up. You know, I have no children."

R' Shmuel jumped out of his chair as though stung by a bee. "What? *What?*"

"Yes," R' Shaya said, not unkindly. "It's a well-known fact. Ask anyone you want. I'm childless."

"But we made a shidduch!" R' Shmuel sputtered. He sank back into his chair, feeling dizzy. "I don't understand. You came to my hometown! You met Gershon yourself! We had an agreement—."

R' Shaya regarded him pityingly. "I'm sorry," he said as gently as he could. "The man you met was not me, but my nephew, who shares my name and looks the same as me."

R' Shmuel's expression changed from distress to astonishment to relief in rapid succession. "Oh!" he finally squeaked. "Baruch Hashem! For a moment there, I thought that I had been conned! So I've got the right name, just the wrong house?"

"So it seems," R' Shaya agreed. "He's called Shaya Chassid, while I am known as Shaya Slutzker."

R' Shmuel shook his head in unmasked amazement. "Wow. Two men with the same name who live in the same city, look the same, and are similar in every way."

"We are not exactly similar in every way," R' Shaya corrected him softly. "I am not a learned man, while my nephew R' Shaya Chassid is a

tremendous talmid chacham. And while, with Hashem's help, I have seen much success in business, R' Shaya Chassid is a penniless pauper."

"A penniless pauper!" R' Shmuel's face drained. "I know he is a talmid chacham; I've seen as much when we met a few months ago. But I was under the impression that he was very wealthy. He gave my son a very generous gift at the l'chaim, and he sent back nice presents during the engagement period. And the shadchan told us that he was wealthy!"

"Then it seems that both you and the shadchan have been fooled," R' Shaya said, with a renewed annoyance that was directed more toward his nephew than to his hapless guest. "And I was the one who sent the gifts during the engagement period, after I received the gifts you sent for the kallah. Believe me, R' Shmuel, and I'm sorry to have to be the one to tell you this, but my nephew doesn't have a penny to his name."

R' Shmuel threw up his hands in despair. "What am I supposed to do now?" he pleaded, half to R' Shaya, half to Hashem. "It's days before the wedding! Why would he have fooled me like that?!"

"R' Shaya Chassid is an exemplary Jew and I'm sure his daughter is very special," R' Shaya Slutzker said quietly. "Maybe you want to go ahead anyway? Even without the money?"

"I'm breaking the shidduch," R' Shmuel responded flatly. "I can't imagine what he was thinking, fooling me like that, but I can't do a shidduch with a mechutan whom I don't trust. Where does R' Shaya Chassid live? I'll go see him immediately."

"You are welcome to remain here in my home until you leave the city," R' Shaya Slutzker reminded him, feeling sorry for the other man. "Why don't you go to the shul for Minchah, and I'll send someone to call R' Shaya Chassid to meet you there?"

R' Shmuel sighed with relief. "Thank you. That would be wonderful."

"It's the least I could do," R' Shaya said, shaking his head again. Really, what had his nephew been thinking?! He watched R' Shmuel leave the house and then dispatched a servant to the home of R' Shaya Chassid, to let him know that his mechutan was waiting for him.

When R' Shaya Chassid received the message that his mechutan was in town and wanted to speak to him, he calmly put on his nicest suit and went out to meet him. He found R' Shmuel looking into a sefer in the bais medrash and went to greet him. "Shalom aleichem, my dear mechutan!"

R' Shmuel shook his hand, somewhat coldly. "Aleichem shalom," he said stiffly. "We need to talk. I was just at the home of your uncle, R' Shaya Slutzker, and I feel that I have been fooled. I know that you are a special person and that you have a wonderful daughter, but I thought that I had done a shidduch with a wealthy man when it turns out that you are anything but. The whole shidduch was based on error, and I don't think I can allow it to proceed."

R' Shaya Chassid took the seat opposite him. "R' Shmuel, I understand that you are upset, but I'm sure we can work this out. I feel bad that you mistakenly assumed that I was R' Shaya Slutzker, but is that a reason to call off the wedding? It's true that I am not wealthy, but I promise to

provide a dowry just like a wealthy man would. Would you be okay with that?"

R' Shmuel stared at him, somewhat uncomfortable. "Well, if you are in the position to provide the kind of dowry my son was expecting, then I will certainly allow the shidduch to proceed. However, according to your uncle, you don't have a penny to your name. How do you plan on coming up with that kind of money?"

"You can't believe lashon hara!" R' Shaya Chassid admonished him. "I give my word that I can provide a millionaire dowry. Name the sum that you were expecting, and we'll shake on it."

"If you say so," R' Shmuel murmured, naming a figure. It was a tremendous sum, significantly more than R' Shaya earned in a year. "And, of course, I will match that amount. What do you say, R' Shaya? Is that something you can do?"

"Yes, with Hashem's help, I will do it," R' Shaya said firmly.

R' Shmuel peeked at him, a trifle uncertain. "Are you sure? You'll have the money by Thursday?"

"By Thursday," his mechutan pledged.

A grateful sigh escaped R' Shmuel. He did not really wish to call off the shidduch so close to the wedding, and he was glad that the finances were being resolved before he had been forced to make a difficult decision. He parted from R' Shaya Chassid on cordial terms and returned to the home of his host.

He found R' Shaya Slutzker waiting for him outside, curious to hear what had happened. "Is the shidduch over?" he inquired.

"No, baruch Hashem," R' Shmuel sighed in relief. "Your nephew promised to provide the kind of dowry a wealthy man would provide, and we agreed on a satisfactory number." He named the sum.

R' Shaya made an unhappy noise. "My dear R' Shmuel," he said, very slowly, considering every word. "I don't want to badmouth my nephew, but I do feel that it is my obligation to warn you. R' Shaya Chassid has no money. I know this because I personally provide for his needs; he has no alternate source of income. There is absolutely no way he can give your son that much money, or anything like it."

"But he promised!" R' Shmuel protested weakly.

"R' Shaya is a goodhearted man, and very well-liked," R' Shaya Slutzker responded. "He will probably manage to raise the money in loans and promissory notes, just so that he can have something to show you. But in truth, it is nearly impossible that he'll be able to collect on all the notes. Many of them will likely be just for show, to prove to you that he has the capability."

R' Shmuel grimaced. He did not want to believe R' Shaya Slutzker's pessimistic opinion, but even without believing it, he was obligated to take measures to protect himself just in case. "What do you suggest I do?"

"Tell him that you need the money in cash," R' Shaya suggested. Although he was certain that his nephew would not manage to come up with the needed funds in time, he felt bad that R' Shmuel was being played, and he wanted the uncomfortable saga to conclude as quickly as possible. "You look exhausted. Do you want me to send my servant to relay the message to him?"

“Please,” R’ Shmuel consented. “Yes, please send the message that I will need the money in cash. No promissory notes.”

The servant returned a half-hour later, and to R’ Shaya Slutzker’s surprise, he was bearing R’ Shaya Chassid’s full agreement. “He said that cash was not a problem,” the servant announced.

“I’m telling you, he’s planning on pulling a fast one,” R’ Shaya warned his guest, just as R’ Shmuel was finally feeling like they were on safe ground again. “The man doesn’t have a penny to his name. I don’t know what he’s planning, but even if he has the cash up front, chances are that it won’t be long lasting.”

“You have so little faith in him!” R’ Shmuel grumbled.

“You would, too, if one of the poorest men in your neighborhood suddenly began promising people extraordinary sums,” R’ Shaya pointed out. “I really think you should tell him that all the money for the dowry, both what you promised and what he promised, should be deposited in the hands of a worthy third-party. The young couple will be able to withdraw money when they need it, and this way R’ Shaya Chassid won’t be able to pull any tricks.”

“Fine,” R’ Shmuel said wearily. “That’s a good idea. Can you please send your servant to speak to R’ Shaya Chassid?”

“With pleasure.” R’ Shaya Slutzker gave him a sympathetic glance. “Let me show you to your room. You must be exhausted.”

The traveling and then the negotiating had really worn R’ Shmuel out. He fell into bed, fully clothed, and slept for a long time. When he

awoke, night had already fallen, and R’ Shaya Slutzker had news for him.

“He agreed to deposit the money with a third party,” R’ Shaya announced, the disbelief evident in his voice. “And he invited you to his home on Thursday evening for a meal, when he will give you the money. Now let’s start hoping for a miracle.”

“He agreed? Wonderful!” R’ Shmuel’s face broke out into a wide smile. “Don’t be so pessimistic, R’ Shaya! Either he’ll have the money, or he won’t. My family won’t be here until after Shabbos, and in the worst case, we’ll just have to let them know that the wedding is canceled.”

Privately, however, he was relying on the word of R’ Shaya Chassid, trusting him to fulfill his pledge. And if his trust was misplaced and R’ Shaya Chassid turned out to be nothing but a liar... He let the thought dangle, even in his mind. The results, he knew, would not be pretty.

Wednesday morning dawned, crisp and cold. In R’ Shaya Chassid’s home, his wife was completely hysterical. “How can we host the mechutan for a meal?” she cried, casting a trembling hand around at the peeling walls and broken chairs. “What will we feed him? And what will we tell him? We don’t have the money, not in the cash he wants, and not even in promissory notes!”

“Please try to calm down,” R’ Shaya said soothingly. “We will borrow chairs from the neighbors and whitewash the walls. We can even borrow silver dishes from the neighbors, and he’ll feel like he’s in a king’s palace!”

His wife sank into a chair and held her head in her hands. “And what will we serve him? Black bread and salt?”

“Chicken,” R’ Shaya announced. “We’ll *shecht* the Shabbos chicken and serve him from it. Hashem will send us other food for Shabbos.”

“Amen,” she whispered, beseechingly. “And the money?”

R’ Shaya smiled. “That’s what you’re worried about? The money? Hashem is our Father, and He’s richer than the wealthiest millionaire. The mechutan is not coming before Thursday. There’s still plenty of time for Him to send us the money. If the shidduch is meant to happen, it will.”

The day passed, but the money didn’t make its appearance.

Thursday arrived. All the children were pressed into house-cleaning duty, and before long, their small cottage was sparkling as though it was erev Pesach. R’ Shaya’s wife made her rounds to the neighbors, borrowing silver and gold for the table settings which Miriam carefully set over a newly embroidered tablecloth she’d borrowed from her trousseau.

When they were done, the transformation was incredible. The main room of their old, rumped down house suddenly looked like a dining room that could compete with that of their uncle R’ Shaya Slutzker. If only they’d really have had the money, it would have been perfect.

“Miriam,” R’ Shaya Chassid called to the kallah. “Please take the Shabbos chicken to the shochet now. We will use it when the mechutan comes.”

“Sure,” Miriam agreed, grabbing her basket and leaving the house. Every Sunday, her father would purchase a chicken from the market, which they would feed throughout the week. By Friday, it was always fuller, fatter, and ready for slaughter. Though it was a day early, the rooster

was likely fat enough, and even a scrawny chicken was better than plain black bread.

The chicken was clucking around the fenced-in yard when Miriam came to take it, and it didn’t seem too interested in coming with her. “Come, rooster,” Miriam coaxed, chasing the chicken in circles around the yard. This was not a task she did regularly, and though it was supposed to be a fairly simple job, it was proving to be difficult and frustrating.

After five minutes of fruitless swatting and breathless chasing, Miriam finally managed to catch the troublesome bird by its neck. She placed it in her basket, keeping one hand firmly on its back to prevent it from jumping out, and began walking briskly toward the marketplace.

The rooster was not very happy, and it squawked loudly, flapping its wings in an effort to free itself. Just two houses down the block, it managed to wriggle out from under Miriam’s hand, and before she could blink, it disappeared into a neighbor’s yard.

“Hey!” Miriam called helplessly to the chicken, but it did not deign to even look in her direction. Sighing, she slid the basket handle up her arm and followed after the rooster.

“How does Tatte do this every week?” she wondered out loud, as she chased the chicken across yards and lawns and even deep into the forest. If they had enough money for just one more chicken, she would have abandoned the chase, but she knew that without this rooster, there would be nothing to serve her future father-in-law. Breathing hard, she ducked under a low-hanging branch and continued her sprint after the escaping bird.

The rooster led her on a wild escapade through the dense woods, dancing spiritedly over fallen brush and steep boulders with a tiring Miriam hotly on its heels. They reached a small clearing and the rooster finally stopped running. It stood in one spot, pecking at the ground, almost waiting for her to reach out and catch it.

Miriam filled her lungs with air and watched the bird suspiciously. She was quite sure that the moment she reached out to grab it, the rooster would dart away. Instead, she contented herself to peek at it from the corner of her eye and enjoy the short respite while the chicken pecked at the ground.

The rooster pecked and pecked, and Miriam was suddenly aware that there was something sharp and square sticking up from the ground that seemed to have caught the bird's attention. Cautiously, she shoveled with her shoe until she unearthed the buried box.

It was full of coins. Gold coins.

Miriam pried the box out of the ground and placed it into her basket. Holding her precious cargo carefully, she made her way out of the forest. This time, the rooster followed her obediently, like a loyal dog shadowing its master, and she led it straight to the shochet, who slaughtered it.

Back home, her mother waited with growing concern. When three hours had passed and she was about to start panicking, the kallah finally came home, clutching a package containing the freshly wrapped chicken and lugging a heavy basket. Wordlessly, she set down the basket. Her mother peeked in, her mouth dropping open at the sight of the treasure nestled inside.

When R' Shaya Chassid returned home from the bais medrash just a few minutes before the

mechutan was due to arrive, his wife and daughter eagerly showed him the miracle, the treasure Hashem had sent them just in time.

But he wasn't surprised. "The shidduch was bashert," he said simply, just as he'd been saying all along.

The Apta Rav, when saying over this story on the final night of Pesach, would conclude with the powerful message of the story. Like Krias Yam Suf, every shidduch is a miracle from Shamayim, and Hashem will stop at nothing to make it happen. If Hashem wants a shidduch to take place, it will take place, even if it involves splitting the sea or sending a rooster to uncover a dowry under the ocean floor.

Have a Wonderful Shabbos!

This story is taken from tape #A422

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt"l**
are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

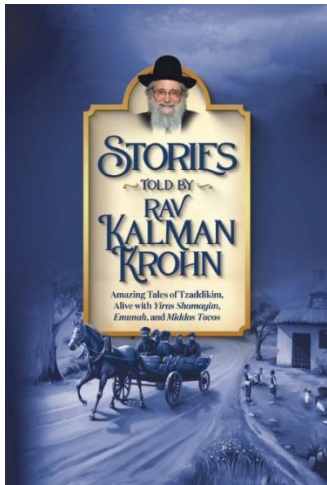
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Adeptia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions
call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

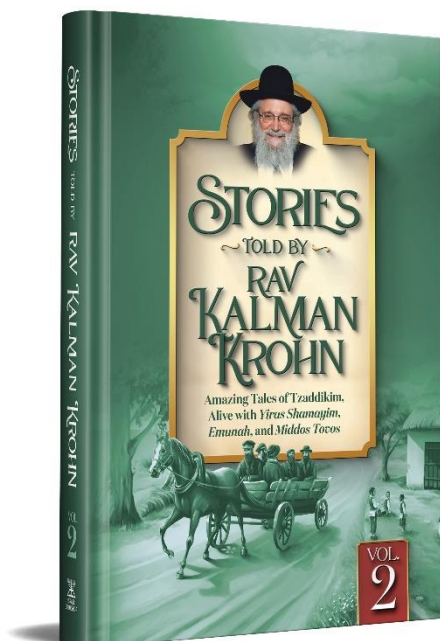
Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume One of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is now available at your local Judaica
Store.

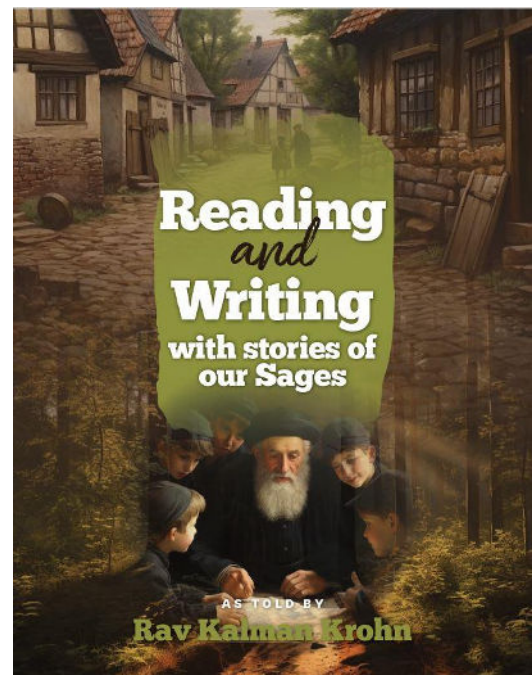

EXCITING NEWS!!!!

**Volume Two is scheduled to be released in
time for Shavuot**

B'ezras Hashem, Toras Reb Kalman created a curriculum series out of these stories that will change the chinuch system – just like Reb Kalman wanted!
The 8th grade edition is scheduled to be released in time for the 2024/2025 School Year!

Email torasrebkalman@gmail.com for a sample

**Sponsorship and dedicaion opportunities are
now available!**

This is your chance to:

- Perpetuate Reb Kalman's legacy
- Be a part of history

Please email us for more information.

LEARNING FROM OUR LEADERS

בס"ד
PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA

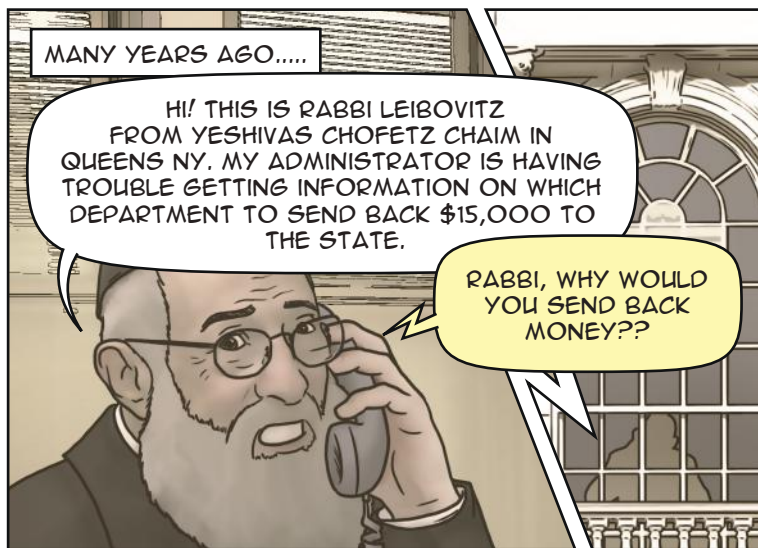

THE YESHIVA CHOFETZ CHAIM ONCE RECEIVED A SURPRISING CALL FROM GOV. DAVID PATERSON.

HI! IS RABBI LEIBOWITZ AVAILABLE?

I'M SORRY, BUT THE RABBI PASSED AWAY A YEAR AGO.

OH! MY CONDOLENCES, THIS IS GOVERNOR DAVID PATERSON. I WANTED TO SHARE WITH THE RABBI WHY I VETOED A BILL!

MANY YEARS AGO.....

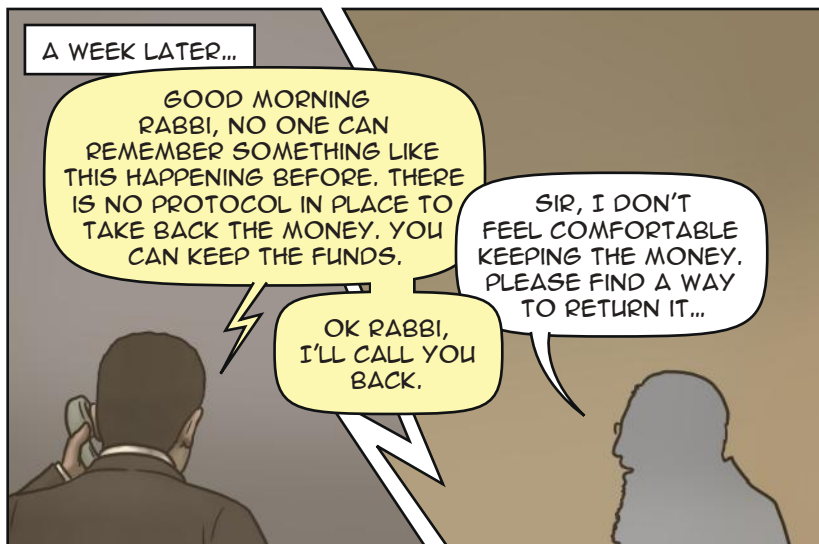
HI! THIS IS RABBI LEIBOVITZ FROM YESHIVAS CHOFETZ CHAIM IN QUEENS NY. MY ADMINISTRATOR IS HAVING TROUBLE GETTING INFORMATION ON WHICH DEPARTMENT TO SEND BACK \$15,000 TO THE STATE.

RABBI, WHY WOULD YOU SEND BACK MONEY??

OH! WE WERE QUOTED AND GRANTED \$75,000 ON A HIGH EFFICIENCY LIGHTING GRANT. MY ADMINISTRATOR FOUND A NEW COMPANY THAT COST \$60,000. WHICH DEPARTMENT DO I SEND THE EXTRA \$15,000?

HM... I DON'T KNOW. I'LL RESEARCH IT AND CONTACT YOU SOON.

A WEEK LATER...

GOOD MORNING RABBI, NO ONE CAN REMEMBER SOMETHING LIKE THIS HAPPENING BEFORE. THERE IS NO PROTOCOL IN PLACE TO TAKE BACK THE MONEY. YOU CAN KEEP THE FUNDS.

SIR, I DON'T FEEL COMFORTABLE KEEPING THE MONEY. PLEASE FIND A WAY TO RETURN IT...

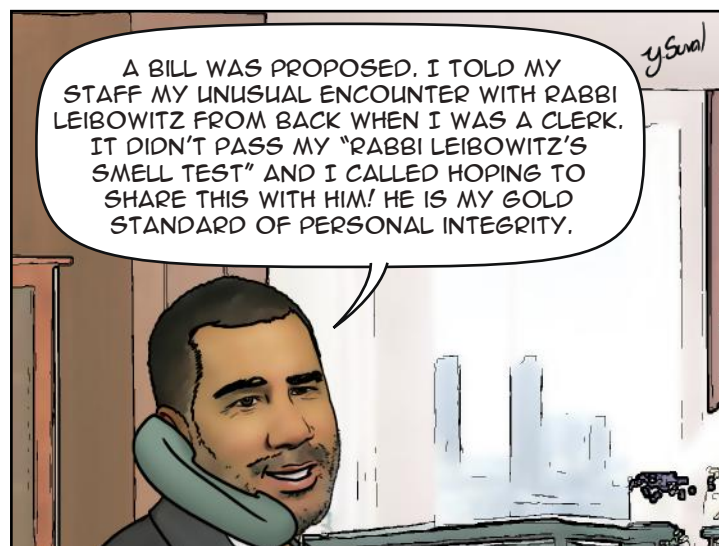
OK RABBI, I'LL CALL YOU BACK.

A FEW WEEKS LATER, THE CLERK CALLED BUT HAD NOTHING MORE TO REPORT.

LISTEN CAREFULLY, I AM GOING TO WRITE A CHECK TO YOUR OFFICE AND SEND IT BACK TO YOU. THE MONEY IS NOT RIGHTFULLY MINE. WHAT IS YOUR NAME?

MY NAME IS DAVID PATTERSON.

A BILL WAS PROPOSED. I TOLD MY STAFF MY UNUSUAL ENCOUNTER WITH RABBI LEIBOWITZ FROM BACK WHEN I WAS A CLERK. IT DIDN'T PASS MY "RABBI LEIBOWITZ'S SMELL TEST" AND I CALLED HOPING TO SHARE THIS WITH HIM! HE IS MY GOLD STANDARD OF PERSONAL INTEGRITY.

R' ALTER CHANOCH HENOKH נצ"ל, BORN IN 1918 IN SALONINKAI, LITHUANIA, WAS THE ONLY SON OF R' DOVID הכהן AND RIVKA LEAH LEIBOWITZ. HE CAME TO AMERICA IN 1929 WHEN HIS FATHER, R' DOVID, WAS ALREADY HIRED AS ראש ישיבת רבינו ישראל מאיר הכהן תורה ודעת IN 1933. HIS FATHER LEFT תורה ודעת AND FOUNDED תורה ודעת IN WILLIAMSBURG. HE MARRIED PESHA (DAUGHTER OF R' AVRAHAM YOSEF CHAIM TROP נצ"ל, GRANDDAUGHTER OF R' NAFTOLI TROP נצ"ל). IN 1941, HIS FATHER'S SUDDEN DEATH AT THE AGE OF 51 LEFT HIM IN CHARGE OF THE FLEDGLING ישיבה WHILE STILL IN HIS EARLY 30S. HE SPENT THE REST OF HIS LIFE MOLDING THE REST OF HIS תלמידים IN THE IMAGE OF HIS FATHER'S REBBE, THE ALTER OF SLABODKA נצ"ל. HE SUCCESSFULLY IMBLED IN HIS תלמידים WITH A ברען TO DELVE INTO תורה 'D, TO STRIVE FOR גדלות בתורה WITH A PIVOTAL FOCUS OF BEING BELIEVED AND REVERED BY ALL, AND HE LED THE ישיבה TO A PROMINENT PLACE IN AMERICAN ORTHODOX JEWISH LIFE WHILE BUILDING A NETWORK OF תורה INSTITUTIONS ACROSS THE UNITED STATES, CANADA AND ISRAEL.

For any inquiries or comments please feel free to call 347-838-0869 • Illustrated by: Yeshaya Suval

לי ניסן 1918-2008 5678-5768

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה. MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM
FROM THE PARSHAH

You are Destined for Holiness

קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. (ויקרא יט, ב)

You shall be holy because I, Hashem your G-d, am holy. (Vayikra 19:2)

The *parshah* begins with the *mitzvah* to be holy. What does it take to be holy, and thereby fulfill this *mitzvah*? Our Rabbis taught that we should not make do with just avoiding known *aveiros* such as forbidden foods and forbidden gender relationships and other such prohibitions. We are rather are commanded to go beyond this, and sanctify ourselves even in permitted matters.

What does this mean?

It means living a life of *kedushah* as befits the Chosen People, as befits Hashem's beloved children. Hashem wants to be proud of us and how we live our lives. So we should separate and abstain even from that which is technically permitted but is not consistent with living a life of *kedushah*.

In fact, the Torah says even more than this. It says: קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם – “You shall be holy because I, Hashem your G-d, am holy.” The Torah compares our holiness to Hashem's holiness.

Hakadosh Baruch Hu said: Since you

were sanctified to My Name before I created the world, you shall be holy like I am holy.¹

Even before the world was created, the sanctity of the Jewish people was destined to be.

But what does this idea add to the *mitzvah* of קְדוּשִׁים תִּהְיוּ? Why is Hashem's holiness the basis of the *mitzvah*?

The *Dubner Maggid* explains it by way of allegory. A rich man lived in a little village among simple people. He had an only daughter, and he wanted to seek out a bridegroom who was a great *talmid chacham*. He traveled a long way until he came to a leading *yeshivah*, and the *rosh yeshivah* there picked out the top *talmid* for him. The rich man put out a fortune to take this brilliant and dedicated young man, who learned day and night, as a bridegroom for his daughter.

¹ *Tanchuma, Kedoshim 2.*

After the marriage, the rich man noticed that his new son-in-law had become lazy about his learning. He only learned an hour or two a day. The rich man was perturbed by this, and said to him, “Why is it, my son, that you are not a *masmid* like you were before?”

The young man replied, “What do you mean? Just ask the *shamash* of the *beis midrash* if there is anyone in this whole village who opens a *sefer* even once a month. I may be a bit lazier about my learning than I was before, but I still have way more Torah erudition than you will find in all the villagers here!”

The rich man said, “Wait a minute. You know very well that I didn’t take you as my son-in-law because you were the best among the villagers. I met you when you were learning in a leading *yeshivah*, among *talmidei chachamim*, and you were the top *talmid* there. I am not satisfied with you just being the best Torah learner in this little village. I want you to dedicate yourself to your learning like you did back in the *yeshivah*, because that is context in which I chose you as a fitting husband-to-be for my daughter.”

This throws light on the *mitzvah* of תהיו קדושים.

A person might be tempted to consider himself “holy” as compared the average guy nowadays. In our generation, moral standards are not very high, and denial of *Hashem* is pretty prevalent. But the Torah tells us not to apply relative, “modern” standards.

We were sanctified to *Hashem’s* Name before the world was even created, before this lowly generation came into existence. We are called upon to be holy like *Hashem* is holy. His sanctity is not relative. It is not as compared to someone less than Him. *Hashem’s kedushah* is inherent and absolute. This is how we, too, should be.

In our lowly generation, a person is liable to allow himself all sorts of things that every normal Jew would have held in detest in former times, and say to himself that by today’s standards, his lifestyle qualifies as holy. This is a mistake. *Hakadosh Baruch Hu* asks of every Jew, in every generation, to be inherently and absolutely holy. Just as *Hashem’s kedushah* doesn’t change from generation to generation, so the *kedushah* of the Jewish people should retain its original beauty for all time. ●

Don't Retaliate

לא תקם. (ויקרא יט, יח)

Do not take revenge. (Vayikra 19:18)

It says in *Sefer Mesilas Yesarim*¹ that it is very hard for the human heart to free itself of vengefulness, because people are very sensitive to insult. It hurts them a lot, and revenge feels sweeter than honey, because it eases them.

Why is it so very sweet to get even with the one who hurt you and put you down? Let’s say Reuven wronged Shimon. What does Shimon actually gain by avenging himself on Reuven?

The answer is Shimon gains a lot. When he gets back at Reuven and settles accounts, he retroactively

1 Ch. 11.

לעילוי נשמות

מוה"ד משה בן אליעזר המבורג זצ"ל

ומוה"ד ברוך זאב בן נפתלי קראוס זצ"ל

נדבת נדידהם ~ עטרת זקנים בני בנים ותפארת בנינים אבותם

removes the humiliation and the smirch to his name that was perpetrated on him yesterday. It shows that Reuven never had the right to treat him that way in the first place, because now all can see that Reuven is paying for it dearly.

This is sweeter than honey because it retroactively removes the blemish to Shimon's honor.

But the Torah tells us not to do it. **לֹא תִקוּם** – “Do not take revenge.” Why not? Because we need to recognize the truth: had it not been decreed in Heaven, the other person would never have been able to treat us that way.

There is no prohibition on guarding oneself from further harm. A person is allowed to protect himself from hurt and damage. But what happened yesterday, it already happened. Although the deed cannot be undone, we might be tempted to change what it means, and show retroactively that it was wrong, that it was unfair. Regarding this, the Torah tells us no, don't do it. Don't take revenge. Instead, we should recognize that everything is decreed by Heaven. No one down here does anything that was not decreed up there.

By contrast, *Hashem* is called **אֵל נִקְמוֹת ה'** –

“*Hashem* is a G-d of requital.”²

Not only is it proper and fitting for *Hashem* to pay back evildoers for their deeds, it is even necessary, due to *Hashem's* absolute Oneness.

How so?

Let's say a person sins against *Hashem* one day and stops sinning the next day. Yesterday he acted against *Hashem's* Will and today he did *Hashem's* Will.

This contradicts *Hashem's* Oneness, because *Hashem* always ruled and always will rule. He is in control of every single moment and every single action. There can't be a moment or an action that is out of *Hashem's* domain.

Every deed that appears to be against *Hashem's* Will must meet with punishment and reprisal, because this is the only way to remove the deed retroactively and demonstrate for all to see what it means to act against *Hashem's* Will; it means the perpetrator will pay for it dearly, he will hurt and suffer for it. This shows that there is no such thing as going against *Hashem*, and retroactively rectifies the deed. ●

² Tehillim 94:1.

PARSHA TOPIC

Clean Hands

לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל. (ויקרא יט, יג)

Do not withhold wages from your fellow, and do not rob. (*Vayikra* 19:13)

Honest Possessions

I want to address a topic that the *Baalei Mussar* used to speak about a lot, due to its great importance, but today you hardly hear it mentioned. This is the topic of *gezel*, dishonest gain.

When I said I am about to talk about a really important topic, people probably thought to themselves, “Hmm, I wonder what he is going to say.” And when I said I am going to talk about *gezel*, I imagine that some people probably felt a little insulted. “Oh come on, does he think anyone here is a thief?!”

But the truth is I have permission from *Chazal* to talk on this topic, because they said:

Rav Yehudah said in the name of Rav: The majority of people are guilty of dishonest gain, and the minority of forbidden gender relationships, and nearly all of speech bordering on *lashon hara*.¹

So we see that there are a lot people who don't come completely clean of dishonest gain. It's hard to believe, it's hard to understand, but if you walk into a group of people, you can assume that many of them have committed misdeeds in monetary matters. If that's what *Chazal* say, it must be so.

Chazal also stated that if a person has a box full of *aveiros*, the first one to speak up and accuse him in the Heavenly court is *gezel*.²

What does this mean as regards us?

Let's say a person is trying to figure out why he is not having a lot of success in his life. The first thing he should attribute his lack of success to is dishonest gain, because it is the first to speak up and accuse him in *Shamayim*.

However, most people, after examining themselves, usually come to the conclusion that their hands are clean. They don't find impropriety in their financial dealings. "I didn't steal anything!" they say to themselves.

So why didn't *Chazal* see it that way?

It's all a question of what is considered *gezel*, and what *Chazal* had in mind when they spoke about it.

Those who sit in the *beis midrash* and learn Torah already know that *gezel* is not just putting your hand into someone else's pocket and taking out money, or deliberately damaging someone's property. We wouldn't even think of doing something like that.

But we live in a material world, we walk around in

it, and wherever we go, we encounter other people's property. For instance, you get on the bus and you realize that you are missing a quarter to pay the fare. You see someone there you know, and you say, "Hey, Yankel, lend me a quarter, I'll pay you back tomorrow." And tomorrow, they both completely forget about the quarter.

That's *gezel*.

A thousand *dapim* of *Gemara* that a person learned could go down a black hole like this. Forgetting a quarter is *gezel*. It makes a "hole" in a person's soul.

Gezel is Sticky

Sefer Mesilas Yesharim says an amazing thing about this. It is speaking on the trait of *nekiyus*, cleanliness:

Even Iyov said about himself: אִם תִּטָּה אֲשָׁרֵי מְנֵי הַדְּרֹךְ וְאַחַר עֵינַי הִלְךְ תִּטָּה לְבִי וּבְכַפֵּי דָבַק מְאוֹם – "If my feet have strayed from their course, and my heart followed after my eyes, and something stuck to my hands."³ See how beautiful this metaphor is. It is comparing hidden *gezel* to something that sticks to a person's hands. Even if a person did not deliberately go and pick it up, and it just inadvertently got stuck to him, in the end, it is in his hand.

So it is with *gezel*. Even if a person doesn't deliberately go and steal something, it is hard for his hands to remain completely empty of *gezel*.⁴

We know that when we walk down the street we need to guard our eyes, and not just look at anything and everything, because if we don't guard our eyes, there is a natural tendency to get pulled toward *aveiros*. This is how *Hashem* created the world.

1 *Bava Basra* 165a.

2 *Yalkut Shimoni*, Behar 660.

3 *Iyov* 31:7.

4 *Mesilas Yesharim* ch. 11.

The *Mesilas Yescharim* is telling us that this applies also to guarding our hands. Our hands have a certain invisible “glue” on them, and when we go around in the world, all sorts of things inadvertently get stuck to them. If we don’t pay attention to remove from our hands whatever got stuck on, those things will stay with us, and it is considered *gezel*, improper gain. This is the nature of the world. It is not something you can argue about. It is natural for things to get stuck to our hands, and the only way to avoid the sin of *gezel* is to always remove from our hands whatever got on them.

I will tell you a little story.

A few years ago, I was talking with a good *yeshiva bachur* from a good family. I asked him, “Do you have any debts? Do you owe money to people?”

He said he does. So I asked him, “How much?”

He said, “I don’t know.”

I asked him, “How much to you think it is, approximately?”

He answered, “Every once in a while I buy a soft drink or a snack, and stuff like that, I think I probably owe about eighty shekels.”

I said to him, “Think about it again and really try to remember who you owe money to.”

He thought for a moment, and said, “Oh, I also owe this guy and that guy.”

A few minutes went by, and he realized that he owes approximately 200 shekels. After another few minutes, he already owed 240 shekels...

And this was a good *bachur*, not a youth at risk or someone from a weak background.

Here’s another example. Someone is cleaning up the house for Pesach and finds a *sefer* he doesn’t recognize. He tries to remember who it belongs to, but can’t think of the owner. This is simply *gezel*.

How do I know it is *gezel*?

Because sometimes I am looking for a *sefer* of mine, and I don’t find it, and then I try to remember who I lent it to, and I find it hard to forgive him. How many times did I have to buy this *sefer*?!

We are talking about regular, normative people. They borrow a book, and sometimes they forget. It happens. They borrow a pen from a friend, and forget. It happens. This is what the *Mesilas Yescharim* is talking about. We have this invisible glue on our hands, our hands are sticky, and things get attached to us all the time.

You are Naturally Forgetful

Why is it this way?

Human beings have a peculiar trait: they forget things. For instance, we all remember that it used to be winter. It was really cold, maybe it was snowing where you live, and people were thinking to themselves, “Oh, I just wish summer would come already. Even if it will be baking hot, it will be such a relief to get away from this freezing weather!”

Then summer comes, and people are wiping the sweat off their brows, and longing for winter. Even if it will be freezing, the main thing is to get away from this oppressive heat and mugginess!

Such is human nature. We don’t remember.

A person can’t understand why his friend forgot to return a *sefer* to him: What’s the matter with him? Is he okay? Does he think that’s normal behavior or something?! The answer is yes. It’s normal behavior because people are by nature forgetful. People don’t think they will forget, but in the end they do. We don’t think we will forget the *Tosfos* we just learned, but a few days pass by, and we already forgot it. It’s like we have a hole in our pocket. We simply don’t remember things.

My *zeideh* would say, “Every Jew in America, unless he is especially careful, will over the course of his life accumulate a ‘little *chazir*’ in his body.” He was talking about food products with a dubious

kashrus status, which in his days many people would consume.

We can apply this idea to our subject. Everyone has items that he takes from others and forgets to return. And this is nothing but *gezel*. If he never returns them, they will eventually accompany him to the grave.

I tell this to young *bachurim*: If you get into the habit at your age to avoid *gezel* as much as possible, you will live happy lives. Because if a person lives carelessly, he will gradually accumulate property that doesn't belong to him. Five dollars here, five dollars there, and he broke something accidentally, etc etc. It all adds up, and he doesn't remember that it ever happened. Years go by, and in the end, a person comes to *Olam Ha'emes* with a giant bag of stolen property.

This is really something to think about. The *Vilna Gaon* is quoted as saying that if a house has one stolen nail in it, good children won't come from this home.

Gezel is not something to treat lightly. We know that even Yom Kippur will not atone for *gezel* until the person returns the misappropriated property. I think this is one of the reasons why people aren't successful in their lives. It's because they are holding things that don't belong to them.

As we said, it's all a matter of habit. Just like we need to watch over what our eyes see and our minds think about, so we need to watch over our hands. Let's say you go into the corner grocery and accidentally break something. Go and pay for it right away.

Fix It Up

Some of the people sitting here and listening to this lecture are thinking to themselves, "Yeah, okay, it's a nice lecture. That's a good idea..." There is a *bachur* who felt a little prick in his heart. And the subject poked a hole in the heart of someone else. He feels pangs of conscience. He

anxiously thinks to himself, "What am I gonna do? I *mamash* forgot a bunch of things like this, and now I want to make good, I want to get this stuff off my hands. But how am I going to find all the things I once borrowed from people, and remember sums of money I was lent but forgot all about?!"

Good question. What can a person actually do to rectify the sin of *gezel*?

First of all, it is a general problem in *avodas Hashem* that if we focus on the problems, it makes us feel down. And if we feel down, we don't want to think about it anymore. And if we don't think about it, we just keep on doing the same thing, without solving the problem.

I want to tell you something. Most of you probably know this already, but for those who don't, this is something you need to know.

There is a story about R. Zelmeleh from Volozhin. Apparently, he was still a child at the time of the story, or perhaps a young *bachur*.

He was among the outstanding *talmidim* of the *Vilna Gaon*. They say he didn't belong to the generation in which he was born. He was compared to a meteor that passes over a certain place and sheds a glow from high up. R. Zelmeleh was from a different generation. He was a tremendous *gaon*, a unique personality. His *hasmadah* and breadth of knowledge were out of this world.

So the story is that R. Zelmeleh was once sitting in the *beis midrash*, and someone came over and spoke to him in learning, and while they were talking, R. Zelmeleh said some word that the other person took offense to.

Afterward, R. Zelmeleh thought to himself, "Oh no, I insulted someone!" He went to look for the person, he looked and looked, but couldn't find him. He was so pained over this incident that he fell ill.

His family saw that he was in a terrible situation and they tried to find a solution to ease his mind.

Someone came along and said, "I have an idea." He dressed up like the person who got insulted, and came to R. Zelmeleh. But R. Zelmeleh started crying, and said to him, "I know you aren't that person, I want to find that person, so he will forgive me!"

His family went to the *Vilna Gaon* and told him the story. He opened up *Sefer Chovos Halevavos* and started reading to them:

If a person did some sin that is hard to rectify in the way of repentance specific for it... he should accept upon himself to fulfill all the requirements and conditions of repentance that he has the strength and ability to perform. Then the Creator will treat his repentance leniently, and let him go regarding everything he doesn't know and is out of his control. The Creator will place an exit from his sin in front of him, and provide excuses for him....

If he wronged his fellow physically or financially, the Creator will put love and goodwill in that person's heart, bringing him to forgive the sinner for what he did to him, as it says: בְּרָצוֹת אֶתוֹ – "If Hashem is pleased with a person's ways, even his enemies will make peace with him"^{5,6}

So we see that there is a way out even for sins

5 Mishlei 16:7.

6 Chovos Halevavos 7:10.

such as these. We need not despair over it, but we should give some thought to it.

Treating other people's property with proper care is a point we need to work on. You could keep a little notebook in which you jot down things you borrow and loans you take. After eight months, take out the notebook and you might see things you totally forgot about.

Although hard at the beginning, if you get used to living this way you will save yourself from a lot of *aveiros*, and you will attain happiness.

We all want to achieve things, we want to uplift ourselves, and *David Hamelech* asked a very relevant question:

מִי יַעֲלֶה בְּהַר ה' וּמִי יִקוּם בְּמִקְוֹם קִדְשׁוֹ –
Who will ascend the mountain of Hashem,
and who will rise up to His place of
holiness?⁷

David Hamelech also answered the question:

נְקִי כַפַּיִם וּבֵר לֵבָב – He who is clean of
hands and pure of heart.⁸

The first condition is to have clean hands. To check all the time if money or property that doesn't belong to us got stuck to our hands somehow or another.

Having clean hands is one of highest and most beautiful of *madreigos*. Such a person is invited to ascend Hashem's mountain and stand in His holy place. ●

7 Tehillim 24:3-4.

8 Ibid.

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרב שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה

**איש כי ידר נדר לה' או השבע שבעה לאסר אסר
על נפשו לא יחל דברו, ככל היוצא מפיו יעשה (ל', ג')**

מעלת קבלת תוספת שבת בפה, וקבלתה לפני תפלת מנחה

כתב השו"ע (סי' רסא סעי' ב, רצג סעי' ב, ובמשני"ב שם סק"ה), צריך להוסיף מחול על הקודש בין לפני השבת ובין לאחריה. מקור דין זה הוא מהגמ' יומא (פא.): לדעת רוב הפוסקים ובכללם המשנ"ב (סי' רסא סק"ב), חיוב תוספת שבת הוא מדאורייתא וכפשטות הגמ' שם שמצוותה נדרשת מפסוק בתורה, יעוין בביאור הלכה שהרחיב בדבר (שם סעי' ב ד"ה יש אומרים).

לענין אופן קבלת התוספת, מעיקר הדין אינו צריך כלל לקבל על עצמו התוספת, אלא בעצם הפרישה ממלאכות קודם בין השמשות בשיעור זמן הנצרך שהוא ג' מינוטין או ה' מינוטין מקיים מצות תוספת שבת, אלא שמכל מקום הובא בספרים דיש כמה מעלות לקבל על עצמו תוספת שבת, וזאת מכמה טעמים. **א.** לפי מה דקיימא לן (סי' ס סעי' ד) דמצוות צריכות כוונה, ובאם לא יקבל על עצמו תוספת שבת אלא רק יסמוך על כך שבדרך כלל הוא פורש ממלאכה קודם השבת, עלול הוא שלא לזכור לכוון בפרישה זו לשם מצות תוספת שבת. **ב.** עצם הפרישה ממלאכה ללא קבלה מפורשת, תעלה לו למצות תוספת שבת רק זמן התוספת המחוייבת מצד הדין שהם כמה מינוטין כנ"ל, משא"כ באם מקבל על עצמו התוספת אזי עולה לו למצות תוספת שבת מאותו זמן שקיבל עליו. **ג.** לכו"ע מעלה גדולה יש לקבל שבת בפה מלא, משום דכל דבר שבקדושה אם עושהו ע"י דיבור מעלתו גדולה יותר, וכפי שכתב המג"א (סי' רנ סק"א) בשם הכתבים (שער הכוונות ענין ליל ו ד"ה ענין המחשבה), שיאמר על כל דבר שקונה לכבוד שבת 'זהו לכבוד שבת'. דבריו הובאו במשנ"ב (שם סק"ב) בתוספת טעם הדבר, 'כי הדיבור הוא פועל הרבה בקדושה'. וכן כתב להדיא בענין דידן במשמרת שלום (סי' כו סעי' ב) שיש לקבל תוספת שבת בפה, לפי שידוע מרבתינו ז"ל כי הדיבור הוא ענין גדול לפעול בעולמות העליונים.

עתה נבוא לברר הדין באדם הרוצה לקבל עליו תוספת שבת אך הוא עדיין לא התפלל מנחה, האם ראוי שיאחר את קבלתו עד לאחר התפלה, וכן נברר הדין בדיעבד באם עבר וקיבל עליו תוספת שבת אם יוכל אח"כ להתפלל מנחה. הנה עצם הדבר שתפלת מנחה סותרת את קבלת שבת הוא מבואר בשו"ע (סי' רסג סעי' טו), לענין קהל שקבלו עליהם שבת ע"י תפלת שבת, המתפלל עמהם לא יוכל אח"כ להתפלל מנחה שהוא תפלת חול אלא יתפלל ערבית שתיים להשלים תפלת המנחה. ומבואר בב"י דהלכה זו מקורה מהגהות מיימוניות (פ"ה אות ר), והטעם דבריו דמאחר ועשהו קודש שוב לא יעשהו חול. כלומר דלאחר שכבר נעשה אצלו שבת לא יתכן שיחזור להתפלל תפלת מנחה של חול.

ואין לחלק להקל בציור דידן שהיחיד קיבל עליו שבת שלא בתפלה דקיל טפי, משא"כ בציור השו"ע מיירי שקיבל שבת עם הציבור ע"י תפלה ע"פ מקור הדין בהגהות מיימוניות, זה אינו, מפני שטעם הדין שיהיה שבת שמאחר ועשהו קודש האידן ישוב לעשותו חול.

אולם מצינו להקל להתפלל מנחה לאחר קבלת תוספת שבת של יחיד שקיבל על עצמו, ע"פ המבואר בדגול מרבבה (סוף סי' רסא), ובשו"ע הרב (שם קונט"א סק"ג), שיישבו את סתירת השו"ע שנתקשו בו האחרונים דבסי' רס"א (סעי' ד) פסק דלאחר עניית ברכו אע"פ שעדיין יום הוא אין מערבין וטומנין משום שכבר קיבל שבת על עצמו, ומאידך בסי' שצ"ג (סעי' ב) פסק בסתם שמותר בבין השמשות לערב עירובי חצירות ושיתופי מבואות אפי' אם קיבל עליו תוספת שבת, אמנם סיים שיש אוסרים באם קיבל עליו תוספת שבת. הרי סתירה בפסקיו לענין היתר עשיית מלאכות דרבנן לאחר קבלת תוספת שבת.

י ובביאור הטעם שלא מצינו נוסח לאמירת קבלת תוספת שבת כתב במשמרת שלום (שם), לפי שבימי קדם היו נוהגין בכל המקומות להתפלל של שבת בער"ש, וכפי שכתב השו"ע (סי' רסז סעי' ב) מקדימין להתפלל ערבית יותר מבימות החול, וא"כ בתפילתם היו מקבלים שבת ולא הוצרכו לנוסח אמירת קבלת שבת, אבל בזמנינו שמתפללין של שבת עם שקיעה או לאחריה בודאי ראוי להקדים לקבל שבת בפה.

א טעם זה הוא נכון לדעת הרבה פוסקים הסבורים שמצות תוספת שבת הוא מדאורייתא, אך להפוסקים שמצותה מדרבנן, יהא הדבר תלוי במח' הפוסקים אם גם במצוות דרבנן אמרינן מצוות צריכות כוונה או לאו, ראה בזה משנ"ב (סי' ס סק"י).

ב לענין אופן הקבלה המועיל, אם צריך בפה דוקא או שמה די בקבלה בלב, ראה משנ"ב (סי' רסא ס"ק כא) שצ"ל בזה למש"כ דיני תוספת תשעה באב (סי' תקנ"ג סק"ב), שנח' בזה גדולי האחרונים הרמ"א עם הב"ח והגר"א, ומ"מ ללא כל קבלה בודאי לא ייחשבו לו לתוספת שבת אלא המינוטין הסמוכים לשקיעה.

ותירצו הם שיש ב' מיני תוספת שבת, הא' שמקבל עליו תוספת שבת בסתם דבזה נאסר רק באיסור עשה ומותר במלאכות דרבנן, הב' שמקבל עליו קדושת עצם השבת דבזה נאסר בכל, כבשבת עצמו. ובוזה מיושב הסתירה דבסי' רס"א דיבר השו"ע באופן שקיבל עליו שבת ע"י עניית ברכו ובכה"ג מן הסתם מקבל קדושת השבת ממש ולזה השמיט השו"ע דעת המיקל, משא"כ בסי' שצ"ג מיירי שקיבל עליו תוספת שבת בסתם, בכה"ג סתם השו"ע להלכה שאינו נאסר באיסורי שבות ואח"כ הביא בשם יש אומרים את דעת החולק הסבור לאסור. על פי דבריהם כתבו המשמרת שלום (שם סעי' ג) ועוד איזה אחרונים, דמסתבר שלאחר קבלת תוספת שבת שאינו מקבל קדושת עצם יום השבת, שפיר יוכל אח"כ להתפלל מנחה דאין זה בכלל עשאו קודש המונע מלשוב לעשותו חול"ה.

אולם למעשה, יש להעיר שעצם דברי הדגמ"ר והשו"ע הרב הנז' ליישב סתירת השו"ע הם מבוססים על יסוד חדש של שני מיני קבלת שבת, ולא מצינו בדברי שאר גדולי האחרונים ליישב כדבריהם, ואף המשני"ב לא הזכיר מאומה מיסוד זה. וא"כ קשה למעשה לסמוך על זה, וממילא חזרנו לפטות הדין שלעולם לאחר קבלת תוספת שבת אי אפשר להתפלל מנחה. וכן הובא בשם פוסקי זמנינו שלא לקבל שבת קודם תפלת המנחה כדי שלא להפסיד התפלה, כן כתב באבני ישפה (סי' נו) ובאשרי האיש (פ"ה סעי' יד) בשם הגר"י אלשיך דלא יקבל בפה תוספת שבת קודם תפלת מנחה, וכן אמר לי הגאון הרב שיינבערג, וכ"ה משמעות הגרש"ז אויערבך המובא בשש"כ (פמ"ו הע' יא).

ועוד, שכן נמצא עולה מדברי הארחות חיים להרא"ש (יום א אות יט), שכתב 'ויקדים להתפלל ערב שבת תפלת מנחה כדי שיקבל עליו השבת מבעוד יום'. הרי לדעתו שתפלת המנחה סותרת לקבלת שבת, ולכן הזהיר להקדים את תפלת המנחה כדי שיוכלו לקבל שבת מבעוד יום. ואף מפורש כן בתשובת האלף לך שלמה (סי' קיב), בדבר אדם שנהג לקבל שבת ב' שעות קודם הלילה ואח"כ היה מתפלל מנחה עם הציבור, והשיב לו שודאי יפה הנהגתו בהקדמת קבלת שבת אך לא יאות להתפלל מנחה אחר כך, אלא יקדים תפלתו קודם קבלת תוספת שבת.

אלא שיש עצה לאדם שעדיין לא התפלל מנחה והזמן קצר עד השקיעה כך שעד אחר תפלתו כבר תחול תוספת שבת מאליה והוא רוצה לקבל עליו שבת מוקדם לפני מנחה, יוכל לקבל עליו תוספת שבת בלבו ולא בפיו, והוא ע"פ המשני"ב (סי' תקנ"ב) שהביא שלדעת הבי"ח והגר"א קבלה בלב היא קבלה. ומאידך את המגרעת שיש בקבלה בפה אין בקבלה בלב שקבלתה אינה מפסידה מלהתפלל אחריה תפלת מנחה, וכפי שהוכיח כן התה"ד (סי' רס"ג סק"ח וסק"ט), עיי"ש. וא"כ שפיר יוכל לקבל בלב תוספת שבת קודם תפלת מנחה. כמו"כ יוכל לקבל עליו לאחר תפלת שמו"ע בלחש של מנחה הגם שעדיין לא הושלמה התפלה בחזרת הש"ץ.

אם במשגה קיבל עליו שבת בפה קודם מנחה, כתב השבות יצחק (ח"ח סוף פרק יז) בשם הגר"י אלשיך דלפי המבואר בלבוש (סי' רס"ג סעי' יז), דקבלת תוספת שבת מוקדם חל מדין נדר, א"כ כשקבל עליו תוספת שבת ונזכר שלא התפלל מנחה יוכל להשאל על הקבלה, שהרי יש פתח מעליא להתרת נדרו שאם היה זוכר שלא התפלל בודאי לא היה מקבל על עצמו שבת, וכן הבין הא"ר (שם ס"ק לח) בדעת הלבוש. אמנם הגם שהא"ר עצמו הניח בצ"ע אם לנקוט כן לדינא שיועיל התרה לזה, מ"מ לצורך תפילת מנחה יש לסמוך על הלבוש להתיר להישאל על התוספת שבת אך אין לסמוך עליו לצורך עשיית מלאכה. ובשש"כ (פמ"ו הע' יא) הביא בשם הגרש"ז אויערבך להסתפק בזה, יעו"ש ספיקו.

למעשה: **אופן קיום מצות תוספת שבת**, א. מעיקר הדין די לפרוש מעשיית מלאכות כמה מינוטין קודם השקיעה ומצות תוספת שבת חלה מאליה אף ללא קבלה בפה, אך צריך לכוון בפרישה ממלאכה לקיים בזה מצוות תוספת שבת משום דמצוות צריכות כוונה, ויש מעלה לומר בפה מלא קבלת מצות תוספת שבת שהדיבור פועל הרבה בקדושה. **ב**. בכדי לקבל תוספת שבת מוקדם, יש לקבל שבת בפה ולא להסתפק בקבלה בלב, שאין זה פשוט שקבלה בלב היא קבלה, ועוד שכאמור מעלה יש לקבל בפה.

קבלת שבת קודם תפלת מנחה, א. יחיד שקיבל שבת עם הציבור בתפילתם, הפסיד תפילת מנחה ויתפלל ערבית שתיים. **ב**. וכן אין ליחיד לקבל על עצמו בפיו 'קדושת שבת' או קדושת תוספת שבת קודם תפלת מנחה, אך בדיעבד יכול לסמוך להישאל על התוספת שבת כדי שיוכל להתפלל מנחה, ואין לסמוך על זה כדי להתיר מלאכות. **ג**. יחיד שקיבל על עצמו בלבו אפי' 'קדושת שבת', אין זה מפסיד תפלת המנחה, ומותר אף לכתחלה לקבל כן קודם מנחה.

גליון זו נתנדב

לז"נ החבר נפתלי בן ר' דוד הערץ זצ"ל ולזכות רופ"ש צבי מרדכי בן הדסה ברכה

להתפלל מנחה. עוד כתב ששלח הלכה זו לאחיו מהר"א מקאיידינאו והגאון המפורסם ממניסק והסכימו עמו להלכה למעשה שכן ראוי להורות.

ה' במשמרת שלום שם הוסיף ע"פ המבואר בגמ' (ברכות כא.) שמצד עצם הדבר תפילת י"ח שייכת גם בשבת, אלא דמשום טירחא לכבוד שבת לא אטרחוהו רבנן, א"כ בודאי באופן כזה שאינו מקבל על עצמו קדושת השבת יש להורות שיוכל

פרשת קדושים

דיבור חול בשבת

סעודת ליל שבת

א. אמרו חכמים 'לא יהא דיבורך של שבת כדיבורך של חולי', שאסור לדבר בשבת בדברים שאסור לעשותם בשבת, כגון לדבר בשבת על נסיעה במכונית, כתיבת מכתב וכד' (שו"ע ז' ס"א). **ב.** לכתחילה נכון להחמיר ולא לדבר בשבת בדברים שאסור לעשותם בשבת גם אם כוונתו לצורך מצוה, אלא אם כן יש כדיבורו צורך היום, כגון שאומר לחברו בשבת שמחר הוא נוסע במכוניתו לצורך מצוה, והוא מבקש ממנו להצטרף אליו, או שחושש שאם לא יטפל בענייני המצוה בשבת יתרשל בעשיית המצוה, וכיון שכוונתו לזרז עצמו למצוה מותר לדבר על זה בשבת (ש"כ פכ"ט ס"ק ס).

סעודת יום שבת

א. אסור לתת מתנה בשבת, ואיסור זה של נתינת מתנה בשבת חל גם על הנותן וגם על המקבל, והבא לתת מתנה בשבת לחתן בר-מצוה יקנה אותה לו על ידי מישהו אחר בערב שבת, ואם לא עשה כן יתכוון המקבל לא לזכות במתנה אלא במוצאי שבת (ס"ק לא). **ב.** מותר להרהר בעסקיו בשבת, אולם אסור לאדם שיהא לבו טרוד בעסקיו בשבת, ואע"פ שאמרו חכמים שהרהור מותר, אם תבוא לו בעקבותיו טרדת הלב או דאגה אסור, וכן מברכים בברכת המזון בשבת 'שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו', לפיכך טוב שלא יחשוב אדם כלל על עסקיו בשבת, ויהא בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה (ס"ק ס).

סעודה שלישית

א. לא יספר אדם לחברו בשבת שקנה חפץ מסוים בחנות פלונית, או ששילם בעבורו סכום מסוים, אם יודע שחברו חושב לקנות חפץ כזה (ס"ק ס). **ב.** יש להימנע בשבת מלהרבות בשיחת דברים בטלים שאין בהם כל צורך, וודאי שאסור לדבר בה בדברים המצערים ובדברים אסורים (ש"כ ס"ק ס). ומסופר על חסיד אחד שיצא לטייל בכרמו בשבת וראה שם פרצה אחת, וחשב לגדרה במוצאי שבת, ואמר הואיל ובשבת חשבתי לגדרה, איני גודרה לעולם, מה פעל לו הקב"ה, זימן לו שם צמח ששמו צלף, וממנו היתה פרנסתו ופרנסת ביתו כל ימיו (ש"כ ק:).

מבית הזבד

מזמן ראש לראשי הישיבות רבינו הגר"ד פוברסקי שליט"א

פתחה

זכה דורנו ששחל בקרבו את מרן ראש לראשי הישיבות מרן שליט"א שכסל שנה מרביץ תורה ויראה לעדרים, בהיכל הישיבה דפגבויו. ואלפי תלמידים ותלמידי תלמידים גדלו על ברכיו ותורתו המשמחת כל לב.

ואנו בקובץ גליונות – מגדולי ישראל אשר זוכים מידי שבע ושבע להביא מהורת גדולי ישראל זצוק"ל ויבדלח"ט לקחנו על עצמנו להביא א"ה מידי שבע בשבוע, מדברי רבינו שליט"א – מפני הפרשה, ומעניני השעה. וכן מדור מיוחד בשם כבוד מלכים אשר שם רבינו רמזו בקרבו, והוא מדור על גדולי ישראל זצ"ל אשר רבינו היה בקשר של תורה עמם.

יה"ר שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה. ולהמשיך לזכות עוד רבות בשנים לאורו של רבינו שליט"א, עד ביאת גואל צדק במהרה.

נשמח לקבל דברי תורה, עובדות והליכות ממרן רבינו שליט"א, וכן עצות ורעיונות להועלת הרבים.

בברכה רבה
מערכת קובץ גליונות

בד בבד | על התורה

ענין ואהבת לרעך כמוך

לרעך כמוך, שיהי הכמוך הדמות והסכול ואהבת הזולת, שיהי הכמור הוא מדרכי הטבע והמדוות.

אולם לא כן היא מצות חסד של תורה, שיסודה היא השלטת החכמה והמה על הלב, שיהי נקי מכל נגיעה עצמית, ורק רצון הש"ת כהוא הסוב המוחלט והאמיתי להטיב עם כל בריותיו הוא המחייב ענין והלכת בדרכיו, להיות אוהב הבריות כרצונו ית' ומטיב עם הכל, ואנכם אמרו הו"ל כל הנורחם על אכזרים סופו להיות אכזר וכו' ונוסחם שאם מדת הרחמים והחסד הוא מכה הרגש, כותהפי הוא לפי תאות לבו וטבעו כ"ל, אבל כשבא מכה התורה והחכמה, הוא תמיד במיסקל ובמבחן השכל ודפי האמת הרצוי והמוחלט, והוא יסוד תורת החסד של תורה.

יראה דלפי"ז טוב ל"ק כלל מה שהק' המהרש"א שאין לפרש כמור ממיט בעשיית טובה שהרי חייך קודמיו, ויראה שאין בזה סתירה כלל, ונוסחם שכל הנקיים תורת החסד כדעת תורה בשלימותה ומפני שהוא רצון הש"ת, מבלי נגיעה עצמית, הרי כשם שנאמרה הלכה וכדנתן בהוריות י"ג א' כה' קודם ללוי וכו' יע"ש, ומקיים זאת כהלכתה, כי נאמרה הלכה חייך קודמיו, ומקיים הוא הלכה זו כדינה בלי טום נגיעה כלל, וכשם שהי' מקיימה אם היתה ההלכה להיפיר, ולד' ב' פטורא ב"מ ס"ב ימותו שניהם ואל יראה א' במיתת חברו, וגם ר"ע דרריש חייך קודמיו, אין זה עני' להרגשת הלב ואהבת עצמו יותר, אלא הוא קיום ד' התורה ורצון הש"ת בהלכות הצלה ומקיימה כדינה ודו"ק.

אולם כועתה הרי צ"ב מהו פירוש ואהבת לרעך כמוך, שהרי לפמ"ש א"י הכמור

כשבת ל"א א' מנעשה כמרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גירני ע"כו שתלמודני כל התורה כולה כשאני עומד על הגל אחת דחפו באמת הבנך כבידו, בא לפני הלל גיירי א"ל דעלי פני להוכרך לא תעביד זו היא כל התורה כולה, ואירי פירושיה הוא זיל גמור, ובה"א אגדות מהר"ט"א פירש שאמר לו הכתוב ואהבת לרעך כמוך, וכתב ד"כ לעי אף שאמר לו בלש"ן תרגום שכי ה' לטום, כ"מ כמה שיהיה הכתוב ואמר בלשון שלייה דעלך סני וכו' לא תעביד, ותירץ דמשמע לי דקרא לא איירי אלא בהכי כלומר שלא תעשה לו רעה כל מה דסני עלך, אבל גבי עשיית טובה ל"ש לומר כמור שהרי חייך קודמיו לחיי הבירי יע"ש, וצ"ע דבפשוטו לטון הכתוב כולל את הכל ואהבת לרעך כמור.

והנראה בזה דהנה אהבת האדם את עצמו הרי היא טבעית ומחלק הבהמי שבאדם, שהיא נגיעה אנכית, ומזה גם טורח ה כשלך בחטאים ובמדות רעות, והנה הוא גם כטבע האדם אשר אינו מושרת כמדוותיו להיות אוהב רעיו וידידיו, ויש האוהבים אהבה עזה עד כדי הקרבה מנוש ואף באמונת העולם מוצעו כ', אולם כ"ז הוא כ"מ משורש האהבה העצמית שאוהב גם הקרובים אליו, ומכוחות הטבע הם, וע"ז הוא שנאמר באבות וחסד לאונום הטאת, כי כהיות החסד מכהות הטבע והמדוות, הרי אפשר להתהפך בן רגע לאכזריות כשהדבר צריך לו לטובתו ויצרו כותנכר עלי, שכן מדוותיו ותאותיו מוליכות אותו המיד בכל מעשיו, ולכי ס"ל להלל שאין לפרש הכתוב כפשוטו ואהבת

תמות איך דבריו מתאימים עם מדת הענוה, ועי' במהרש"א שם שהעיר מהא דכתיב יהלך זר ולא פיך יתי' דלאוקמי גירסא שאני. 'שמעתי ממון הגר' ו'צ"ל שאין כונת המהרש"א להקשות דבריו סותרים מדת העניו, יד"ו לא ה"י קשה לו כלל, אלא כששאלתו היא דהא מ"מ כתיב יהלך זר וגו' וע"ז תפיר משני דלאוקמי גירסא שאני.

אכן עדיין צ"ב למה אין זה סותר את כל מהות מדת הענוה. נראה דתכלית מדת הענוה אינה כלל שהאדם לא ירגיש ויכיר מעלת שבו, שאין זה כלל מן התבונה ומומדות האמת, אלא יסוד הדבר היא הלא מחזיק טיבורא לנפשי, והוא שאינו צריך לייחס כל זה באופי אנכי אל"י, שהוא עצמי אינו קיים כלל והוי בבחי' נחנה מה, שהוא ביטול העצמיות לגמרי, והמעלות שבי צריך להתייחס להם כאילו הוא רואה אותם אצל אחר והוא כבוד המעלה והחלק האלקי שבו. שהוא כבוד השי"ת וחלקו בכל נפש מישראל, ומט"כ בספר מסלת ישרים להאריך במדת הענוה שהאדם צריך להכיר טפלותו ופחיתות עיניו, נראה מהדברים אמורים כלפי החלק הבהמי שבו שהוא בשפלות גדולה, וכח יצה"ר גדול שאילמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, וכל מעלותיו היא בסייעתא דשמיא וברב חמיו, ולי השבחה והתהלה, ולפי כשאדם אינו מייחס לעצמו כלום, וזרזו בחי' ואהבת לרעך כמוך האמתית כמו שנתבאר. היי תפיר יש להבי' דברי רב יוסף שאמר לא תיתני ענוה דאיכא אנא, ילא נגרע בדבריו אלו ממדת ענינותו כלל, שהי' רואה הדברים כאילו היו אצל אדם אחר ינשבח מעלת אחרים וכמט"נ.

דוגמה למינות האהבה היצוי' שרעה אהבה קבאה מכה התורה והשכל ולא מתוך טבע נגיעות ולכן פירש הלל כונת התורה בזה, דבאמת איך אפשר לקיים מצות חסד ולהטיב עם הבריי' בכל צרכיהם ככל האפשר בתכלית השלימות כשאין אדם מרגיש יודע את זולתו כאבי' יאגתו וצ"כיו, והרי כך הוא מעצם הברייאה שאין בטבע האדם להרגיש זולתו ממש, ולכן כתבה תורה כמוי' והוא יק בתורת דוגמא שהיוצא לקיים תורת החסד וההטבה בתכלית ייצוה לדעת צרכי זולתי' מחסוריו, יכל לדעת זאת מעצמו וזה יהי' לו לסימן ולאות וכל מה דסני עלך לחברך לא תעביה, ונמצא שהכמין היא רק היכי תימצוי לדעת לקיים ואהבת לרעך כהלכתה, וכבר נאמר בתורה זכרת כי עבד היית וגו', וכן ידעתם את נפש הגר כי גרים הייתם וגו', והוא הבנת הוולת מעצמי, וזהו שפירש לו הלל ביאור זכרות, ומועתה מצות אהבת רעים היא טהידה בתכלית בלי נגיעות קבאה מכה התורה ירצון השי"ת שהוא מקור האהבה היטוב לכל בריותיו.

עד"מ בספר חכמה ומוסר להגר"מ ו'צ"ל חלק א' סי' ל"ז טכ ח"ל כי כל המדות הטובות נובעות מהכמה ומשולמות בה, ומה שיחסר במדות טובות זהו את על חסרונו בהכמה, וכפי ריבוי טובו במדות זהו אות על ייבוי ההכמה, ולכן השי"ת טיבו בלי תכלית כמו שגדולתי ותכמתי בלי תכלית וכי' יעו"ש, וכן קן הדברים כמש"כ שעיקר מצות חסד של תורה הוא כשבא מכה התורה ידחכמה יכמשי"ב.

בסוטה מ"ט א' תנן משמת רבי בטלה עיניו יכו, ובגמ' ע"ב שם א"ל רב יוסף לתנא לא תיתיני ענוה דאיכא אנא, ולכאורה הענין

משולחתי של רבינו

דבש וחלב תחת לשונך

הסביר דברי הפסוק מתוקים מדבש וניפת צופים שהתורה יותר טובה מדבש, כי דבש אחרי כמה אכילתו כבר א"א לאכול יותר, יבגור-ה ארבה כמה שאוכלים יותר נהנים יותר.

יחזיר רבינו את אזהרת המדרש עה"פ גפת טפחה שפחותין כלה דבש חלב תחת לשונך. יכמ"ר טה"כ א' רבנן אמרי כל מי שאומר דברי תורה ברבים ואינו ערבין על שומעיהן כדבש חלב המעורבין זה בזה נוה לי שלא אמרן. וטעם הדבר הוא מפני שיש באופי זה מיעוט בכבוד התורה שאינו מוכיר לשימעי' את טעמה האמתית בשלימותו שהיא מתוקה מדבש וניפת צופים.

בעיני שביעי של פסח עלה רבינו שליט"א לתפילה בכותל המערבי, יברך נכנס לביקור אצל תלמידי ומקורבו ראב"י ישיבת תפארת ישראל הגי"מ דיוק שליט"א, טם טוחתו בדברי תורה ימוס", ובין הדברים אמר רבינו שליט"א קראנו בשי" השירים דבש יחלב תחת לשונך קידם מוזכר דבש ואח"כ חלב ואילו על ארץ ישראל נאמר ארץ זבת חלב ודבש. קודם חלב ואח"כ דבש. אלא ביאור שבר"י כלל כל תינוק בתהילה אוכל חלב יאח"כ סגדל יתר אוכל דבש, לכן ארץ נכתב קודם חלב יאח"כ דבש.

אבל בתורה יש את החלב שזה עיקר הסיניא יש את המתיקות של התורה שזה הדבש. יכדי להנחיל את החלב חייבים להתחיל עם הדבש, טיהיה מ"וק יאו יבאו לשתי' את החלב.

והפליג על הדרוה של הגר"מ דיוק שליט"א היא מ"וק מדבש. בשיעריו בשחיתוי ובספריו הנפלאים.

כבוד מלכים

מזן הגאון הגדול רבי משה שמואל שפירא זצ"ל גלב"ע א' אייר תשס"ו

בזה כי מזה שניתנה תורה בקול כופר ענינו טאין התורה כסאר חכמות שדרך לימודם הוא ע"י הוזה והשכל, אלא עיקרה היא חכמת הלב ככתוב ובכל חכם לב נתתי חכמה, ופתיחת שערי הלב הוא ע"י קול הוזה, ולכן בקראת התורה אמרי שפר כי היא עיקר יסודה חכמות לב, ראשית חכמה יראת ה', בתפילת עלינו לשבח נאמר וידעת היום והשבות אל לבבך "והשבות" הוא לטוב השבה ולמאורה היה צ"ל ונתת אל לבבך, ומבואר כי תחילת הלימוד הוא בלב והדברים עולים אל המוח להבינם ושבים אל הלב, וכך היתה תורתו של הגאון המנוח זצ"ל.

אי' במו"ד כד דמך ר' יוסי ממוחיא באו ר"י ור"ל ור"י פסאקא להספדו והי' שם זקן אחד שביקש להספיד ולא הניחו לו במקום גדולי תורה אלו ואמר ר' יוחנן שנייחו לו כי זקי הוא ייכתבו במקומו קם ואמר מצניו ססיוקן של צדיקים קשה יותר מחורב' בית המקדש שע"ז: אמר ותד' פלאים ובמיתות צדיקים נאמר הפלא ופלא, ואמר ע"ז ר' יוחנן אילו לא הנחמנו לא היינו שומעים מורגלית זו, והרי שמואמר זה מורגלית הוא והי' ידוע בעיני חכמים. וצ"ב למה באמת הנחה היא כך ססיוקן של צדיקים קשה יותר מחורב' ביהמ"ק וכי מזה הענין קשה לפני הקב"ה וכי לנו לא קשה.

חכמי ישראל הם נקום השראת סכינה ואמרו חז"ל משרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ת"ח אמותיו הרי הוא ד' אמות של הלכה ובמקומו השכינה שורה, יכר יש לפרט כי אנוס חורבן בית המקדש הוא ענין נורא מאד אבל הוא יש לו תמורה ומצפים אנו לבנינו בכל יום.

במיוחד אצל הקב"ה הלא בידו הדבר להחזיר שכבתו לציון, אבל ת"ח וצדיק סמת הרי אמרו חז"ל כי אין לנו תמורתו, ומשום שכל ת"ח יש לו יחודו שאין אחר תמורתו, והוא דבר הפלא ופלא, אי' במ"ר שה"ש עה"כ הביאני המלך הדריו כשם שהקב"ה יש לו חדרי חדרים בתורה כך ת"ח יש לו חדרי חדרים בתורה שהם זלקן בלבד וגם לכי הדבר קשה במיוחד לפני הקב"ה שענין זה אינו בידו עד זמן החיית המתים כאשר יקומו וירננו שוכני עפר.

ראש הישיבה זצ"ל הי' מיוחד בענין זה אשר כל יודעיו ראו כי הוא יחיד בתורתו ויש לו חדרי חדרים בתורה שהם חדיני ואין לאחר תפיסת יד בהם ואין לנו תמורתו, וזה להנחיל תורתו לאלפי תלמידיו להמשיך לדורות.

אי' במו"ד בראשית שהראה הקב"ה לאדם הראשון דור דור יורשיו דור דור וחכמיו דור דור ומונהיגו, והרי שחילקם לשלושה, דורשי הדור, חכמי הדור, ומונהיגי הדור, ובפשוטו אין הכונה שהראה הקב"ה לאדמו"ר את כל הת"ח שבכל דור, אלא דור דור וחכמיו עיני החכמים שבהם בהם הקב"ה להיות חכמי הדור הזה, ושתלם באותו דור, וכמו דור דור ומונהיגו, שהן מיוחדים מבני הדור, כך היא מדת דור דור וחכמיו, דור דור יורשיו.

אין כל ספק שראש הישיבה זצ"ל בשיעור קומתו גבוה מכל העם הוא האיש אשר בחר בו הקב"ה להיות מחכמי דורו וגם זכה לבניה

ידידות עמוקה היתה ב"י מרן רה"י שליט"א למרן הגרמ"ש זצ"ל שעמד בהיות רה"י בחור צעיר היה נוסע ללונדון לשוחח בלימוד עם הגרמ"ש. ובמחברתו של מרן רה"י שליט"א כתב כמה וכמה חידו"ת שיחחה עם הגרמ"ש זצ"ל.

סיפר הגאון רבי אריה שפיא רה"י שערי טמועות, שבימי נערוי הלמדו בבאר יעקב אצל זקנו הגרמ"ש זצ"ל, והיה כולח אותו מדי פעם לדבר בלימוד עם מרן רה"י שליט"א כדי שיפתח לו את העינים בלימוד התורה הקדושה בעומק העיני.

הספר רבינו שליט"א שנאמר בכלות השבעה בהיכל כולל חזון איש, ב"ב.

"אי הלשון הממחרת להורות אמרי שפר"

"איכה יועם זהב ישא הכתם הטוב" ואי' במו"ד הכתב מדבר ביאטיחו, זו היא קנינתו של ימיהו על יאטיחו.

יש להתבונן ולהעיר על הלשון "איכה", דבדרי כלל בעיני אבילות והספד עיקר הענין הוא הבכי והאבילות על סיוקן קרובים וגם מצוה להספיד ולהזכיר שבהו לעורר הלבבות וכו', אבל לטוב איכה הוא לטוב טאלה וקושיא "איכה" וצ"ב מה הקושיא בזה וכי הי' בדעתו של ירמיהו שיאטיחו יחי' לצבא והלא זה סוף כל האדם.

גם מצאנו לטוב זה מומט בפיוט ביה"כ כשגבל רבי ישמעאל כהן גדול את ראשו של רבי טמועון בן גמליאל וצרח בקול מר כשופר אי הלשון הממחרת להורות אמרי שפר בעונות איי עתה לוחכת את העפר, וגם שם יש להתבונן בטלמא בכי ואבילות ניחא, אבל מה היא השאלה "איך עתה וכו'" והרי כך הוא דרכו של עולם וזהו סופו של אדם, אנוס יאטיחו ורשב"ג מותו בהריגה שלא כדרך הטבע, אבל הטאלה "איכה" ו"אייר" קיימת גם במיתה כדרך העולם.

יאמנם בענין זה אי' גם במו"ק כ"ה ב' כאשר נח נפטי' דרבינא הספידו בר קיפוק ואמר בלשון זה אם בארזים נפלה שלהבת וגו' והנה ענין הספד הוא להזכיר שבהו ולעורר הלבבות להצטער על ההפסד וכדל' אבל מהו לשון אם בארזים נפלה שלהבת שהוא מענין תמויה על עצם המיתה, והרי כך הוא סופו של אדם, ז"ע.

לכאורה צ"ל שהכונה בזה כי באשר ידע רבנו את מעלת יאטיחו כבר קשה לו באמת למה ימות וראוי לו לחיות חיי נצח, ואי מיתתו אלא בעטיו של חשן, והוא מוקני איכה יועם זהב וגו' וכי הם דבריו של רבי ישמעאל על רבי טמועון אי הלשון הממחרת להורות אמרי שפר, שכולו תורה, איך עתה לוחכת את העפר, והיא תמויה אצלנו, וגם אנו שואלים מעת איכה יועם זהב אי לשון הממחרת להורות אמרי שפר איך עתה לוחכת את העפר.

לשון אמרי שפר כבר כתוב בתורה בברכת יעקב את נפתלי, אמרו חז"ל כי קאי על התורה שניתנה בכופר, וצ"ב למה ענין זה שניתנה בכופר הוא כבר הגדרתה ושמה של תורה, והביאור

דעת להיות מנהיגיו, להיות ממשיק את מסורת התורה כהלכתה מדור לדור.

יבמ"ר יתרו אי' א"ר יצחק מה שהביאים עתידים להתבאות בכל דור ודור קבלו מהר סיני ומבואר להלן שם ביד מלאכי, בימי מלאכי לא באור אלא ביד מלאכי שכבר היתה בידו מהר סיני יעד אותה טעה לא ניתנה לו רשות להתבאות, וכן ישעיהו אמר 'כו' מוכיח כנינתה תורה בסיני שם הייתי וקבלתי את הבוואה הזאת אלא ועתה אלקים שלהני עד עכשיו לא ניתנה לו רשות 'כו' ולהלן שם ולא כל הנביאים בלבד וכר אלא כל החכמים העומדים בכל דור ודור כל אחד קבל את שלו מסיני, ולמדנו בזה עני' לפלא שחכמי הדור האמיתיים אשר בהם בחר ה' להיות מוסרי התורה הרי כבר בסיני ניתן לכל אחד את תורתו במיוחד, והתלמיד אשר מקבל תורה מחכמי הדור צריך לדעת ולהרגיש כי תורה זו נמסרה לרבו בסיני באופי מיוחד, ענין זה מעורר מאוד מוחיב איך להקטיב באימה וביראה ולקבל את תורת החכם הגדול שהוא כלי ראשון מפי הקב"ה, ובאופי זה זוכה גם התלמיד לסייעתא דשמיא בקבלת התורה.

"אם הרב דומה למלאך ה' יבקשו תורה מפיהו" - איך נראה מלאך לדעת כי הרב דומה למלאך, אנוס יש לדרוש פסוק זה כמו שכתבו המפרשים שם מלאך הכונה שליח ויש ת"ח שהם שלוחיו של מוקום להורות תורה לישראל, ואנוס הכתוב מדבר בכהנים שהם שלוחי המוקום כמו שכתוב יורו משפטי לעקב יכר וכך היא המדה בחכמי ישראל יחידו סגולה זוכים להיות שלוחי המוקום להורות תורה והם הם דור דור וחכמיו, אנוס גם איך מקרא יוצא מידי פשוטו דומה למלאך אשר בפשוטו אינו מושג בזה, אך מי שזכה להכיר את אביו הגדול והקדוש של ראש הישיבה רבי אריה זצ"ל, ואנוס זכינו להיות במחיצתו לפני שישים וחמש שנה כאשר באנו יחד לארח"ק בדרך ארוכה של שני חדשים והיו פניו כפני מלאך הוד מלכות וטהרה נסוכה עליו זכה לקרני הוד, וגם ראש הישיבה זצ"ל היתה דמותו ומאור פניו כפני אביו הרב הדומה למלאך ה', ועליו נאמר יבקשו תורה מפיהו חבל על הדבדן ולא משתבחין.

אי' בגמ' בבא בתרא ע"ה פני משה לפני הוה ופני יהושע לפני לבנה ואמרו זקנים שבדור אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, פירש"י שהכונה הוא על שנתנועטו הדורות בהבדל שבין משה ליהושע, אולם המחזיק"א פירש שהכונה אוי לאותה בושה היא על עצמם שלא זכו גם למעלה זו להיות כיהושע.

אנוס מעלה זו יש בה יחוד והוא ענין הלבנה הוא שכל אורה הוא מהחמה, ואור החמה כולה הוא בה, וכך ה' יהושע תלמיד מובהק ודבוק ברבו עד לאחת ואי' לו בעוקמו אלא תורת רבו זאת החיל לתלמידיו, ראש הישיבה זצ"ל היו לו שני המעלות מצד אחד פני משה כחמה שהי' יושב ודורש בתורה בכחו הגדול ומחדש חידושים נשגבים אשר לא שמעתם אונן, אבל מצד שני ה' גם פני יהושע כלמנה וקבל את תורת מן הרב מבריסק זצ"ל כתלמיד מובהק אשר לא הניח דבר והכיר את כל הנהגותיו והליכותיו, ושמר מכל משמר על התורה בטהרתה, החלכה הצרופה היתה נד לרגליו תמיד וכל זאת היה מנחיל לתלמידיו.

ע"כ בפ' בהעלותך ויעש כן אהרן וגר פירש"י מה דתניא בספרי להגיד טבחו של אהרן שלא טינה, וכבר עמדו מה הכונה ומהו טבחו של אהרן שלא טינה, ויש לפרש כי אף שבתחילת המעשים יש לכל אחד התייגשות והתלהבות מיוחדת הן בתלמודו והן בקיום התורה והמצוות, אבל טבחו של אדם שבמסך הזמן כבר נעשה קצת כהרגל, וטבחו של אהרן שהי' מדליק את הנרות כל ימיו אבל לא שינה בפנימיות קיומו והי' תמיד באותה שלימות ויחוד הלב כמו יום הראשון כאשר צוה ה' את משה, ויש לפרש כך גם הכתוב בבוקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ידיו שיהי' תמיד באותה התלהבות והתחדשות, וכאשר היינו רואים את ראש הישיבה זצ"ל הרי גם בזקנותו היו חידושי באותו טעם ובאותה חביבות כבימי נעוריו והיו הדברים שמחים ומאירים מנתנתם מסיני.

גדולה האבידה ואין לה תנועה ירחם הש"ת על עמו ישראל לקיים בנו חכמי ישראל חכמי הדור מנהיגיו ודורשיו להיות אור התורה זורה תמיד עד ביאת גואל צדק ונזכה לראות בנחמת ציון ירושלים.

הודעה

א"ה בשביעות הקדובים נכתבו על קשרי מרן רה"י שליט"א. פרשת אמור - מרן הגר"ם פינשטיין זצ"ל. פרשת בהר - מרן הגרש"י בורנשטיין זצ"ל. נשמח לקבל חומרים

גיליון מס' 560 קדושים
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

דברי שי"ח

ממרחן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

מזל טוב לדידנו החשוב הר"ר **דוד כץ** שליט"א
לרגל שמחת ארוסי בנו הבה"ח **מאיר יוסף** ב"ר
עב"ג בת הרה"ח בנש"ק פאר מקדושים רבי
אליעזר דוב בער וואגעל שליט"א ממאנסי
נכדי צדיקים
בית מעוזבוש יאמפאלא ולמענק

אבעלי אסופות - ספירת העומר

לברך שהחיינו לזמן הזה אבל אין הטעם משום אבילות דהא לא מצינו שאבל אסור לברך שהחיינו עכ"ל, והיינו דדוקא בימי שהם מצד עצמם ימי פורענות לדורות כימי בין המצרים שמגלגלין חובה ליום חייב כדאי' בגמ' תענית (כ"ט א') וערכין (י"א ב'), בזה אמר' דאין העת ראוי לברך בו שהחיינו לזה הזמן של פורענות וצער, אבל ימי הספירה מצד עצמם הם ימים טובים ומבואר במסכת שבת (ק"י א') דסמי דשתי להו בין דבחה לעצרתא מהני, ומבואר ברמב"ן וברבנו בחיי פ' אמור (פכ"ב ל') דבין פסח לעצרת הם כימי חול המועד, (תורתך עשועוי עמוד קצ"ח).

מנחה חזון איש לענין בגד חדש

בקונטרס הזכרונות ממרחן החזו"א (סי' כ"ד ס"ז) הביא רבינו שהעידו על מרחן החזו"א זצ"ל, שהביא לו בגד חדש בימי הספירה, ולא רצה ללבשו עד ל"ג בעומר, ובל"ג בעומר לבשו בבקר כדי לפטרו בברכת מלביש ערומים, וצ"ח רבינו לס' מועד לכל חי שטוב שלא ללבוש בספירה בגד חדש שצריך לברך עליו שהחיינו עד ל"ג בעומר, ובאליה זוטא (סי' תצ"ג סק"א) כ' בשם רבינו ירוחם (ח"א נתיב ה') שאין אומרים זמן בספירה לפי שהם ימי דין, ובס' לקט יושר לתלמיד התרוה"ד (ספיה"ע ס"י) הביא שאחר ר"ח סיון מיד שרף להלביש בגדים חדשים ונראה שם שהקפיד על עצם לבישת בגד חדש אפילו בלא ברכת שהחיינו, וכן בס' תשובות ופסקים (סי' ס"ט) נדפס תשובת רב שירא גאון שמתחמא אבילות מיתת תלמיד ר"ע נוהגין שלא לעשות כסות חדשה מפסח עד שבועות, ובס' עוללות אפרים (ח"ב מאמר ק"ט) כתב לפי שימי הספירה הם כנגד ימי תלדו של אדם לכן אין מברכין בה שהחיינו לאחר שחיו תלויים לו מנגד ואין בטוח מן המות וכ"כ בליקוטי מהר"ח מנהגי ימי העומר (עמוד קמ"ג) מס' הדרת קודש בשם ס' סודי רזא וספר עקרי הד"ט, וכתב דבספר מנהגים של מהר"ל ובכל בו ובמנהגים ובלבוש ובטור וש"ע אין שום רמז מזה והביא שם בסדר ספיה"ע (עמוד קט"ו) ממטה משה (סי' תרס"ט) בשם ס' העיקרה שמשפר השבע שבועות הם דוגמת ז' נקיים ומספר ימי ריחוק אשה מבעלה ימי צער הם ואין יברך שהחיינו, ועי' בהח"ח (סי' תצ"ג סק"ד) דמותר לומר ברכת שהחיינו, באלו הימים מן הפסח עד ל"ג ושאני בין המצרים דחורבן בית המקדש דחמיר לן טפי כמש"כ במאמר מרדכי (אות ב') ואין חילוק בין פרי למלבוש וכן כתב עיקרי הד"ט (סוף סימן כ"א) ויפה ללב (חלק ג' אות ג') וכן מורים בי מדרשא ואין חוששין למה שכתב בספר מועד לכל חי (סימן ר אות י"ב) שמונה טוב שלא לחנך מלבוש בין פסח לל"ג בעומר, ולמעשה ציין רבינו שבמשנ"ב (סי' תצ"ג סק"ב) מבואר דאם נודבן לו שהחיינו בימי הספירה יכול לברך, והיינו גם בבגד חדש, [ואולי הוא באופן שצריך כעת לבגד וא"א לו להמתין לל"ג בעומר], וכן נהג רבינו למעשה לגבי שהחיינו על פרי חדש, (אלא ד"א של הלכה פמ"ח ס"ח ועי' כה"ח סי' תקנ"א ס"ק ר"ה בשם דה"ח וחי אדם לחלק בין שהחיינו לבגד חדש ועי' במשנ"ב סי' תקנ"א סקמ"ה ושעה"צ סקמ"ח).

בענין שירה בפה ושירי חזנות בימי הספירה

בענין שירה בפה כתב רבינו זצ"ל, שמעתי מאממר' זללה"ה שהמנהג להחמיר בין בין המצרים ובין בספירת העומר אבל לא בשבתות, (קרא עלי מועד פ"ב ערה ו), ולענין ניגון בעת שלומד השיב רבינו זצ"ל (שם לענין בין המצרים) לא ראוי, ואמר רבינו דאמנם גם שירה בפה אסור אבל בעת הלימוד מותר שלא נחשב שיר אלא לימוד אבל להמשך בניגון אין להתיר (שמענו כן ראינו ח"ב פ"ט ס' ט"ו), ובס' מעשה איש (ח"ז עמוד קנ"א), כתב, היה מי שלמד בבית מדרשו של החזו"א בתשעת הימים בניגון ונכנס א' ואמר לחזו"א שהלה שר בט' הימים אמר לו מרן ז"ל שלא להפריעו ולתת לו, ובתורת המועדים הביא בשם רבינו דיש להקל לשיר בפה ניגונים המעוררים עצבות כשירים על החורבן, נשאל רבינו, האם מותר לשמוע שירי חזנות בימי הספירה, והשיב, אסור (מועד הגר"ח ח"ב ט"ו ר"ט).

ניגון לחזו"א כניסת שבת בסעודת סיון, בסעודת סיון, הכנסת ס"ח

נשאל רבינו זצ"ל, אם בימי הספירה מותר להפעיל ניגונים כמה דקות קודם שבת דהוי כדבר מצוה שהציבור ידע מתי שבת, והשיב אולי (מועד הגר"ח ח"ב ט"ו ר"כ). אמר רבינו שמתיר לנגן בכלי שיר בסעודת סיון בספירת העומר, (ידן משה ח"ט תשובה ב), ונהגו גם כן לרקוד לכבוד שמחת התורה (שיח הסיום אות ט"ז). נשאל רבינו זצ"ל, אומרים בשם הרב, שמתיר לעשות הכנסת ספר תורה עם תזמורת בספירת העומר כמו בכל ימות השנה ולא צריך להמתין דוקא עד שלשת ימי הגבלה האם זה רק בבית כנסת שאין להם ס"ח או אף ביש להם מה לקרוא רק יש תורם שרוצה דוקא עתה בספירה לעשות כן מאיזה טעם, והשיב רבינו, גם כשיש להם, (בנתיבות ההלכה קובץ מ"ז עמוד קנ"א).

שירים בגן ילדים לבחור שחחארס וקידוש לבנה

כתב רבינו זצ"ל, שלא ישמעו שירים בגן ילדים אף בקטנים שלא הגיעו לחינוך (מועדי הגר"ח סי' ש), ואמר רבינו זצ"ל דלהרגיע התינוק ולילדים קטנים טוב שישיר להם משירי ט"ב ולא יכחן להנות מכן (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ד), ומה שנהגו חברים בישיבה לשיר לחתן אחר שמתאחס סי' ה' להתיר בימים אלו (תורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ג), ולענין קידוש לבנה כ' שהמנהג לרקוד טובים מאורות, (אשי ישראל כסוה"ס תשובה ש"מ ובהערה לס' קרא עלי מועד פ"ג ערה ט ותורת המועדים סי' תקנ"א ס"ה אות ג).

בענין שהחיינו בימי ספירת העומר

כתב רבינו זצ"ל בשונה הלכות (סי' תצ"ג ס"ו) מהמשנ"ב (סק"ג) דבימי הספירה אין ראוי להרבות בשמחה שמתו בהם תלמידי ר"ע, ומ"מ אם נודבן לו דבר שצריך לברך עליו שהחיינו יברך, ושמעתי מרבנו זצ"ל, דכוונת המשנ"ב דרשאי לברך לכתחילה באלו הימים שהחיינו, וכ"כ בין פסח לשבועות (פס"ח ערה א), ואף על פירות חדשים שאין חיוב לברך השיב רבינו זצ"ל דאפשר לברך בימי העומר, (ירחון האוצר גיליון ע"ח עמוד כ"ג), וכן נהג רבינו זצ"ל בעצמו (אלא ד"א של הלכה פמ"ח ס"ח), ואמר רבינו זצ"ל דיש שטעו בזה והחליפו ימי הספירה בימי בין המצרים דשם קי"ל (סי' תקנ"א ס"ז) דאין לברך שהחיינו, והחילוק בין ימי הספירה לימי בין המצרים הוא כמבואר במגן אברהם (סימן תקנ"א סעיף ז') דטעם האיסור לברך שהחיינו בימי בין המצרים הוא דכיון דהזמן ההוא זמן פורעניות אין

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן "קופות נוספות" ובחפיש "דברי שי"ח", או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585

קהילות 073-2757000

מזכיר זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב **ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסרג** זצ"ל
ואמי מרתיה מרת **רבקה** בת רבי **פסח יעקב אנגל** זצ"ל תעבי"ה

עורך: **יצחק גולדשטון**

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ארבעה צריכים היוזק (ברכות לב) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל ברו (רש"י)

660

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • קדושים תשפ"ד

השמחה במצוות - מתוך הכרת חשיבותם

*יש פסוק בדברי הימים (א' כט, יז) 'ועתה עמך הנמצאו פה ראיתי בשמחה להתנדב לך', כשודד המלך הכין את כל ההכנות לבנין בית המקדש, והוא בעצמו לא בנה את הבית, אבל הכין את כל מה שצריך לזה, כסף וזהב וכל מה שצריך, וכל כלל ישראל התנדבו לזה, והביאו הרבה נדבות, ודוד המלך התפלל אז על בית המקדש שצריך להיבנות, והזכיר את הזכות של כלל ישראל, 'בשמחה להתנדב לך, שכולם התנדבו בשמחה, והביאו את הנדבות בשמחה.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ד, ט) כתב 'כי יגדל וישגא מאד שכל השמחה על המצוות', והביא שם את הפסוק הזה שדוד המלך אמר בתפילתו ועתה עמך הנמצאים פה ראיתי בשמחה להתנדב לך, שהזכיר את זה בתור זכות לכלל ישראל, שנתנו בשמחה.

ומדוע השמחה במצוה כל כך חשובה? כי אדם שמוך בדבר שהוא מרגיש שזה טוב בשבילו, ואם הוא שמח במה שנתן לבית המקדש, זה סימן שהוא מרגיש שזה טוב בשבילו ולכן הוא שמח.

ולכן כותב רבינו יונה שמעלת השמחה על המצוות כל כך גדולה, כי **כשאדם מרגיש שמחה במצוה זה סימן שהוא מרגיש את החשיבות של המצוה, כמה טוב בשבילו המצוות, וזו דרגה גבוהה מאד בהכרת החשיבות של המצוה, שמתנדבים ונותנים את הגשמיות בשביל הקדושה עד כדי כך בשמחה רבה, וזה מראה על הדרגה של הכרת החשיבות של כל התורה והמצוות.**

תפילה על המשך מדרגת השמחה

ידוד המלך הוסיף ואמר פסוק שאנו אומרים בכל יום בתפילה 'השם אלוקי אברהם יצחק וישראל אבותינו שמרה ואת לעולם ליצר מחשבות לבב עמך והכן לבבם אליך' (שם יח), והיינו שהתפלל שהשמחה הזאת, עם הרגשות החשיבות של תורה ומצוות וקדושה עד כדי כך שמתנדבים בשמחה, שתתקיים ותימשך השמחה לעולם.

ואמר 'ליצר מחשבות לבב עמך'. כי יש יצר מחשבות, והטבע של האדם הוא כמו שכתוב (בראשית ו, ה) 'יכול יצר מחשבות לבו רק רע כל היום', דהיינו שטבע הגוף החומרי הוא רע ורוצה את הנאות הגוף, ולתת בשביל הקדושה זה נגד הטבע, וכאן שהייתה שמחה כזו כנגד הטבע הגופני, היה צריך תפילה להתפלל שמרה זאת לעולם, שעל ידי תפילה זה יכול להתקיים ולהימשך הלאה, וצריכים תפילה לסייענות דשמיא בזה, 'והכן לבבם אליך', שהלב יהיה מוכן ושלם להמשך השמחה, דהיינו הרגשות החשיבות של המצוות.

ורבינו יונה שם מביא עוד פסוק שנאמר בפרשת התוכחה (דברים כח, מז) על מה באה התוכחה: 'יתרת אשר לא עבדת את השם אלוקיך בשמחה ובטוב לבב', והיינו שעבדו עבודת השם, אבל זה לא היה בשמחה, ומבואר עד כמה שזה חמור אם חסר שמחה בעבודת השם, שעל זה באה כל התוכחה.

ולכן גם להיפך שכל השמחה על המצוות יגדל וישגא מאד, וכמו שכתב רבינו יונה במקום אחר (שע"ת ג, טז) שכל מצוה שיש עליה שכל גדול, גם העונש על ביטולה הוא גדול, כמו שמצינו במצוות מילה וקרבת פסח, שיש עונש כרת למי שמבטל, ואף על פי שהם רק מצוות עשה, ולא עושים מעשה בביטולם, אבל כיון שהם מצוות גדולות מאד, גם העונש על ביטולם גדול מאד, אפילו בשב ואל תעשה. ולכן אם רואים שכל התוכחה באה על חסרון השמחה בעבודת השם, סימן שגם להיפך אם שמחים במצוות יש שכל גדול מאד.

כיצד להמשיך השמחה של תחילת הזמן?

והנה בתחילת הזמן בישיבה יש שמחת המצוה. ונתבונן מה עושים כדי שהשמחה תימשך, שהיו רואים שצריכים סייענות דשמיא ותפילה על זה, והמסילות ישירים בפרק ב' כתב שהיצר הרע תקיף מאד, שאפילו אם

* דברים שנאמרו במעמד פתיחת הזמן בישיבה, קיץ תשס"ב.

יפקח האדם על עצמו אין בכוחו להיצל אילולי הקב"ה עוזרו, כי אין בכוח האדם לבד להתגבר כנגד היצר הרע וצריך סייעתא דשמיא, ועל זה מתפללים והכן לבבם אליך.

אבל המסילות ישירים שם הוסיף וכתב, אינתי יש סייעתא דשמיא: רק בזמן שהאדם עושה מה שבכוחו, אבל אם הוא לא עושה מה שבכוחו והוא רק מתפלל, התפילה לא תעזור! כל זמן שיש עוד משהו שהוא יכול לעשות בכוחות עצמו ואינו עושה - גם התפילה לא תעזור, וכן מובא בשם הגרי"א (קול אליהו סוכה) שרק אם עושים כל מה שיכולים אז יש סייעתא דשמיא, ולכן אם אנו רוצים להמשיך את החיזוק, ודאי שצריכים סייעתא דשמיא, אבל הסייעתא דשמיא תלויה גם בחיזוק שלנו, שנשגא כל מה שאנו יכולים לעשות.

חשיבות שמירת הסדרים בישיבה

והחיזוק הפשוט הוא שמירת סדרי הישיבה, בשלמותם, שזה הדבר החזק ביותר, שבדוק ומנוסה שמי שמתנהג לפי סדרי הישיבה מצליח ויש לו סייעתא דשמיא, אפילו אם לא מבינים מדוע זה כך, אבל זוהי המציאות, וצריכים לשמור על סדרי הישיבה, ואם אחד יכול גם להוסיף על הסדרים הוא חייב, כי אסור להתבטל, אבל מי שאינו יכול אינו יכול, והעיקר לשמור על סדרי הישיבה, שהם הסדרים הבטוחים ביותר להצלחה, להמשיך את החיזוק של תחילת הזמן.

וגם יום ששי ושבת, אינם זמנים שיש היתר של בטלה, ואם יש הפסק מהרציפות של הדבקות בתורה ובעבודה, על זה אמרו (ירושלמי סוף ברכות) אם תעזובי יום יומיים אנובך, וזה הורס את כל המעלות ואת כל החשיבות שאדם מקבל ומתעלה.

ומצוה שעושים בציבור היא במעלה גדולה יותר, וכן כתב החפץ חיים בשמירת הלשון (ח"א בחתימת הספר) שבכל יום עושים מצוות בציבור כגון תפילין וקריאת שמע וזכירת יציאת מצרים ותפילה, וכיון שמקיימים אותם בציבור יתעלה כל מצוה ומצוה בקדושה יתירה מאד, וגם תלוי באיזה ציבור, וציבור של בני תורה הוא יותר, וכל מעשים טובים שעושים בציבור של בני תורה כגון סדרי הישיבה, זה במעלה גדולה יותר, וככל שהציבור יותר גדול יש לכל אחד מעלה גדולה יותר, והקדושה של המעשים הטובים היא יותר ויותר: כמו שכתב רש"י בפרשת בחוקתי שאינו דומה מתעטים העושים למרובים העושים.

חזק במוסר

בתחילת זמן קיץ תשע"ט לאחר החבורה לבילוי ששי לבני הישיבות ביקשו לשמוע דברי חיזוק לתחילת הזמן, ואמר רבינו:

הרי אמרו חז"ל שארבעה דברים צריכים חיזוק, ורש"י כתב שחיזוק זה תמיד וכלל כוחו, וכמה זה תמיד? לכל הפחות פעם ביום, אם יש חיזוק בכל יום זה נקרא תמיד, והרי בישיבות יש סדר מוסר, ואם לומדים סדר מוסר בכל יום זה נקרא 'תמיד'. סדר מוסר הוא החיזוק.

אבל צריך להיות מוסר שמעניין, כי לימוד שמענעם לא משיפיע, יש הרבה ספרי מוסר, וכל אחד יכול לבחור, פעם חובות הלבבות, ופעם ספרי אחרים, ומה שמעניין משיפיע! ומתי זה משיפיע? אי אפשר לדעת, כי לא מרגישים את ההשפעה, כמו שאדם בריא לא מרגיש שהוא בריא, אבל זה משיפיע במשתינים ומהעלים.

לכן סדר המוסר שבישיבה אינו מידת חסידות, אלא הוא החיזוק-תמיד כמו שכתב רש"י, וגם החפץ חיים כותב (בית ישראל פ"ט) שבזמננו כבר ברור בלי שום ספק שצריכים סדר מוסר בכל יום, ובעבר היה שאלה בישיבת וואלאח"ן האם יש צורך בסדר מוסר, אבל בזמננו כבר כתב החפץ חיים שעכשיו בהאי צריך וכולם מודים בזה.

עת צרה – זכות לומדי התורה

ובפרט בזמן הזה שהיא עת צרה ממש, צריכים לדעת שזה תלוי בנו. ובשערי תשובה לרבינו יונה (נ, קמה) מביא מה שאמרו חז"ל (סנהדרין צט, ב) שמי שאומר מאי אהנו לך רבנן, מה הועילו לנו לומדי התורה, הוא מגלה פנים בתורה שלא כהלכה, כי זה גוד מה שמפורש בתורה (בראשית יח, כו) "והשאתי לכל המקום מעבורים", שאם יש בעיר עשרה צדיקים הם גם מצילים את כל הנמוקים.

ולכן אמרו (ב"ב ח, א) שרבנן לא צריכי נטירותא, דהיינו שתלמידי חכמים העוסקים בתורה פטורים מלשלם מס לשמירת העיר, כי התורה שלהם משמרת אותם, ומגינה גם על כל הכלל. אבל בשביל כך צריכים להיות כל הזמן בדרגת רבנן, ואם יש הפסקות וזמנים של בטלה כבר אינו רבנן (עיין רא"ש ב"ב ט, שם), וצריכים כל הזמן להמשיך להיות רבנן, בלי הפסק מהדבקות בתורה, גם ביום ששי ושבת, ואז זה הזכות לכל כלל ישראל להינצל מהמצב הקשה שאנו נמצאים בו.

ונוזכיר עוד כמה פרטים בדרך הלימוד שכבר אמרנו בעבר וצריכים לחזור על זה. שצריכים להבין לפני השיעור, ולהחזיק עם השיעורים, וגם לחזור על השיעורים, ולגמור את המסכת, ובדוק ומנוסה שמי שנוהר ומקפיד על הדברים האלו מצליח בלי שום סמיקות.

ובעיקר צריכים לדעת עוד על מידות טובות, להתנהג במידות טובות ולהיות בזה, ועכשיו בהתחלת הזמן כל אחד יכול לקבל עליו להיות בכל במידות הטובות, כי מי שאינו משלמות במידות טובות זה פגם בכל שלמות הנפש ופגם בכל העניינים, שהנפש פגומה, וכמו שכתב רבינו יונה (עיין שיעור ג, קמא) שהמידות הם יסודות הנפש, ואם יש פגם ביסודות הנפש זה פגם בכל התורה כולה.

והבא ליטהר משיעורן אותו, וזאי שאם נתחזק נזכה לסייעתא דשמיא, וזה יהיה זכות לנו ולכל כלל ישראל!

בדרכי הלימוד

סברא ועוד סברא, כל מיני סברות, על ידי זה יהיו למדנים ובעלי מדרגה, בעלי רמה גבוהה בתורה.

והנה באמת עיקר הגדלות בתורה הוא בסברא, אבל צריכים גם ידיעת התורה, ומי שמתעכב הרבה על מקום אחד, הרי הוא למדן רק בדף אחד, בכמה דפי גמרא, ובכל הש"ס הוא עם הארץ. עם הארץ בכל הש"ס ולמדן בכמה דפים, וכי זה נקרא למדן??

ומלבד זאת ידוע שאם אומרים הרבה סברות, לא יכול להיות שהכל אמת, כי הסברא האמתית היא סברא אחת, או שתי סברות יכול להיות, אבל לא יתכן שכל הסברות יהיו אמתיות, ובדרך כלל רוב הסברות האלה זה לא תורת אמת, ואינן סברות אמתיות, אמנם כן עוסקים בתורה, אבל זה לא תורת אמת.

לכן זה לא כדאי, ומי שכבר רגיל בזה וקשה לו אחרת, צריך לנסות לאט-לאט להתרגל איך לחקן את זה, ללמוד בצורה כמו שצריך, וכמו אלו שגומרים ש"ס, לכל הפחות לגמור את המסכת הנלמדת בישיבה, וכעת שלומדים מסכת בבא קמא שהיא מסכת עמוקה, צריכים גם להשתדל לגמור את המסכת.

לקראת התחלת לימוד בבא קמא בישיבת פוניב' ועוד ישיבות בזמן הבע"ט, נביא מדברי רבינו כשהלך השנים על לימוד המסכת.

מזכירי בפתחת זמן קיי תשע"ו: חשוב מאד לדעת שההצלחה בתורה תלויה בכמות הידיעות, ומזן רוב מפוניב' ז"ל היה מדבר על זה תמיד, שאין גדלות בתורה בלי ידיעת הש"ס, ולא שייך דבר כזה, אין גדול בתורה שלא יודע ש"ס, ומי שאינו יודע ש"ס הוא לא גדול בתורה, רק יכול לעשות רושם כאילו שהוא גדול, אבל באמת אינו גדול בתורה, כי התורה אינה תורת אמת אם אין ידיעה בש"ס.

לכן עכשיו כשמתיחלים ללמוד בבא קמא, כל אחד צריך להשתדל ללמוד את כל המסכת, בסדר א' מתיחלים פרק ראשון, ובסדר שני פרק המניח, ובמשך זמן הקיץ אפשר ללמוד ולסיים עד פרק מרובה, ולאחר מכן בחודשים אב אלול ותשרי אפשר להמשיך ולהשלים מפרק מרובה עד סוף המסכת, כך דרך ההצלחה ולא שייך אחרת, ומי שאינו יודע את כל המסכת לא שייך שיהיה למדן, זהו דבר פשוט.

והגאון רבי משה שמואל שפירא העיד בשם מרן הגר"ז זצ"ל שהיה חוזר תמיד על מה ששמע מאביו הגר"ח זצ"ל כי בן תורה צריך ללמוד בכל חודש מינימים ארבעים דף, באופן ברור, ובפחות מה לא שייך שיעיד ללמוד, והגר"ז אמר שהיום קשה ארבעים דף והוא מוריד לחצי, וצריך ללמוד עשרים דף בחודש, אבל בפחות מה "יועט מען טאקע ניט קענען לערנען" – בודאי בלתי אפשרי שיעיד ללמוד.

ברוך השם יש בינינו בחורים צעירים שיוודעים ש"ס, זה שייך ואין זה קשה, וכל אחד ישתדל לגמור את המסכת במשך הזמן, וגם מה שלא מספיקים בעיון הראוי צריך לכל הפחות ללמוד גמרא עם רש"י ולחזור כמה חזרות כדי שייצאו הדברים ברוצים.

ובשביל זה צריכים לנצל את הזמן וללמוד בלי בטלה, בפרט בימי ששי ושבת שהם זמנים של רפיון, והיצר הרע מתחזק בהם מפני שאז הוא הזמן היותר חשוב ומסוגל להצלחה, אבל אדרבה דווקא בימים האלו צריכים ללמוד בהתמדה יותר גדולה, וכמי שידוע ומסופר איך שלמדו פעם בישיבות בימי ששי ושבת, והמתמדה בליל שבת הייתה גדולה יותר מכל השבוע, מפני שהם זמנים שמסוגלים להצלחה בתורה, והם כמעט שליש מהחיים, וצריך לנצל אותם!

וכשלימדו בכא קמא בחוקר תשע"ט אמר רבינו בהספד שהתקרב בישיבה כמילואת שנה לפטירתו ב"ר הנרא"ל זלה"ה:

ברצוני להזכיר דבר חשוב מאד, שיש הרבה שמקיימים את זה, אבל גם הרבה נכשלים בזה, ידיעה כל התורה כולה וידיעת הש"ס, ברוך השם יש בישיבה הרבה בחורים שטימו את הש"ס, ומפנים לפעם אם שומע על עוד אחד ועוד אחד, שלומדים ומקיימים ש"ס, לא מתוך כפייה ולחץ, אלא בהנאה, שזה מעניין ומתוק, דבר תורה מעניינם מאד, ומתוקים מדבש, יש ערבות בתורה, כל מיני טעמים יש בתורה, שנמשלה להבש ולחלב ועוד הרבה טעמים.

אבל יש כאלה שלא מבינים את זה, ולומדים לאט, עומדים זמן רב במקום אחד ואומרים הרבה סברות, וחושבים כי בזה שאומרים עוד

סיפור רבי יוסף צבי ריינהולד שלי"ט א':

שבת אחת לפני קרוב לארבעים שנה כשנלוונו אל מרן ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי לאחר סיום התפילה בישיבה, ניגש אליו ראש ישיבה מתלמידי ואמר: הראש-ישיבה יודע, גם אצלנו בישיבה לומדים כעת מסכת בבא קמא, כמו שלומדים כאן...

ושאל אותו רבי דוד: נו, ומה היכת בשבועיים הראשונים, הרי אלו הימים הכי טובים שקובעים את כל ה'צ"ל? וענה לו הלה: הראש-ישיבה יודע, אני אמרתי 13 שיעורים בחקירה הידועה כמגוון המזיק, האם עיקר החיוב הוא מצד הפשיעה, או מצד כיה שנימונו הדין. מה הראש-ישיבה אומר בזה?

רבי דוד נטל את ידו של התלמיד, והפנה נכסו לעבר צד ימין, שם מתחת לעזרת שמים ישב רבי נרשיו ולמד, וסניני לו להתקרב. רבי נרשיו מתקרב, ורבי דוד אוחז את ידו, בעודו אוחז בשניאלו בידו של אותו ראש-ישיבה, ושואל: נו, וכמה שיעורים אתם דיברתם, האם זהו פשיעה או מכוון המזיק?

לא דיברתי על זה עדיין, עונה רבי נרשיו, וממשיך להסביר, עוד מעט אגיע לדף ט' ע"ב שם כמנשה יש רש"י מפורש שניכיא את שני הצדדים הללו, ואני חושב, שאחרי שידעו את כל הגמרות עד דף ט' את האבות ואת התולדות ואת דין ציריות, ואת הריבויים של כמה-הצד, ואפילו תלמידי נייעב, ואז כמנשה שדף ט' נלמד את הרש"י מה עושה את ההכשרות את זיקן, וכאשר יודעים כל כך הרבה בכבא קמא, אז אפשר על פי כל הגמרות והראשונים להבין טוב את שני הצדדים הנ"ל שהם מפורשים ברש"י רק בדף ט'. אבל לפני שיוודעים 'משהו בכבא קמא' כשיהיה חשק, כשלא יודעים עדיין כלום, לעונת ההבנה שתהיה כאשר יכין יודעים!

הודעה משמחת! יצא לאור כרך נוסף מספרי הערות וביאורים - כתבי רבינו עמ"ס בבא קמא כמו כן ניתן להשיג את הכרכים הקודמים עמ"ס גיטין, יבמות, נתיבות, קידושין, בבא בתרא, ומנהדרין מכות במוקד המכירות בניכסה לבית רבינו זלה"ה או בטלפון 055-678-5132

לעילוי נשמת מרת מלכה מחלה הגר ע"ה כת הרב מרדכי אוקינד ז"ל נלב"ע ג' אייר תשס"ו - תנצב"ה

לע"נ הגאון הצדיק רבי שאול ב"ר משה ברזם זלה"ה נלב"ע ו' אייר תשנ"ד - תנצב"ה

לע"נ הגאון הגדול רבי צבי יהודה גרשנבוין זלה"ה ראש ישיבת שכר שכיר נתיבות כן הגאון הצדיק רבי ראובן יוסף זלה"ה נלב"ע א' אייר תשפ"ב - תנצב"ה

דבר דבר

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

פרשת קדושים

תשפ"ד

גליק מס' 15

פשר דבר | בעניני הפרשה

דבר אבות

רבי יהושע אומר חבר טוב. (אבות פירק ב' משנה ט')

תנית הרגשה טובה לזולת

ההזון איש זה מקבל כל אדם כמאור פנים ובחבבתו, במנוחה ובסבלות אף פעם לא דחק באורה או הדרה לסיים את השיחה עימו, אף שהיה באהגיו: "אין לך מישג כמה אני קובל מהלב של...".

סיפר הגאון רבי דוב לנדו שליט"א: באחת הפעמים שהחזון איש נסע לשניקאווה, התאסף סביבו קהל רב לעצה ולברכה. משסיים החזון איש למלא את מביקשם, נכנס למכונת הורה לנהו שאת חמישים הסטרים הראשונים יסע לאט, ואחר כך יסע כהרגלו.

ביקש הנהג להביא את פשר הבקשה, והחזון איש הסביר: "אם נתחיל לנסוע מיד במסירות הרגלה, אראה כבוד מהצדקה, והם יחיוני שלא בנח על שניקבו אותי, לכן תיסע לאט".

והוסיף רבי דוב לנדו שליט"א שכל אחד צריך לנהג כך עם חברו, שבעשה שיעומדים ברוחב ומדברים ולאחר זמן מה נפרדים, יש להקפיד שלא תהיה לשוני הרגשה שהשיחה לא הייתה רצויה (ואשי ישראל).

רבי אלעזר אומר הי שקוד ללמוד תורה (פרק ב' משנה יד)

זכות לימוד התורה

עשמינתי מפי מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א ראש ישיבת סלבודקה בוסן המלחמה הקשה בשנת ה'ת"ש עמד בדיושלים מצב נהאם פגום רבים נפלו בחצות עיד ונבו הרוגים רבים קולות ידי יהודי המלחמה נשמעו סבל עבר והורה גדולה ליהודה את כולם מרן הגאון רבי יוסף צבי ושינספקי צ"ל נאב"ד העדה החרדית התגבר או ספק לנבולת האייב טמש והיה נתון בסכנת חיים ד"ר וולך הומנו לרגע לבית החולים שבראשויה ולהשתכן בו יעד יעבר זעם הוא פניה עברו עברו רגייעו הרבנית ע"ה ובנו הגאון רבי ישראל משה צ"ל שני חדרים כבנין וראה לבל מסחרם במסחרת ד"ר וולך הלמידו של רבי יוסף צבי היו באסום בשבתות לשהות סמוך לרבע הגדול בבית החולים שם ערך עבורם טיטי מיוחד שרו והתחזקו יחד בדברי תורה ומוסי' ושמעו מפי קדשו שלגלי תחיה ואמונה באחת הפעמים בעת שייטבו החלטיים כריכים אחר רבם ומאמינם להרבי ברוב קשב עב"ד וולך סמוך לחדרם וצורחי הספתחית הגדולים שהכלו את כל ספתחות בית החולים היו תלויים בטכנאי נשמעו היטב בהן: החזן רבי יוסף צבי קרא לעברו ואמר לו בחזן רבי משה עם הספתחות הללו יפתחו בפניך שיערן עין כבה ה"ב הראשי חשיב ד"ר וולך בעשה העיגמית תנו לי ספתח אחד של תורה שיעלם ואותן לם בהפך לב את כל הספתחות עברתי דמותי (ואוצרותיהם אטלא)

י"ט ו' והנהדר עד יום השלישי באש ישרף.

יש לחקור האם הגדר בנצות אכילת קדשים שני ימים ויליה אחד אי יום ויליה, שזמן המצוה של אכילת קדשים הוא הזמן הזה, ולאחר הזמן הזה כבר פקעה מצות אכילת קדשים, או"ד שאכילת קדשים היא מצוה לעולם, אלא שבמקום שיש איסור נזיר פקעה מצות אכילת קדשים, ונ"פ באדם שבשל אוכל בכלי שבלע טעם של קדשים, שהאוכל הוא י"ט בר' נ"ט, לא רל עליו איסור נותר, אבל מצות אכילת קדשים יש בו, ויל"ע האם יודי מותר לאכל לעולם, והוא תלוי בניירן וה"ל האם המצוה היא לזמן האמור ימזילא כבר אין מצוה, אי שזין שאין איסור וברו יש מצוה לעולם י"ע.

י"ט י"ג ולא תגדלו.

בגנו ב"ב ס"א ב' מבי"א שאסור לגנוב ע"מ לטיקט. וד"י: האחרונים האם הוא איסור דוקא בגניבה או גם בגזילה, ואמר רבינו שליט"א שיש מקום לדון להוכיח בה מדברי אגדה מוגמ' בתענית כ"ב א' שאב"י שאלו בשלמונו נשנונים כל ער"ש, ואבא אונגא כל יום, ואב"י שלא לבדוק ניה מעשו של אבא אונגא. ישלח ז"ג ת"ח לבדוק, והתארחו אצלו והאכילם ורשקם יכו, 'בבוקר קמו וטג' את המצעים שלכו בהב יכו, ורלכו לטוק, וכשאבא אונגא הגיע לשם בקשו מוננו שישומם כמה שוים וכו'. ולכאו הוא מעשה שדומה לגזילה ע"מ לטיקט ואין עשו כן, יש להוכיח מזה שגזילה ע"מ לטיקט ניתרת.

י"ט י"ד לפני עיור לא תתן מבטול.

אמר רבינו שליט"א דיל"ע האם ע"א נאמן לומר על ספק עילת ח"ל שהיא היתר (כגון בערלה שהחזקה בודאי עפ"י רוב וכו"ב, או אם ע"א מעיד שהוא עולה בודאי וכו' ע"א ימכחישו). אם ע"א נאמן להתי"ר או שאין לו בזה אמונתו, והצד לדון כוח, דבסתם ע"א הנאמנת היא מושם שלא תחדש שעבר בלפני עיור ימשקר ומכשילו בעבי"ה, אבל בספק ערלת ח"ל לא שייך להכשילו, כיון שכל זמן שאינו יודע שהפירות אסורים מותר לו לאכלם אפילו אם הם באמת אסורים, וא"כ ל"י שבסתם ע"א לא היה נאמן, כי ל"ש מיכשול בדבר שמו טיטעה שהיא מותרת לא עבר על איסור, שהיתה ערלה ח"ל איה יק למי שידע מיחסק אלא גם למי שסבור שהיא היתר, וצ"ע.

י"ט כ"ג שלש שנים יודי לכם ערלים לא יאכל.

בגנ"י קידושין ל"ח ב' ספק ערלה בארץ אסור בסוריא מותר, כריצה לארץ יורד ולוקח ובלבד שלא יראנו לוקט וכו', ובברייתא כ"ח הטעם ייק וכו' ובלבד שלא ילקטו ביד.

אמר רבינו שליט"א דיל"ע מה הדין בע"ר אחד שמועדו על פירות חברו בחול"ל שז"י בספק ערלה, שז"ינב ידאי ערלה, האם חייב מודן מניק, כיון שספק ערלה כרו"ל מותר, וא"כ כל זמן שאינו יודע מה דנים מותר לו לאכלם, וע"ז שנספר לו את האמת אסור לו לאכלם ונמצא שמויק, ולכ"י הו"ק שאינו יוכר לאו שטניה היק [והכי קי"ל] ראי טפשו לשלם לו, שהיה הכיפ"ר שהפירות ערלה הוא הו"ק שאינו יוכר (ואף שיש מקומות שגזרו בהיק שאינו יוכר, לספק על ספק עילה כרו"ל הוא מילתא דלא שכיחא, וא"כ מסתבר שלא גזרו בכ"ג), אך למ"ד הו"ק שא"ז שטניה הו"ק, יש לדון שיהיה חייב לשלם לו, ורחקשה אומרת דלא חשב מניק, אך צ"ע בזה לד"נא [ע"י מוסי' רבינו שליט"א בענין מניק ע"פ דין בב"ק ס"א א'].

י"ט כ"ז לא תאכלו על הדם.

בגנו ברכות י"ב ב' לא תאכלו קודם שתתפללו על זמנכם, הדבר פשוט שדין זה לא נאמר דוקא בחפצית שחרית אלא בחפציה הראשונה ביום, ולכ"י אולי שלא התפלל שחרית, אין לו לאכל עד שתתפלל מנחה. יד"ה גר שנתחייב בצהרים אין לו לאכל עד שתתפלל מנחה, אך נסתבר שאם התפלל בגיורו מותר לו לאכול גם קודם שתתפלל ביהודו, דלא צריך שתהיה התפילה תפילה אחרת עם כל דיני תפילה יכ"ג במה שהתפלל בהיותו גוי, וכן מסתבר שקטן שהגדיל אם התפלל בהיותו קטן, אין איסור של לא תאכלו על הדם אם אוכל לפני התפילה שמתפלל בהיותו גדיל, וכן אדם ששכח יעלה ויבוא אף שצ"ח להזור להתפלל, אין איסור של לא תאכלו על הדם אם אוכל קודם שחזור ומתפלל.

כמו"ם מדי פעם מצא מחובתו לפייס תלמיד לאחר שגזף בו ובצדק, בשוגג ישאלו בצדק... הפיוס שלו לא מעשה שירה סתמי, ולא היגשת מעשה הפיוס, אלא פשיט פיוס לשם פיוס, משום שכן דרשה ממנו פנימיותו הבלתי פגומה, ואף פעם לא נמנע מזה ואף מטעמי תכסיס.

כן, ר' ראובן צדיק היה, אך בדקות הייתה מעולפת ומוסתרת בענה. יענותנותו, לא ענה חוששת, רועשת, כי אם ענה שקטה וטבעית. צדקותו לא הייתה מתולית תמיד בראיה ראשונה, רק אחרי עיון אפשר היה למצוא בה כל פריט ודקדקי צדקתו. לא ענה שבמתכוון, כי אם ענה מציאותית לטוב במעטה חן של הליכות חייו. ענה ששלטה בכפף ובגוף יחד, ובכל זאת לא הדגיש אותה, לא עמד במיוחד עליה, אלא היא שלטה בכל מעשיו.

ר' ראובן עב זיתו "שור". בתור ראש ישיבה לא היה אמר "השררה", מסתרי חכמת ההשפעה הישירה והזי נפתולי הטיפוח "קירוב למקורבים, לא היו נהיין לו. ומשום כך לא ידע להתרעב על מי שלא התחבב. יש דרך היה, והותב הישירות היה טבוע על כל מעשיו התקיפים והבלתי תקיפים כאחד. פיו ולבו שווים כאחד ממש. בדיבורו ראו את לבו, ואלה שרבינו את לבו רבינו את דבריו.

כשנחלה הג"ר ראובן טרופ זצ"ל שריה קשור מאד להלמדו אמר ההז"א לאהדים מתלמידיו שהיו מקורבים להחז"א צריך ללכת לערדו ולדבר עמו בלימוד והוס"ס זהו זיתו ואינו יכול לחיות בלי תורה. וגם בינו הלך בהוראת החזון איש שליכר עמי ולשמחו. רבינו שליט"א סיפר: "בהגיע הבשורה המרה על פטירתו של רבי ראובן, אמר לי החזון איש, שאני מחוייב על פי דין לעשות עלי קריעה". כדן "כשלימדו רוב חכמות.

| כאשר שאלוהו תלמידים האם חייבים להתאבל עלי כעל רבו מובהק, השיבם החזון איש, שרין רב מובהק, הלך רק אם מלמד את התלמידים גם תורה וגם אידויות חיים, אך ביישיבות שזילקו בהן את משיבת הרבנות לשנים, ראש הישיבה מלמד תורה והמשגיח מלמד אורחות חיים, וממילא בטל דין רב מובהק, (מפי הרה"ק רבי שמעון אשר כהן שליט"א)

כרלו אויבר - "אמת"

על דעת ר' ראובן, אין נשמתיות לחצאין. לבו של אדם משתקף במעשיו, ומעשי ידיו מגלים באופן טבעי על נשמתו, על טיבו ועל מהיותו. גם ימותו של ר' ראובן, מהותו, נשמתו הייתה משתקפת באצילותו. באישיותו, ובתועותו הפשוטות, כל אורח חייו והליכות מעשיו היוו תיאור פנימי דייקני ביותר של לבו הטהור והנאצל. ר' ראובן נמל הסד לפגני או לאלמוני, בהסח הדעת, בטבעיות ובשלמות כזו שרק אדם השלם מסוגל לעשות אותה כך, ללא הדגשת ערך המעשה, גם לא לשם הנאה רוחנית עצמית, כי אם אפשר היה לו לרצון כיצד אדם רשאי לנהוג אחרת בהזדמנות זו.

אש"י ישראל

תלמידיו מספיים אודות עובדה בלתי נשכחת, כאשר אחד מהם בא לפניו ושפי את ליבו במר נפשו על כי היוו מתנגדים להמשך לימודיו ביישיבה, מיר הלך רבי ראובן לבית ההורים וניכה לדעת כי הממאנת היא האם. שמר רבי ראובן את הדבר בליבו הייתה למעור מתאיבי. לא עברו ימים ספורים והבי ראובן טרופ ובא שוב לייבר על ליבה, ומשוננס לביתם אמרה לו האם: "רבי, שאלה על עוף יש ביד, יואיל לא הרב לכסיק לוי. השיב לה רבי ראובן בנועם שיחי: "עתה אני אפסוק לך, אולם לא באתי הנה אלא כשביל שכביד שנה בכך ויכל לכסוק על שאלה זוב עצמו...". האם השתכנעה, "הכן נשאר" ביישיבה וגדל והיה לאחד מהמעצנים בהיכלי התורה.

פעם אמר ר' ראובן בשיחה מוסרית, שאדם השלם ממש, אינו זקוק להשתלמות באיזה מקצוע שהוא, חסרון ההשתלמות אינו חסרון בשלמות. גם על ר' ראובן אפשר להגיד זאת, פדגוגיה לא למד, תורת ההוראה בצורתה המודרנית זר לו. אך שיכית לימדו ושישירו היתה מבחיקה בבהירותה ובביירותה. שיעורו הצטיין באימין סלילת נתיבי בית התלמוד. כל בניו ובניו בהלכה הוסב"ו והודגם כשהליך בנינוץ המסוד ועד הטפחות. מתחיל ב"יסוד", מצדף ביאור לביאור, ולכסוף הרי בני תלמודי שלם מבחיק בייקנות ובחריפות. "רובה אני ללמד אתכם" - אמר פעם לתלמידיו, "כיצד לומדים"! ת.נ.ב.ה.

רבי אבי טרופ

תשעה קבין של שקיעות בלימוד

כאבי הגר"ט, היה שוקע רבי ראובן כל כולו בסיגיא שלמה, ובעת לימודי לא הרגיש כלל במרחש סביבו. כח הריכוז שלו היה עצום, והיה מסוגל להתעמק בענין אחד לילה שלם ללא הפסקה. אי אפשר לתאר את רבי ראובן ללא תורה. ללא התנצחות בדבר הלכה עם עשרות תלמידיו שאהביה, כשם שתלמידיו אביו הגאון זצ"ל אהבו את רבם כאהבה הבנים לאביהם הנערץ.

כל עצמותיו תאסוף רבי ראובן בעת מסירת שיעור

רבי דוב לנדו שליט"א, סיפר עד היכן הגיעה השקיעות בלימוד הניתוק של רבו מהשקיעה בזמן מסירת השיעור: "הא היה ממש שקוע בעלמות עליונה. אנו התלמידים לא פעם כררנו מודר" השיעורים באמצע השיעור, והוא נשאר לבד חרד בלא להרגיש שהתלמידים יצאו. לעיתים הוא הגיע לומר את השיעור כשהוא לבוש עניבה על הצד ההפוך".

הרמזות והמידות

רבי ראובן לא היה טיפוס חסידי, אך באישיותו הייתה סמוגה ריכח מהלכות דחסידיית. רגש נשמתו היה מתבלט בכל מעשה שלו, דבקות חסידית מהולה בידאה מוסרית, שנשתזזה בכל שיחה מוסרית - דרושית שלו. הוא היה סמל העריות טוהר הנפש, אצילותו קרנה ממנו והאצילה על סביבתו, לכו היה פזוח לכל קשה יוב והשתתף בצערו של כל אחד - ננפשו. שידותיו המוסריות, השפעה רבה היתה להם על כל שומעיה, משום שידעו כי לפניהם איש חסור במלוא מובן המילה. לא פעם נסע כעצמו עם תלמידיו לחופא, כדי לדעת מה מצב בריאותם. היה מטייל "בית עם תלמידיו ומשוחח עמם לא רק בדיבורי תורה, אלא היה מעורר איתם, שח עמם בדרכי מוסר מלבבי. והם היו צמודים אליו בכל לבב ובנפש.

זאמנים פצעי אוהב

דמותו האבהית הייתה נעוצה אצל תלמידיו, אך אצל אלה שטעמו לפעמים את המרה שזרק בהם. בין תלמידיו לא היה נהוג ללכת ל"הרב" לשפך את מרי שיהם, ולתנות לפניו את דיע גורלם, אך כשהיה מרגיש באיזה מקרה הדרש עזר, והוא אף דבר פעוט לבי הניסק, לא היה מונע את עצמו מלהרוכך את עצמו, ולהרים את אבן הנוף, ואף הקנינה מהדרך מבלי להסב תשומת אף של העיון עצמו.

מספר רבי דוב לנדו שליט"א:

"זכית לקבל מרבי ראובן "על הראש". העריות היו חזקות ונוקבת עד עימק השיתף, אך מעולא לא כגע ב, אלא להיפך - כל הערותיו הי מתובלות בדיבורי שרוק שהעלי בי חיוך. ולא רק הערותיו דביי הבקורת שהשמיע מפעם לפעם היו בעוצמה רבה, אלא גם דברי השבח והתהילה אותן הוא השמיע לעתים זכריות היו כול על תהיית על נפש עיפה. כל תלמיד שזכה לקבל מחמאה טובה מרבי ראובן היה מסתובב שבוע שלב מדרוש עונג. בריו זרדו לעצמות משום העוצמה והכנות שלו.

רבי ותלמידיו היכל התלמוד. הג"ר אבי יושב ליטה השני מימין

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א

קדושה של ציווי וקדושה של שבר

עד שתרכה דעתן ויעבדו מאהבה. (ת"ב) העובד מאהבה - עוסק בתורה ובמצוות והולך בנתיבות ההכמה, לא מפני דבר בעולם, ולא מפני ראות הרעה, ולא כדי לירש הטובה, אלא עושה האמת מפני שהוא אמת, וסוף הטובה לבא בגללה ע"ש, וזהו מעלת תכונים ותר מן הלויים, שאצל הלויים ג"כ שייך ענין זה של חיוב מקודם לעבוד מידאה, דהיינו לשם שבר עבודתם, אבל הכהנים משרתי ה', נתבע מהם להגיע למעלת החכמים שעובדים מאהבה, דהיינו לא כדי לירש הטובה לקבל המתנו"כ, אלא עושה האמת מפני שהוא אמת, ואח"כ ג"כ סוף הטובה לבא וסמוכין על שולחנו של מקום.

והנה הרמב"ם שם מומשיך ואומר: ומעלה זו היא מעלה גדולה מאד ואין כל חכם זוכה לה, והיא מעלת אברהם אבינו שקראו הקב"ה 'אברהם' לפי שלא עבד אלא מאהבה ע"כ, ובאמת הו"ל אמרו בסוף פ"ג דיומא (ל"א א') עה"פ והתקדשתם והייתם קדושים, ת"ד אדם מקדש עצמו מעט - מקדשין אותו ואתו דבחה, מלמטה - מקדשין אותו מלמעלה, בעולם הזה - מקדשין אותו לעולם הבא ע"כ, והיינו ששכר הקדושה הוא עצם הקדושה, וכבר מן הרמב"ם במסילת ישרים שלו (פ' כו) ענין הקדושה כפול הוא, דהיינו תחילתו עבודה וסופו גמול, תחילתו השתדלות וסופו מתנה, והיינו שתחילתו הוא מה שהאדם מקדש עצמו, וסופו מה שמקדשים אותו עכ"ל, ומעתה זהו כוונת ד' המדרש הנז' 'אבל התחתונים לפי שיעה"ד שולט בהם הלואי בשתי קדושות יעמדו', ה"ל שא"א לצוות עם שלם להתקדש בעצמם, שהרי אין כל חכם זוכה לזה כמ"ש הרמב"ם, ואין נצוה ע"ז עם שלם, ובע"כ צריך ליתן להם הקדושה בתורת שבר על תחילת הכנתם, וזהו שסיים רבי אבין 'הה"ד דבר אל כל עדת בני ישראל וכתוב והתקדשתם וייתם קדושים', דכיון שפרשה זו בהקהל נאמרה והציווי הוא 'אל כל עדת בני ישראל', ע"כ וכתבו כאן ב' קדושות, קדושת הציווי וקדושת השבר.

ורבר זה אמר הקב"ה קודם מתן תורה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש', שבאמת כל כלל ישראל מעותדים להגיע לדרגה זו שהם 'לי ממלכת כהנים, משרתי ה' שעושים עבודתו רק מפני שהוא אמת, וכיון שתהיו ממלכת כהנים תהיו ג"כ 'גוי קדוש', והקדושה עצמה היא השבר, וכל הטובות המובטחות אינם כלל בתורת שבר אלא דמגילא סוף הטובה לבא בגלל האמת, אבל ע"ש דאם איז דער דיל' (לא זאת היא העיסקה), אלא הציווי והשבר א' הוא, היא העבודה והוא הגמול, היא ההשתדלות והיא המתנה.

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (י"ט, ב)

להלן בסוף הפרשה נאמר עוד (כ' ז') 'והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלהיכם', ובמדרש רבה כאן (פ' כד): רבי אבין אמר משל למלך שהיה לו מרתף של יין והושיב בו המלך שומרים, בהם נזירים ומהם שימורים, לעת ערב בא ליתן שכרם, נתן לשימורים ב' הלקים ולנזירים חלק א', אמרו לו: אדונינו המלך, לא כולנו שמרנו כאהרן? מפני מה אתה נתן לאלו ב' הלקים ולנו חלק א'? אמר להם המלך: אלו שימורים הן ודרבן לשתות יין, ולפיכך אני נתן לאלו ב' הלקים ולכם חלק אחד. כך, העלוינים לפי שאין יעה"ד מצוי בהם - קדושה אחת שנא' (דניאל ה) ובמאמר קדישין שאלתא, אבל התחתונים לפי שיעה"ד שולט בהם הלואי בשתי קדושות יעמדו, הה"ד 'דבר אל כל עדת בני ישראל' וכתוב 'והתקדשתם והייתם קדושים', עכ"ל המדרש.

וכ' רבינו שליט"א על גליון המדרש בה"ל: המתכוונן בדברים לפי המושל והנמשל יבין ההקדושות הוא הציווי והוא עצמו השכר, וזה גופא ב' החלקים שמקבלים כלל ישראל, ודוק כי קצרת, וזהו ממלכת כהנים וגוי קדוש, בינה זאת עכ"ל.

דברי תורה עשירים במק"א עפ"י מה שהארץ יותר רבינו שליט"א לפרש הדברי בכתבי שיעוריו על גבי ב"ק ד"ג א' דאפי' ר"י הגלילי דס"ל קדושים קלים ממון בעלים כו"מ במתנות כהונה מודה הכי קא וכו' משולחן גבוה קא וכו' ולא הוי ממון בעלים דידל', ומבואר שם דא"י כדוגמת מעשר ראשון שנתנין ללויים ונא' ע"ז (בבבבב ית, לא) 'ואכלתם אותו בכל מקום אתם וביתכם כי שכר הוא לכם הלף עבודתכם באהל מועד', והיינו דהוי ממון גמול של שבט הלויים משום שבר פעולתם, אבל גבי מתנות כהונה לא נזכר כלל בשום מקום שום לשון נתינת שכר הלף עבודתם של הכהנים, רק הם בדרגה העליונה של משרתי ה' ומגילא הם גם סמוכים על שולחנו, ומ"ש מתנו"כ אינם ממון בעלים של המלך דא"י כלל בתור תשלום שבר עבודתו.

הוא שכתב הרמב"ם בלשוננו הזהב כפ"י מתשובה (ה"א): אל יאמר אדם הדיני עושה מצות התורה ועוסק בהכמתה כדי שאקבל כל הברכות המתובות בה או כדי שאזכה לחיי העולם הבא, ואפרוש מן העבירות שהזהירה תורה מהן כדי שאנצל מן הקללות הכתובות בתורה או כדי שלא אכרת מהי העולם הבא, אין ראוי לעבוד את ה' על הדרך הזה, שהעובד על דרך זה - הוא עובד מיראה ואינה מעלת הנביאים ולא מעלת החכמים, ואין עובדים ה' על דרך זה אלא עמי הארץ והנשים והקטנים שמהנמך אותן לעבוד מיראה

עד היכן מוראו של אב

אידע שתגד"ח קנייבסקי זצ"ל נחלה בחולי הריאות, ותקופה שלא הגיע לכולל, אף שה' דד באותו הזמן בסמוך ברה' אור החיים

איש אמנו ואביו תיראו (ויקרא י"ט, ג)

פ"א שח רבינו מרן שליט"א: בתקופת לימודי כולל הוין איש,

בשכירות בדירת קרקע, והלכתי לבקרו וראיתו שהוא מוטל במימתו, וא"ל שאביו מרן הסטייפלר זצ"ל אמר לו שסיבת נפילתו למשכב הוא מין שתקופה קצרה קודם ה' הוא אביו בביתו, דרמו שה' נכנס לדרוש בשלום המשפחה בדרך הילוכו מהחולל, ובצאתו אמר הסטייפלר שהוא הולך כעת להמריס ר' שיל' פרידמן בעסק א' מספריו, וא"ל הגר"ח אולי ישאלנו אבי בדבר ספרו של הגר"ח שה' אצלו בדפוס באותו הזמן, ואחר שנחלה הגר"ח א"ל הסטייפלר זצ"ל שנענש ע"ד זה שהשתמש בו לברר מצב ההדפסה של ספרו. כך אמר לי ר' חיים זצ"ל באותו הזמן שבאתי לבקרו.

והנה יש להתבונן, הלא אביו ה' דרש שילומו וטובתו בכל נפשו, וה' נכנס תדיר לדאות במצבו, והרי בלא"ה הלך באותו הפעם להדפוס בענייניו שלו, וגם יודעני כמה ה' שמה בהדפסת ספריו של הגר"ח, וה' מעורב בכל ספר וה' מגיה וכותב הקדמות וכו', ומ"מ א"ל הגר"ח באמונה שלימה: **אבא אמר לי שנחייתי חולה בני השתמשתי בו לברר על הספר.**

ובאמת יש לידע כי הגר"ח קניבסקי מלבד מה שה' הד בדרא בדקדוק מצוות ומילי הדסידותא בכל הליכותיו, אבל הגדיל עוד בענין זה של כיבוד הורים ומורים שא"ל לתאר את השתדלותו בזה בכל נפשו ומאודו, כאשר ידוע לי מקרוב מימי הבחורות עובדות רבות בזה, ואספר עוד עובדא א' ששמעתי לפני כמה שנים מא' שנתעסק עם רבני הזמן להוציא כרוז מיוחד כדי לעודד את ציבור בני הישיבות להימנע מעישון סיגריות שהוא מזיק לעצמו

ולאחרים, וה' צריך להסביר את הטעם שנחסר שמו של הגר"ח זצ"ל מבין שמות הרבנים שהתמו על הכרוז, וא"ל א' המתעסקים שאמר ר' חיים זצ"ל שוודאי מסכים בכל לבבו עם תוכן הדברים אלא שמי"מ אינו יכול להתמו ע"ז, שהרי אביו מרן הסטייפלר זצ"ל ה' גיגל לעשן סיגריות ואין יכול לתבוע ע"ז שב איסור?

והמתבונן יבין את גודל מורא אביו שה' לר' חיים זצ"ל, הלא באמת ה' סברא לתבוע עליו בזה, כיון שה' מהמיוחדים שבגדולי הדור ורבים נאותו לאורו, והוא עצמו חייב בדרישת טוב לעמו, מן הסתם שאם ר' היים ה' מתב שנסוד להתחיל לעשן סיגריות היו נמנעים עוד כמה מצעירי הצאן להתחיל לעשן, ומאידך גיסא פשוט שאין כאן שום טענה על מנהגו של הסטייפלר זצ"ל לעשן, שהרי כל בני אותו הדור יודעים שרובם ככולם של ראשי הישיבות וגדולי התורה והרבנים דאז היו מעשנים, כיון שבאותו הזמן לא ה' נודע כלל מהחזק שיש בזה ובוודאי שלא מחומרתו, ואדרכה סברו הכל שיש בזה תועלת לכמה ענינים, אבל מר' חיים לא ה' אפשר לתבוע כלל להתמו על הכרוז הנ"ל, שהרי הוא באמת ובתמים פהה להתמו עליו, פהה של מצות מורא אביו.

הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, וסביבנו נשערה מאד, בקרובי אקדש, כשנמצאים בדרגה כזו של מורא אב, הרי שבאמת כל דבר קל יכול לפגום בשלימות המצוה, וכשזוכים ומצדיקים את הדין בתמימות, מתעלים ומגיעים למדרגה יותר גבוהה מקודם לכן.

(מתוך קונ' ניצני אורה תשפ"ב - כתבי תלמידים)

משא רבינו מרן שליט"א

בכינוס השנתי של ארגון "לב לאחים" - כ"ד ניסן תשפ"ד

והיא שעמדה - התורה הקדושה

ברשות מרן הרבנן

שמה גדולה היא להשתתף באסיפה זו, בכינוס החינוך של 'לב לאחים', שיסדרו בהרי קידש, ע"י מו"ח רבינו הגדול זציק"ל.

בסדר 'הדהה של פסח' שתקנו חז"ל נאמר: 'הוא שעמדה לאבותינו ולנו שלא אהר בלבד עמד עלינו לבלותינו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותנו והקב"ה מצילנו מידם'. וכבר עמדו רבים מה' ה'היא' שעמדה? כזה ה' והיא?'. ומפרשים שזה הולך על ההכחשה שהקב"ה הבטיח לאברהם אביו בבית בין הבתרים.

אבל יתכן לפרש שהיא המשך מה שאמרים מקדים 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. יראה שהכוונה בזה על התירה הקדושה, שהקב"ה הבטיח לאברהם אביו שיתן לנו את תורתו והרי ה'רכוש גדול', ועל זה אנו מבדילים 'הוא שעמדה לאבותינו ולנו' גנו', 'הוא' היינו התורה הקדושה, שרק בזכותה אנו קיימים כנגד כל מי שעומדים עלינו לבלותנו.

זה הביאור כמה שאמרו חז"ל שהקב"ה אמר למשה 'דבר נא באזני העם. ישאלו איש נא את רעהו ואשה מאת רעהו כלי כסף וכלי זהב', חז"ל אמרים במס' ברכות 'אין נא אלא לשון בקעה', הקב"ה אימר למשה רבינו 'בבקשה נסוך', כדי שלא יאמר איתו צדיק 'עבדים וענו אתם' קיים בהם 'אח"כ יצאו ברכוש גדול' לא קיים בהם. והדברים צריכים עיין. הרי הקב"ה הבטיח, ובלא"ה צריך לקיים, ולמה אמר רק מעשים שלא יאמר אותו צדיק וכו'.

אלא הביאור שבאמת מצד הבטחת הקב"ה 'ואחרי כן יצאו ברכוש גדול' הכינה על התורה הקדושה, שהיא ה'רכיש גדול', כמו שכתב שהקב"ה אמר 'בהצניאך את העם נמצאים תעבדון את האלקים על החר הזה', יאת זה הקב"ה ידאי קיים שהרי נתן לנו את תורתו, אלא כדי שלא יאמר אותו צדיק שכיון שאת החלק של 'עבדום' יענו אתם' קיים הקב"ה ג"כ באופן גשמי ממש, א"כ גם את האחריו כן יצאו ברכיש גדול' צריך לקיים בהם באופן מוחשי ונשמי כדי שיכירו בזה ג"כ כל מי שנתקיים בו 'עבדום' יענו אותם', וע"כ צריך ליתן להם ג"כ ה'רכיש גדול' במשמיות בפועל, בכלי כסף וכלי זהב ועמלות, אבל בודאי שעיקר כוונת הבטחת הקב"ה של ה'רכיש גדול' היינו התורה הקדושה.

ועל זה אנו כמשיכים ואמרים בהגדה 'והיא שעמדה לאבותינו ולנו', שהוא הולך על 'הרכיש גדול' שהיא התורה הקדושה, שעל ידי לימודה אנו עומדים נגד כל מי שעומד עלינו לבלותנו והקב"ה מצילנו מידם.

ועל כן בואו: נחזיק מיכה ללב לאחים, שהם מזכים את כלל ישראל ב'רכוש גדול', שהם עושים נפשית ימשעבדים את כלל ישראל לתורה, יבזכות זה אנו רואים ניסים ונפלאות בגולה, והואים בחיש אך שבכל דור ודור עומדים עלינו לבלותנו והקב"ה מצילנו מידם בזכות לימוד התורה, ויתקיים בני ב"ס' בקרוי 'ימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות' בביאת הגאול אמן.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

קדושים תשפ"ד

הוראת שעה

דברים שנאמרו ע"י רבינו שליט"א בכינוס 'לב לאחים'

זיכוי הרבים ברוחניות - הזכות הגדולה ביותר

אנחנו חיים עתה בארץ ישראל בטבע של סכנה נפשית, נצרכים הפללה לסייעתא דשמיא. כל הזמן, ובסתמא כחמת כן יש התקרבות גדולה מאד, שהרבה מאחזים בית ישראל שלא היה להם שייכות אינטי התקרבו בוגן האחרון, 'דעיס לשמוע ולדקרב. להכיר קצת את התורה, לדעת מה זה אידישקייט. ובאן 'לב לאחים' בנסיים עם כל ברום לעזור בה.

יצרתי להסיר בקצרה לכל אלו שעוורים בזה, מה הוא גדר העבודה שאתם עושים. 'ז' חיים מוואלד'ין אומר (יאה ששת ימי ארה"ה, הוא עפ"ר), שיעיק בריאת האדם היא כדי להעיל לאחרים, וכמו שהבורא יתברך ברא את כל הבריאה מרצונו להשיב, כך הובטעו ללכת בדרכי להשיב לאחרים. ועיקר רטובה היא לימיהם בתורה ובמצוות, ולדחיקם מדרכי חיצון. וזו החסד הגדול ביותר בעולם שיכול אדם לעשות לאלמו, וזו מה שאתם עושים ב'לב לאחים' אתם עוסקים בחסד גדול ביותר! לזכות בני אדם בתורה ובמצוות, לזכותם להיות עובדי ה', כל אחד לפי מדרגתו.

מ"ד רבי אהרן היה כוסף בזה, שיש רבדל בין חסי' שעושים בגשמיות לחסד' שעושים ברוחניות. שכי' כל הגשמיות שיעמדה לבוא לאדם וקבעה לו כבר בראש השנה, וכל השאלה היא רק על ידי מי יתגלגל הדבר, שקבל את מ"ד שגמר עליו בגשמיות. ואננם ודאי שר' חסד' לעזור לשני בגשמיות, אבל בכל זאת ר' חסד' לדבר שבין כך היה מקבל, אבל לגבי רוחניות הכל תלוי אך ורק בבחירת האדם, ואינו מוכרח להיות כלל. וכפי שני שגורם לחברו לבחור בתורה ומצוות זה חסד מיוחד, יותר משאר דברים שבעולם! ז"ל מה שאתם עושים ב'לב לאחים'!

עוד הוסיף רבי אהרן וצ"ל, שחסד ברוחניות יש גם תוספת של כבוד שמים, שכבוד רב' על ידי שמירת המצוות ולפיכך התי'דה. יש ל'וסף ב'ר, שאפ"ל כאשר הלידה לא מצליחים לקרב אדם, מכל מקום עצב זה שעושים ומנסיים להחזיר זה גופא כבוד שמים! וכשיש כבוד שמים זה מחוק את מלכות הקב"ה, ומ"ם שיש יותר אמונה בעולם. וכל זה אפילו באופן שלא מצליחים, וכל שכן כשמצליחים להביא כן אדם לקיים תורה ומצוות. ודאי שזה מחוה את מלכות שמים יאת כל האמונה. 'יתכן שגב בפעמים שמנסים לעבוד על אדם אחד ולא מצליחים, אך עצם העבודה גורמת לכך שאדם אחר יהיה בעל תשובה, בכלל שגורם בעולם עוד אמונה במלכות שמים.

ונמצא לפי זה, שהעבודה שלכם עו"ת לא רק לבעלי תשובה, אלא אתם עוורים להגדיל כבוד מלכות שמים בעולם! וזה דבר שנוגע לכל אחד מכלל ישראל, שכן כאשר יש כבוד של 'תנו עני לאלוקים', אזי ר'לימוד של כל אחד מתחזקו וכל זה מרמזת מעשיכם! יש'ר גדול יהיה לכם על כך! וכמו שכתוב בה"ל ויש'ר שגית פר' ה', על כך שמשוה רבני' הסתיר את פני סנהה, אמר לו הקדוש ברוך הוא, אני באתי להרואה לך פנים, וחלקתי לך כבוד והסתרתי פניך, חייך שאהה ערלי לזכות אצלי בהר ארבעים קס וארבעים לילה. לא לאכול ולא לשתות. ואתה עתיד ליתנת מזון השכונה. כלומר, משה רבינו הלך כבוד לקדוש ברוך הוא בכך שהסתיר פניו, והראה שאינו רואי לדבר עם הקב"ה! ומשום כך זכה לדוגת העבודה ביותר של קריבה לקדוש ברוך הוא.

כל אחד ששובד ב'לב לאחים' הוא מכבד את ר'ביתו, ועל כן זוכה לכל הזכויות הנמנעות ככה. ורובי כבוד שמים וחייך מלכות שמים שגורמים על ידי פעולותיכם 'ביאו בסוד' שלא יריו בעיות לבני התורה, ולכלל שימור התורה, בארץ ישראל, שכן כולם יכירו שני' הדרך האמיתית. ורובי כבוד שמים 'ביא בסוד' לאנולה שלמ"ה. במהרה בימינו אמן.

מדוע אין אנו מחשיבים את התורה כראוי

כמה אנו צריכים לשמוח על מדרגתנו הגבוהה, ראשית, על כך שזוכים להיות חלק מעם ישראל, שח"א מינוס מציאות ארית כולל האצות, תל פי ספק על עם ישראל אפשר לשנות את הברואה. ועוד, שזוכים להיות בני תורה. טרם חשיבים יותר מכולם, וכל העולם כילו עמיד על לימוד התורה שלנו. ומי'ר הגר"א קוטלר היא מר"ל וויקר ב' מי שח"ח נקרא ידל שעשועים של הקב"ה, אבל אנו מרגיש את זה... כיי מרגיש את השמחה ואת החשיבות הזו! לפני ארבעים שנה זה היה אחרת. פעם בן תורה היה צריך לעבוד על גאיה, כי הוא ידע שהוא הכי חשוב, אך היום לא רואים שיש כזו בעיה... והסיבה לכך היא בגלל שאי מחשיבים את התורה, ומאחר והתורה אינה חשובה כל כך, מנוילא גם בני התורה אינם נחשבים כל כך.

והסיבה לכל זה מפני ששקועים מאוד בנוחות הפרטית, ואם אין לאדם את כל מה שהוא רוצה, במאכלים או בשינה או בכבוד, זה ממש 'אסוף כשביל', 'רסר לי"... והוא עלול להתפרץ ומנסות להשיג את מוקושי: בדרכי לא היגות או בכח הזרוע. פעם זה לא היה כן! פעם בן תורה ידע שהוא משרן אחר, וכל החשיבות שלו היא בכך שהוא שונה מירחוב, ומתגבר על תאוותיו, אבל כשאדם הולך אחר תאוותיו, אי מלבד זה שהתאהב מקלימוד פירתת, גם אין לו את החשיבות לתורה.

וכבר כתב רמז"א (ד"רן אג"ת הוא כ"ז ליותר מאד מאד באכילת תענוג, ואם בטובות הגוי יש ראשון לטימאה ויש אב השימאה ריש אבי אבות, בטובות הנפש של טילוי התאהב באכילת תענוג מתאחד ראשון לטונטאה ואב הטונטאה ואבי אבות השתמאה, וז"ל זה הוא מי השפלים מאד המעביבים את הלימוד, וכדאמרו בנדרש. ור"ח בתוספות כתובות דק"ר י"ח לא", 'עד טאדם מתפלל שינסט דברי תורה לתוך גופו, ויפלט שלא ינסט מעד"ם לתוך גופו. (אמרו מ"שין ע"ג) 'עודה שהאת' הויטה משין ידך הויטה.

ועכשיו בוטן ספירת העומר זה הזמן הטובול להתכונן לקבלת התורה. וכפי שידועים דברי הרמח"ל בספרו 'דרך ה' שכלל זה הזמן חוזרים האורות והמוטות שניתנו לעם ישראל באותו זמן. אם רוצים להמוט לקבלת התורה ברג' שובעות צריכים להתכוון לכך ולעבוד על עצמנו. ללמוד בהתמדה, להגיע דוקא בוטן, ולא להגיע מאוחר כי 'ככה נח לל... כ"י אי אפשר לזכות לקבלת התורה!!! וכך צריך לעמוד להיות יותר רציניים. ולהתרחק מהתאוות ומעשייתנו, ועל ידי זה יזכנו רשיות שנוכה לקבלת התורה. אכ"ר.

אתה ביבמות (סב) 'אמרו, שנים עשר אלף זוגים תלמידי היו לו רבי עקיבא, מובת עד אנטופרט, וכולו מרו בפרק אחד, מפני שלא נהגו כבוד זה לזה וכו'. תנא, כולכ מתו מפסח ועד עצרת.

וצריך ביאה. מדוע נענשו בעונש גדול כל כך מחמת שלא נהגו כבוד זה לזה. הרי א"ו זו עבירה שר"יבים עליה מיתה, ועוד צריך ביאה מדוע מתו דוקא בין פסח לעצרת.

ונראה, שמה שלא נהגו כבוד זה לזה היה מחמת חסרון ב'דקות בחשיבות התורה. שמהמ"ת כן לא העריכו את זה כל הצורך. שהרי א"ל היתה התורה חשובה בעיניהם כראוי היו מכבדים את 'כרייהם שעינים הם ל'ערים. וזה נקטה וזה מררר' וכו'. ומחמת חסרון זה לא היו ראוים לזכות להיות מוכרי התורה לזוה"ב הבאים.

וכדי להגיע להכרה בחשיבות התורה צריך שלשה הנאים: התנאי הראשון הוא ענוה. שכי' כתוב במדרש (שחי"ט רב"ה פ"א), 'מה היום מנח"ן נלום ג"ה ורולכים במקום נמוך, כך תורה מנח"ז מי שדענו: גבורה עלי' ומדבקת בנו שדענו נמוכה עלי'. ורעטם הוא מפני שאדם שמחשיב את עצמו אפילו אב זה גבל שיהי ליד דתו! ממילא הוא פחות מחשיב את התורה. ומי שאינו מחשיב התורה כראוי אינו זוכה להשיגה.

התנאי השני הוא יראת שמים. כמי שכתב רבינו יונה על הפסוק (משלי א') 'יראת ה' ראשית דעת' חכמה ומוסר אוילים בזה, וזה לשני 'תחילת דעת' תלמוד לפשר יראת ה' יתברך, כי הרכמה ומוסר אוילים בזה, שאין להם יראת ה' ואינם יקדים בעיניהם, ולא תצליח בלימוד החכמה אם איננה יקרה בעיניך ולא תתקיים בידך'. ומובאר מהרבה, שעל ידי יראת שמים יזכים להחשיב את התורה.

והתנאי השלישי הוא התרחקות מגשמיות. ככל שהאדם יותר רוחני הוא יכול יותר להחשיב את התורה, אבל אדם גופני שתאוותו מנוילאת את לבו אינו יכול להחשיב את התורה כראוי, כיא"ל שהיא דבר רוחני.

ובזה מובאר למה תלמידי רבי עקיבא מתו דוקא בין פסח לעצרת. כיון שספירת העומר זה זמן הכנה לקבלת התורה, ולפיכך זה הזמן להתחזק בהשיבות התורה, ולק באופן זה מוטו ילמידי רבי עקיבא, שהיה להם לפי דעתם הגבוהה אינה הכוון דק ברשיבות התורה.

בענין הזכרת שם בשבועה

זהו כשיטת הרמב"ם שאין שביעה חשובה שביעה אלא אם כן הזכיר בה שם או כינוי.

אולם במסכת נדרים (פ"א סימן א') הביא את דברי ר"ת שמהלך בין מושבע מפי אחרים למושבע מפי עצמי, שהמבואר בשבועות שלדעת הכל צריך או שם או כינוי היינו דווקא במושבע מפי אחרים בדימה לסיטה ושבועת העדות ושבועת הדיינין, אבל במושבע מפי עצמו שאסור נפשו בלשון שבועה, השבועה חלה אפילו בלא שם וכינוי, ולכאורה מותר את מה שכתב במסכת שבועות שאין איסור שביעה אלא בשם או כינוי, ומשמע שאף בנשבע מפי עצמו אינה שבועה בלא הזכרת השם.

יבייש דעת הרא"ש צריך לימד כפי שפירש המהרש"ל (הובא בתפא"ש), על פי מה שכתב הרא"ש בשבועות (שם) בסוף דבריו, שגם בלא שם אי כינוי חלה השביעה מדין ידות, והרי זה נחשב כאילו הזכיר שם, וביתור הדין הוא שיש רק איסור בלא חיתוב. ולפי זה מה שכתב במסכת שבועות שצריך שם הוא רק לענין חיוב, יגה שהביא במסכת נדרים את שיטת ר"ת לחלק בין מושבע מפי אחרים לנשבע בעצמו הוא לגבי איסור, שהמישבע מפי אחרים צריך שם ובלא שם לא חל כלל אף מדין יד, ואין בזה איסור כלל, אבל שביעת ביטוי בנשבע בעצמו, אף בלא שם או כינוי חל מדין יד ולענין איסור ולא לענין חיוב.

וכן מבואר בתשובות מהר"ם ברונא סימן רע"ב ר"ה סיבותיו, וכן משמע קצת בדברי הסוד (וי"ד סימן י"ג) שהביא את דברי רבינו תב שהנשבע מעצמו נאסר בלא שם או כינוי, ולגבי מושבע מפי אחרים כתב שאינה שבועה אלא בשם או בכינוי.

מבואר, שדעת הרא"ש בדעת ר"ת לחלק בין שביעה מפי אחרים בשבועת העדות והפקדון, לשבועת ביטוי מפי עצמו לענין דין יד, שבשביעה מפי אחרים אין דין יד, ולכן בלא שם אין איסור כלל. משא"כ בשביעה מפי עצמו יש דין יד, ועל כן אף אם לא הזכיר שם יש איסור שביעה, ויש להבחין, מרוב האמנות בשבועת ביטוי יש דין יד, ואילו בשבועת העדות והפקדון שהם מפי אחרים אין דין יד.

ולא תשבועו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אני ד' (י"ט) (ב)

וברש"י: ילמה נאמר, לפי שנאמר לא תשא את שם ד' אלווקי לשוא, יכול לא יהיה חיוב אלא על שם המיוחד, מנין לרבות כל הכינויין ת"ל לא תשבועו בשמי לשקר, כל שם שיש לו ע"כ.

והנה בגמ' בשבועות (לה) נחלקו תנאים ורבי תנינא בר אידי האם חיוב שבועה הוא דוקא בשם המיוחד, או גם בשאר כינויים, שלדעת רבי תנינא בר אידי לומדים בגזירה שהם מסוטה, שצריך דוקא שם המיוחד, כשם שבסוטה נאמר (בט"ז ד' כ"א) יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך, כך כל שבועה היא דוקא בשם המיוחד, אבל הכמים סוברים שאין צריך שם המיוחד.

אלא שנחלקו הראשונים האם לדעת חכמים צריך שיוכר כינוי של ה' או שאף אם נשבע בלא כינוי כלל חייב, שדעת הרמב"ם בהלכות שבועות (פ"ב הלכה ב' ד') שכל שבועה צריכה שם המיוחד או כינוי, והנשבע בלא שם או כינוי הרי זה אסור ברובד שנשבע עליו, אבל אינו ליקה, ואינו מביא קרבן.

אבל הר"ן והרמב"ן בנדרים דף ב' הוכיחו שלחכמים אין צריך הזכרת שם כלל, ואף הנשבע בלא שם או כינוי אם עבר על השביעה חייב מלקות, ודעת ר"ת (שם פ' ביאר ה"ה בס' וילן וכן משמעות הרא"ש בדעת ר"ת) לחלק בין שבועת העדות ושבועת הפקדון שנאמר בהם דין מושבע מפי אחרים שבוה צריך שם או כינוי, לשבועת ביטוי שאף בלא שם או כינוי הרי זו שבועה גמורה ואין צריך שם כלל.

סתירה וביאור בדעת הרא"ש

אכן בדעת הרא"ש יש להקשות שלכאורה סותר דבריו, שבשבועות (פ"ד סימן כ"ה) כתב שצריך שם או כינוי, כפי שכתוב בפרשתינו 'לא תשבועו בשמי לשקר', אלמא לא הוזהר אלא שלא ישבע בשם, והטעם שדי בכינוי ואין צריך שם המיוחד הוא משום שבסוף הפסוק נאמר 'וחללת את שם אלקיך', ומשמע שאף על הכינויין הוזהר, ולכאורה

וביותר קשה, שהרא"ש הביא את דברי ר"ת לחלק בין מושבע מפי עצמו שאין צריך שם או כינוי, ומושבע מפי אחרים צריך שם או כינוי, ביאר שמושבע מפי אחרים צריך שם או כינוי כמו בסוטה שהיא מושבעת מפי אחרים, ולכן צריך שם או כינוי, ואם החילוק הוא שרק במושבע מפי עצמו יש דין יד, כיצד לומדים זאת מסוטה.

הביאור בהזכרת השם בשבועה

ונראה לכאן, ששני ענינים יש בהזכרת השם בשבועה: האחד, שמבטא בזה את ידאות דבריו, והי בכך שאומר שדבריו אמת כמו שהשם אמת. והשני, שעל ידי הזכרת השם מקדש את דיבורו, ועל ידי זה יש בדיבור זה איסור שקר חמור יותר, וככל שהדיבור קדוש יותר, איסור השקר בו חמור יותר.

ולפי זה יש לומר, שדין יד מועיל רק לגבי הענין הראשון, להחשיבו כאילו אמר שדבריו קיימים כמו שהשם קיים, אבל לגבי הענין השני שהזכרת השם ענינה להוסיף קדושה בדיבורו צריך הזכרת השם בפועל, ולא מספיק שנחשב הזכרה מדין ידות.

אשר לפי זה יש לומר, שבשבועת סוטה צריך דווקא שם המיוחד ולא מעיל כנוי משום שהחילוק בין שם המיוחד לכינוי הוא רק לגבי הענין שמוסיף קדושה בדיבורו, ועל כן איסור השקר חמור יותר, ובהו יש סברא שהזכרת שם המיוחד מקדשת את הדיבור יותר מאשר בכינוי, אבל בענין הראשון של אמיתות דבריו כפי שה' אמת בזה אין חילוק בין כינוי לשם המיוחד, וכשלאמו שבועה מפי אחרים בשבועת העדות והפקדון מסוטה, לאזו את איתו ענין השבועה שיש בסוטה שמקדש את דיבורו, ולכן אף אם מועיל כינוי, היינו משום שגם בזה מקדש את דיבורו, אבל בלא שם כלל אין לזה שם שבועה אף לא מדין יד, כיון שיד לא מועיל לגבי קידוש הדיבור, אלא רק לענין אמיתות דבריו, אבל בשבועת ביטוי מפי עצמו שענין הזכרת השם הוא מצד אמיתות דבריו, בזה מועיל גם בלא הזכרת שם או כינוי כלל מדין יד.

עין רואה ואוזן שומעת וכל מעשיך בספר נכתבין

אמנם הדרך שלנו לקיים משנה זו היא על ידי שני דברים. האחד, בשעה שמברכים, כל אחד מברך כמה וכמה ברכות בכל יום, ורח"ל הרבה מאיתנו אומרים הברכה במהירות ובלי מהשבה, אך אם לפני שמברכים חושבים רגע 'מה אני הולך לעשות', על ידי זה נעשים מקושרים להשי"ת, יקשר בזה שעושים עשר פעמים ביום או יותר, ניתן לאדם אפשרות שתהיה לו תמיד שייכות לקב"ה.

והדבר השני שעל ידו ניתן להגיע לקיים דברי התנא, יש פסוק במשלי (ג) 'בכל דרכיך דעהו', ומבאר רבינו יונה שם, שהאדם צריך בכל פעולה שעושה לזכור את הקב"ה. ימותב שם עזר, שישנב אנשים שלפני שהם עושים איוז עיסקה גדולה אז הם זוכרים את הקב"ה, ואומרים פרק תהלים כ"י שיעזר להם, אבל כשעושים דבר של טיה בכך שבטהיים שיעזרו, אז שאף אם לא יצליחו לא יגרם להם נזק, אז הם שוכחים את הקב"ה, ואומר על כך רבינו יונה, שעל זה כתוב 'בכל דרכיך דעהו', שצריך תמיד לזכור לפני כל פעולה שעושים שהדבר תלוי בקב"ה, ואפילו דבר קטן, ומי שחושב כך יש לו שייכות לקב"ה, ואז יכול לאט לאט להשיג גם את המדרגה הכתובה במשנה.

כתוב במשנה באבות (פ"ב פ"א) 'הסתכל בשלשה דברים ואי אתה בא לידי עבירה. דע מה למעלה ממך, עין רואה ואוזן שומעת, וכל מעשיך בספר נכתבין'. והפשוט הפשוט הוא כמו שמבאר רבינו יונה שם. 'עין רואה' הכוונה שהקב"ה רואה כל מעשה שעושים, 'אוזן שומעת' היינו שהקב"ה שומע כל דיבור, 'יכל מעשיך בספר נכתבין' היינו שלא יחשוב שהדברים נשכחים, אלא תמיד כל המעשים נזכרים לפני הקב"ה, כאילו הם כתובים בספר.

וזה הוא התנא ללמדנו, שאם רוצים להישמר מן העבירה צריכים להיות חיים כאלו, עם מחשבה שכל מה שעושה ומדבר הכל הקב"ה רואה ושומע, והכל נכתב בספר. מי שהולך עם המחשבה הזו היא הולך ביראת שמים גדולה, אבל השאלה היא איך זוכים לזה? זו אמנם מדרגה נפלאה, אבל איך אנו משיגים מדרגה זו?

[אגב, הג"ר איווקי שד' נציל מביא מדרגה נזכרים (ח"ג פנאי), שהאבות ישה רבינו מו במדרגה כזו שיעלו לעשר דברים של הפסוק הזה, וזה עם זה להיות הביקוש בקב"ה כמו במדרגת הנבואה, יעקב אבינו היה בשיחה והנהיג את הכשרים, אבל ראשו היה עם הרבש"י בעולמות העליונים, ולא היה אולם כל סתירה בזה, אבל אנו כמובן לא בדרגה הזו, אם כן צריך לברר כיצד נוכל לזכות שתהיה לנו איזה שייכות לקב"ה.]

התורה

ממדן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

בשרת קדושים תשפ"ד

• תורת חמור | מענייני הפרשה •

הוצת תניח את עמיתו וגו' (ויקרא טו. ז). הנה אמרו חז"ל (שבת דף נד ע"ב) דכל מי שאפשר לו למוות באנשי ביתו ולא מיהה נתפס באותו עוון יענשו. הית'ספית בשבועית (ד"ל ל ע"ב ד"ה אבל) כתבו המני שיהיה להעיד כב"ד וע"י כך למעט איסור מואלתו יאיתו מעיד. היי עמור הוא עצמו על אותו איסור בקוב יעשה דהתפס בעו"ל. הנה נסתפק הגאון בעל דקדקי לבי ו"ל בספרי מערבי לב (דרוש ע). בארם שלא מיהה בחבורו, וכעת הור' הירשע ועשה ונשובה, האם מהני תשובות להציל את הרוצה שלא מיהה. כיון שבעת העוון נמחה, תעכר ממילא ערבותו ולא יעשו, או דלמא תשובה מהני רק למי שעבר על העבירה בפועל, אבל אותו אהר שראה ולא מיהה. עריך לשוב בעצמו. יע"ש שכתב שנהלקי ביה מהרמ"ט היעדות. דבט. ולכא"ה צ"ב מה הנידון.

וגר"ה פשוט שגם הוא חייב לשוב בתשובה, דמה אכפת לי שחחוטם שב חטובה, הרי התנא של הריאה היה שביטל מצות חובה וחיובו, ויבין דכא"ה עשה דה עריך לחובתו ולא עשה כ, הרי ביטל המעוה חטאו זה לא נתבטל, ולכן פשיטא דחייב לשוב בתשובה על זה.

ובשנה החמישית תאכלו את פרוו הלוהיף לכם תבואתו אני ה' אלוהיכם (שב. כד). ופירשי, המעוה הואת ששטמתי תיה. להוסיף לכם תבואתו, ששכחה אני מנוד לבם פירות הנמעה. היה רבי עקיבא אימר, דברה תורה מנוד יצ"ח, שלא יאמר אדם הרי ארבע שנים אני מצטער בו תב, לפיכך יאמר הלוהיף לכם תבואתו. יצ"ב לפי"ז מדוע לא תבן בשנה אכלתם כן? משא"כ כאן שחברתה מוגבלת לזני ממויים, שהתירה עצמה אומרה שה'לוהיף לכם תבואתו יהיה רק 'בשנה החמישית'. ובהו"א ש"ש גם למה לא הוי"ב כבשנה את מצות שמיטת קרקעות שבבעית, שהבטיחה התורה וצינחתה את דבריה לבם בשנה הנמישית, ועשה את התבואה לישלו בשבוע (לקב"י כד, כא), יתם נמי הבי"ה היה רק בשנה השישית, ולא באופן הנמידי לכל החייב.

• ווי העמורים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

הבחורים שאספו לת"ת יצאו, ומצאו מאה שקל על הרק

שאלה. בפורים הגיעו לביתו עשרה בחורים מלישיבה סמי"ת. והתיימו אותו ע"י היל"ת של הישיבה. הבהיר להו קצת שתיים, ונתנו להם סכום כסף שבשכריו זה סכום הגון. אבל החבורים לא הסתפקו במה שנתנו, ויצאו עלי מאר הוק שאדלית את התרומה. לא הייתה לו ברירה, ונתנו להם עוד מאה ש"ח.

כשיצאו מביתו, מצאו על הרצפה מאה ש"ח. שאלנו את כל בני הכית אם ליישהו נפל מאה ש"ח, וכולם אמרו שלא נפל להם. יגב שבדקו לפני שהבחורים נסגרו ולא ראו שם כסף, ולכן ככל הנראה זה נפל מאחד הבחורים, אי שיה נפל מהקופה הראשית של הת"ת.

שאלתי היא, האם אני חייב להשיב להם את הכסף, כי אולי זה נפל מאחד הבחורים. והוא התיישב מהכסף, והכסף שייך לי. וגם אם היה שייך לת"ת, אולי אינו צריך להחזיר, כי אולי הקב"ה השיב לי את הכסף ששחטמו אותי ללא רצוני, ונתנו לכם אותו בלידת ברירה.

תשובה. אף שברוך כלל הולכים אחר רוב האנשים שחיו שם, ולפי זה הכסף נפל מאחד החבורים הוא התיישב, טבל מקום מכתבר יותר שהכסף נפל מקופת הת"ת, עריך לשאול את החבורים אם הם יאמרו כסף פרטי, ואם יאמרו שלא, יהיה את הכסף לקופת הת"ת.

מקורות ונימוקים

לכאורה בכל ספק ממנו זה נפל, הולכים אחרי הרוב. ואמרום שיה נפל מאחד החבורים. אך מצד שני, לכאורה רוב הכסף נמצא בקופה של הת"ת. אם כן יש לדון כשאני הולכים אחר הרוב, אלא הולכים אחר רוב החבורים או אחר רוב הכסף. והנה נאמר במסכת פסחים (דף ט ע"ב), תשע הנרות שנוג' מוכיני בשר שחוטתו, וארת מוכרת בשר נבילה, ונמצא הקד אחר הרוב, דרינו שגם מצא בשר פסוק לדנוות, ולא ידוע אם זה בשר אי נבילה. כיון שרוב החנויות מוכרות בשר כשר הולכים אחר הרוב. ותקלו הארונים, מה הדין בשתהות הנבילה מוכרת בשר נבילה יודע מכל תשע החנויות, לדוגמא, תשע החנויות מוכרות כל אחת - עשר עופות שנשחטו כדן, ואילו החנות רעשירית מוכרת כל יום מאר עופות נבילה. ראה הילכים אחר רוב החנויות והבשר כשר, או אחר רוב רבש, ורבוש ארוב נבילה. רעת חרות דעת (ס"פ; גמ ס"ב) שהולכים אחר רוב חנויות, ולא אחר רוב בשר, הביא ראה לכן. שאמרו במסכת בבא מציעא (דף כד ע"א) שהמוצא אביהו כרוח, אם רוב ישראל חייב להביי, אף שהגויים עשירי פסי ויש להם רוב מעוה. והמעט הוא כיון שחספס הוא איה איש וביאוי לכאן, הרי שהולכים אחר רוב האנשים אחר רוב חנויות דעת (ס"מ; ק"ו) ובפתחי תשובה (שם ס"ב) שחייב בשם הכנסת יחזקאל (ס"מ; דף כד) ותנודע כיהודי (מ"ה; דף כד) לגבי רוב דנוות מיל רוב בשר, שהולכים אחר רוב החנויות, ולא אחר רוב בשר. ובחכמת אדם (בית אדם, שער הכניע סימן טו) כתב על ראות החנות דעת מאבירי, דאשו אם הכני הוקד בשוק לקוח מעתי' כלי רשמינו כדן, ועוד שבאביהו אין ריכ ט"ז דין המעות כמון כבשר שאנו דנים האם הבשר כשר או לא, אלא אנו דנין על המעות מי הוא שאיכנס אב ישראלי אי כשר, ולכן אוליין אחר רוב האנשים. ובתנ"ח החכ"א שבבעיתו בשלחו מעוה הקביל פני כראית פני אלוהים (של חדות דעת). הציע לפני דבר זה, והשקל, ולכן כתב דגראר יאוליין בחר רוב בשר, [ועיין ער בפתחי תשובה (שם) בשם הבית אפרים שגם חלק על החות דעת], ונבואר בחות דעת. שמתמיד הולכים אחר רוב חנויות ולא אחר רוב הכסף, וכן באבירי הולכים אחר רוב אנשים ולא אחר רוב ממון, וכן החכמת אדם שהולך כבשר, וטובר שהולכים אחר רוב בשר, מכל מקום מודה באבירי שאין הולכים אחר רוב ממון, אלא אחר רוב האנשים.

ואם זה לכאורה בעינינו. למרות שרוב הכסף נמצא בקופת הת"ת. טבל מקום כיון שגם לבחורים יש כסף אישי. והם הרוב. הרי שאמרום שהכסף נפל מכתבירים ולא מקופת הת"ת, ואם הכסף נפל מכתבירים לכאורה הכסף שייך למוצאו. וממנואר במסכת בבא מציעא (דף כד ע"א): ראה סעל שנפל משנים חייב להחזיר... וכלשהו (שראה סעל שנפל משלושה אישים) אינו חייב להחזיר, מאו טעמא הנהו דאפילו מיניד ודאי מיאשו, ועי"ש שאם יש לחייב שהם שיתפסו עריך להחזיר, אבל אם הם בוראי לא שותפים הרי אלו שלו. כיון שהם כותי'אישם מוכרם, ולפי ריש לומר סיבה נוספת שאין עריך לחוש שהם של הת"ת, כיון שרואו מודוק בכסף, הרי שיש ערבים להביא ראיה שהם כסף של הת"ת.

אם שיה חייב בנחלות הש"ך וזכירות המשפט אם הכסף שלו. שהרי לרלס את נאנוטו שהמוצא כסף הרי אלו שלו. משום שאדם עשוי לעשות מעשים בכל שעה, ובהוא יבחר ויבחר מהמשפט קודם שיהיה מכלל ממונו. אבל אם כוונתו שיהיה ממונו קודם שיעו מעוה, הרי זה אינו של מדעת, ואין יכול להשתמש בכסף, והנה הכסף נפל בחצרו בוראי קודם שנתאיש, שאם היה רואה שחשד לי בכף, היה בודק ומצוא. ודעת הש"ך (ת"מ סימן רסב ס"א) שאם בא להחזיר קודם יאשו. דבר כדו לידו. והרי אינו של מדעת, אולם בכתובת המשפט (שם ס"א) חולק, וטובר שהחזיר אינו היה, ולא היה איש שלא מדעת.

אולם בכל זאת נראה שמצאנו טעמים יבדו אצל הבדרים של מי הכסף:

- א. כי אמנם אף שלכאורה הולכים אחר הרוב, ובסתמא הולכים אחר רוב האנשים, מכל מלוק כממוני הילכים יהו אחר הזתנרות, והרי כדן כלל החבורים אין להוסיף עמם כסף פרטי כשרם אוספים כסף, וגם אם רוב הולכים כסף, הרי זה נריר שיפול כסף מחבורים, אבל מהקופה שנפתחת והנחת כל הוון, אמר מכתביר שנפל משם הכסף, ומקום שיש הכתובים משמש נפל הכסף אחר הרוב, אלא אחר הזתנרות, כי זה נחשב לרוב. שקרוב לוודא שהכסף נפל מהקופה [ועיין בחשושי חמד ע"מ ניה (ד"ל ע"ב) שקרוב לוודא נרשב לדוב].
- ב. הרי לשיפת הש"ך מומיל אינו יכול להשתמש בכסף, כיון שהגיעו להחזיר קודם יאשו. והו עריך להיות מונע ער שיבאו אליהו. ואם כן נבר עריך לשאול אותם, ואם כולם ידו שהכסף שייך לת"ת ישיב לשם.
- ג. כל מה שאנו דנו בשלושה אין עריך להחזיר, הונו שפינו שבחודאי התיישב, אם כן היה אלו שלו. ואפילו אם ישאל אותם ומוליב יודו שהו שייך לאחד מהם, מכל מקום אין עריך להשיב כיון שבבר זכה בכסף לאחר יאשו. אבל בכסף של הת"ת הרי אין לבחורים סמכות להתיישב מהכסף הזה, כיון שאין זה שייך להם, ואם כן יכול להיות שהכסף שייך לת"ת, ויכול לשאול את הבחורים, ואם כולם יודו שגמלה לא נפל אלא זה מרה"ה, חייב להשיב כמקור הדין.

וגם שיהא נעוץ שאילו הכסף שייך לי, כיון שנתן את הכסף שלא לרצונו, זה נכון שרוב עשו מעשה לא יאוי, ועל זה אמרו במסכת בבא בתרא נדף ח ע"ב) 'ופקדתי על כל לחצוי' (ירמיהו ל. ב), אמר ר' יצחק בר שמואל בר מרזא שמשאי דרב, ואפילו על נבאי דקנה, כשפוסין לארבי שאינו אמיר, וכסף חסדיים (ס"ט; אף טז) כתב, כל מה שאדם נוהג מן הדין, ואין הפעו ורצונו כוח, כאילו אוכל מן הגיל, וכתב בברית עולכי: פירוש, אע"פ שהידיד אינו אומר בלום, אך עשהו את משום שיתפסו, וריכי כשבלים ביה.

אולם מ"ם לאחר מנישה שבב' תרב, למרות שהתנועה הייתה שלא לרצונו, אינו יכול לזכות בכסף מחדש, כיון שנתנו להם. וממילא אם הכסף שייך לת"ת עריך להשיב להם, ולכן יש לבדור אצל בחורים לפי נפל בכסף, ואם כולם יודו שהכסף שייך לת"ת, עריך להשיב לת"ת, ואם אמרו שהכסף שייך לבחור מסויים, כהו באנו למדוקה השקופים אם עריך להשיב, כי יתכן שכבר זכה ברם מרי כשהתיישב בעל"מ.

מגשש כוונתו יגיעות התורה במעונו של רבנינו קודם הפסח, כאשר קיבל את משרתו החטופים. וכן ישנים ששהו בשבי והמאוס ושוררו במסגרת האשונה. רבנינו שמוע במתוך דקות ארוכות את האורחות האומיים שהיו החטופים בעיה. השתקף מיד בבני ובנינו, כשלאחר נכון פתח בשיחה עם המגששות, רדעו עליהם גלגלי חיוקו ונחם. משפחות החטופים, שעובדים ימים קשים באד באש - קדיין שמוע בעזה בחד חדר שני, פלו בימים ארוכים לפינון קדשו של רבנו, בתחילת הלכה - שיתחיל לשכב במרחק כשרים היים בראש. במשולח השתתפו רוב אלתן רבנו. אבי של אורי רבנו. שחלקו נהנוטף אדחיס חיצול חיים ולאחר מכן שחזר לשכב חילוף יוסף נחף לעזה. בנחף, השתתפו שניים ששהו בשבי ההמאס, ולאחר יש בן שעדיין הטוף בעזה. רבנינו במשך דקות ארוכות את המאורעות האומיים שחוו החטופים בעזה. השתקף ומירר בבני זמן רב. לאחר מכן פתח בשיחה עם המגששות וחיך את חכם: **"תובע מ' אתה שומע קול בביתו, את המצוות של השמים בדי היות הללו, הקב"ה שומע...".** **תובע זריכם לבנות הרבה, ולבטח המהקב"ה, קל מלאו חכמים, הוא יודע לעשות דברים מועיל לדרך אונתו.** בענין זה השפה של הגשמה מינוחה והשגחה נכונה, כל של ישאל כמה נותמתם, אמר רבנו: הוא פרץ בבני, והסביר: **"מקב"ה שומע בני, אני רוצה לבנות"**... רבנינו המשיך ודיבר דקות ארוכות שחבה לעשית הכל, לירכת בתפילה ובתנונים עד שהתנונים שובו הביתה בשלום. הגשמות יצאו מסמיעו של רבנו בתחילת גשמה נצונה, לא את את גדול חידו. מפניק לים כהמוני הקד, נושא בעול עם צדקם ונאכב, עד כדי דמעות של בני החצא מיליוני הטודר של רבנו. הגשמה על עצמי את משא זעם, באה"ח וחבר נוראי.

מסורת של שנים בית קיימת אצל רבנו עלות להקב"ה פני רובי רבגל נודי חג ומיעד לגדול ומתנהג הדיו, בכל רשנים הרד עולה לחינוך מה פוסק יודי הגר"ש אלישיב זצוק"ל והשכחה"ה מרן ראש רישיב הגדול"ל שטינגן זצוק"ל וכן לגבי מרן שר התורה הגדול"ל קנינסקי זצוק"ל ולמרן ראש התיכון הגדול"ל אולשטיין זצוק"ל, תודו מגדולי הדור. כאשר בזמ הפסח הארוך עלה רבנו לביקור בימים בביתו של מרן ראש התיכון הגדול"ל גר"ש שליט"א, כאשר רקשר המיחור בין רבנו לראש התיבה החל ככה לפני עשרות בשנים. כאשר למדו יחידים במשנת סבלותקא, והשירים והנוצו האש והחבה יבדו מיוזר חידו. עשרות שנים, ודיברו בעינים פעמים רבות בנושא ומתן בלכ"ד כדרכה של תורה. ובספר "שחקי חמד" רבנו מציטט פעמים רבות דברים שאמר לו ראש התיכון לפני עשרות בשנים.

בביקור זה המיוחד, שיהיו גדולי הדור למעלה מחצי שעה בדברי תורה ודלכה, ובעבודת ומעשיות מגדולי הדורות, כאשר רבנו רצה בתחילה כמה שאלות לתלמידי שון בהם לאחורנו וראש התיבה פלפל ינשא ונתן כדברים, בסוף הדברים, ראינו מרן ראש התיבה שליט"א כי ראו זכר את רבנו בנחרותו סבלותקא, שהיה בתורה של האריות בישיבה. בעינה הגרא"ה אדערבאך זצ"ל (רבה של מבריה), הגי"ח בלו זצ"ל (רבה של אשקלון), הגא"ח טוגר זצ"ל (החנני של מרן גר"ש אדערבאך זצ"ל) ע"י, והוכיז כמה פסקי הלכה שמוע בני בצעירותו מדיעו, שנה"ה מרם מאד וקלסם. מרן ראש התיכון שליט"א התעקש ללוח את רבנו בציאותו עד דלת הבית, בעת שפניו אור כי יציעו לחוץ שוב פעם יד לו. אקווחה מעניית נשיבה בעת יצא רבנו מהחץ לביתו של ראש התיבה, באו כמה אנשים רצו לנצל את ההזדמנות והוכחו, וביקשו לשאול שאלות בהלכה, אי רבנו סירב להשיב, אמר שהוא קיבל היבר תודה כל יענים מראש התיבה, ואסור להורות בפניו, ועל ע"ה ראו נוצא סמוך נוראה לבריה, אינו יכול להשיב על שאלות בלכ"ד [ניתן להאזין להקלטה איכותית בביקור, בקו שיתן יצחק, שאלות 2-4].

ביום ה' כ"ד ניסן, והשתתפו רבנינו במנטה גידיה שג"י אדוק"ל לב האחים, כאשר למעלה משיע שייב כנונים מן על שו"ת קיבוץ חוקקים המסורתי, כאשר רוב אליהם סודצוקן מציג בפני רבנו שו"ת עת מלחמה, שאלות אקטואליות שהתעוררו בהארגון התקופה, [ניתן להאזין לשו"ת המלא בקו שיתן יצחק בשלוחתן]. חקקותן, כסיום הדברים כיוך רבנו את כל הפעילים ואמר: "ושיבם עד מיטת העם היודי. נתנדבים שעותיים עבודת קודש נעלה, את איני שייך" אדם. היה נתיאם היצחק שחם חילי לכה, איך לי מילים להגיד, מי ידעה להגיד, מי יעוד לבנו. ונהנים את מיטת זימי, נהנים את האשה לכ"ה בבית, אי רבנו לבנו, אשרכים ואשרי הלקבם, כדרכים אהב לה משר שביים אדוק".

לדת התפילה למהחזק אחד קבוע, או לאנשים רבים כאופן עראי שאלה, באחד מבתי המדרש של ר"ב לאחים, ישנו בבדי צעור שמאור מתחזק ומגיע מספר פעמים ללמוד בבית המדרש, אשר מגיע מנוספחה אטאסימית ואין לי תפילין, כנונים שהאבירים ראינם ינבאי'ם לי את התפילין שלהם על עיני שיתח תפילין. באחד הימים הגיע אדם לביתנו, ואמר שרוצה לתתם או תפילין מההודות לעני אביו"ל. והתפתק מר לעשות עם התפילין, האם לתת אותם לאדם נער המתחזק שנמצא בתניפה רדינה גולה וה יכל לקדם אותו. אי שמה, הגיע אודי המגשמות שהגיע לחופשי מהתולאים כמיני'ם בוקל, שיקח את התפילין לבסוס שלו, שם יהיה זה יאמר הרבים והיורשים רבים יעשו את התפילין, וכאן רב המדרש שואל האם לתת את זה ללמד שיתחזק באופן קבוע ייכל להגיע דורגה של יחוש כספלי בית המדרש, לא לתת את זה ליחסי הרבים, איכות מול כמות, אדם צרפי כקבוצת מול יאמר הרבים לסדיון?

יש קב לציין ששאלה בני ימולה להועדוד בפעול שרוצה לכית הרבה תלמידים באופי עראי לחירה, ויכול להתרכז באחד שידפדף אותו לכן תורה נמשך, כנראה שרצון הבורא להתרבות בקרב הרבה תלמידים מאשר להתרכז באופן קבוע לאחד. תשובה, נראה שעדיף לתת את התפילין לחיילים המועבים ברכות העול, משיי טעמים: א. כי שניי במשה באבות (פרק ג' משנה טו) "הכל לפי רוב המועשה", וכתב הרמב"ם בביאור המשניות שם, שהמעלות וישנו לפי רוב מספר המועשה. שכלל ששכפילים יותר ויותר את מעשי הטוב פעמים רבות, בוד וישג הקנין, ולא כשיעור הדרכ משה אחד גדול ממועשי הטוב. הביא נושא לאדם שנהג אלה ידירים לעקרה כפעם אחת לפני אחד, שלא יקנה את מעלת התורה כמו אחד שיתן אף ידירים אלה יעיים, שהוא קונה במעשי התעוררות גולה לניבות רלב. וחיוני מדבדי'ם שכלל רש יותר מעשים טובים, אך ביה מעלה גדולה יותר, והבני' אמטב התרומה לבחור או לבסוס היא מעשה אחד. אך בבסוס יהיו יותר מעשי מצויות.

ב. רבי יוסף ענגל זצ"ל מן כספח לקח ט"ב (כלל מו) אב ריבוי הכמות מטייע האיכות, וביא ליה ב"ו הית, והתחיל מרד"ה כיימא (ה' ע"ב מפרס הית"ה ד"ה גרסוין) שכתב שמי שאחזו כולמסו מיטב לשחשו כשבת מלהאכילו נבילה, אף על גב דשחיטה אימור סקילה ונבילה אימור לא, מישום דבאכילות (בילה יעבור על כל כוית, משא"כ השחיטה היא רק עבירה אחת) (היד"ד) במשולב ים סוף שכב ס"ק ט"ט. הוין מדבדי'ם הית"ה שייבי' הכמות הראוין מטייע את העבירה האכמותית שהיא סקילה, שעל כל לאו עובדים ע"י פעם אומימרא דהחמא ילקן חמדי' טפי. וע"ע בעניי'ם בהרחב ידו (הכרטי: א), ולפי' ר"ה לגבי מצוות, עדיף לעשות הרבה מצוות קטנות מאשר מצוה אחת גדולה, כדי לעשות עור פעם וזמי' פעם רצון השי"ת.

אך יש לציאר, והנה משאלנו עבדו, נעשה שהיה בתיר מאהר"ב שביכר בחסיה, ואנשי המקום בקשוהו שישאר אצלם את התפילין שלו, כי התפילין שלהם מולב פסולים ואף כי הם להשיג שיהיה, בגלל נסך הניול רח"צ'ם מעד. ואב ישאר לרם את התפילין שלו ויזה מצוות והיורשים ים יום במצות היות תפילין, היתיר המטב עקרונית לסלואת בקשתם, אך אד עקב שאב ישאר לרם את התפילין, יפסיד ים אחד עדי שיעי' לארד"ם מלהנה תפילין. הסתפק היתיר כיצד לתרו, האם ישאר את התפילין שלו לאנשי המקום, או לא.

השעבי שלא ישאר לרם את התפילין שלו, כי ידיר קרובים, ועד שאנשי המקום אנוסים הב, ופטורים מסגרת תפילין, איילו היא שיש לו תפילין חיוב להחיים יום יום, ואינו מן הדיון שהחייב במצוה יתכלל ממועונו. כדי לזכות אחרים הפטורים ממנה. והבאנו שכן משמע במעשה ברורה (סניק רחמ"ס ק"ג מ"ג) ג' מליש, שכתב: "אדם שיש לו אחרים מיוחד, ובעד אחרת אין להם כלה, מוטב שישלחנה לשם. הוא יבדק על של קול, ובמחצית השקל כתב רבמון הזה. ייוב פעמים אחד עכור איה ימים סודג ע"י זיב משמוש בני אדם אדריג של הקהל מתקלל. אפשר שאין צורך לשלוח לחבריו אהתם שילי, ע"ל, רבי שאף על פי שאם ישאל לעוד האהדת יזכר את כל אנשי העיר במאות או באלפי מצוות, בכל און אומרים לאדם שיתבעטל ממוצור שילי כדי לזכות את הרבים, כי דיוך קרובים, וגב כי יא לבב הייב ממוצור שיש ברור אדריג, וזב פטורים ים הם אנוסים, יהיה כשאלתנו לגבי תפילין שאמורים אנו חיוך קרובים, וע"ע בשערי תשובה (א"ח סימן תפ"ב).

וגדלה מן. אגוד לי מר"ה מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל שאם יש לשנים שני הצאי שיעור מצד לפוסקים שיש מצוה עשה האוריתא באכילתא חצי שיעור מצוה, אין צורך ליתן אחד לחברו את חצי כוית המצוה שלו, כדי שחבריו יוכל לקיים ממוצור מושלמת, שהיה התורה מחייבת אותו לאכול חצי כוית. ולמה צורך לזכור על מצוה עליו כדי לזכות את חבריו במצוה מושלמת. וע"ע לפי' צ"ב למה כא' השבט שיתן את התפילין לבסוס עם והיורשים רביב, אך יש לחלק במשמלות, בני אחד שיש לו תפילין שלו, והוא צריך לזכותם בעצמו. שבנדאי שהיא קודם ככ ליחסי הרבים, אבל כאשר מדובר למי לזכות תפילין, או יש לזכות לרביב.

לסיכום: אם יש לו תפילין מושל, אסור לו לתת אותם ליחסי הרבים כי יש לו תפילין והוא הייב בה, והב פטורים ים הם אנוסים, אבל כשאלתנו שדבדי'ם באדם היעוני והוא שואל למי לתת, לקבוע ולדבריה עראי, עדיף ליתת לדרכה עראי, ובפרט שמוציא כמתאם של סרקפתא דלא תתפילין.

אחרה נא חירה

מתי יש עוד מצוה על בית דין לספור, בטוסף על ספירת השנים עד הובק? (השתנה לחירה אחת בשבוע הבא, חחיה בארבות יידיש הית את יוני שליט"א)

תשובה לחירה מהה הפסח: מתי יש חוב לספר לבני את יציאת מצרים. בטוסף על כל מסה?

תשובה: נאמר בה' (שמות ג, יד) והיה כי ישאלך בך, ומתן שם רד"ה הקודש דבשעה שיאמר בך פדיון כבוד, אם ישאל, **אתה חייב לומר** לו, אבל כלה שאלו אין חוב אלא רק בלפס"ח וכו', וע"ש. ייין דר"ח קרלי זצ"ל (חייט שיש ח"ג ע"ה ר"ל) אמר, שאם רבן שואל בפדיו רב"ה מ"ה זאה", רבן חייב מן הוזהר לספר לו את סיפור יציאת מצרים, ובמשתת הבתוב. ואנשים אין חוב של "את פתח לו, שהוא חייב לספר לבנו אף כשאינו שואלו, אלא רק בליל ט"ו, כיון שמלמדים חייב אה"ה והגדת לבן".

לקבלת העילון, פסקי הלכה, ועדכונים מסרן שליט"א.
ניתן להרשם במייל 00527642209@gmail.com, ובפלאפון הגיל.
או בכותובת מייל 3126877@gmail.com, ובפלאפון [0533126877](tel:0533126877).

054-8487449 | תעוררות